

การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17

A STUDY OF THE IMPLEMENTATION OF SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY
IN THE SCHOOL ADMINISTRATION OF THE PUBLIC SCHOOLS UNDER
THE OFFICE OF SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA 17

วิทยานิพนธ์

ของ

เพชรประภาร์ ชุมสาย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

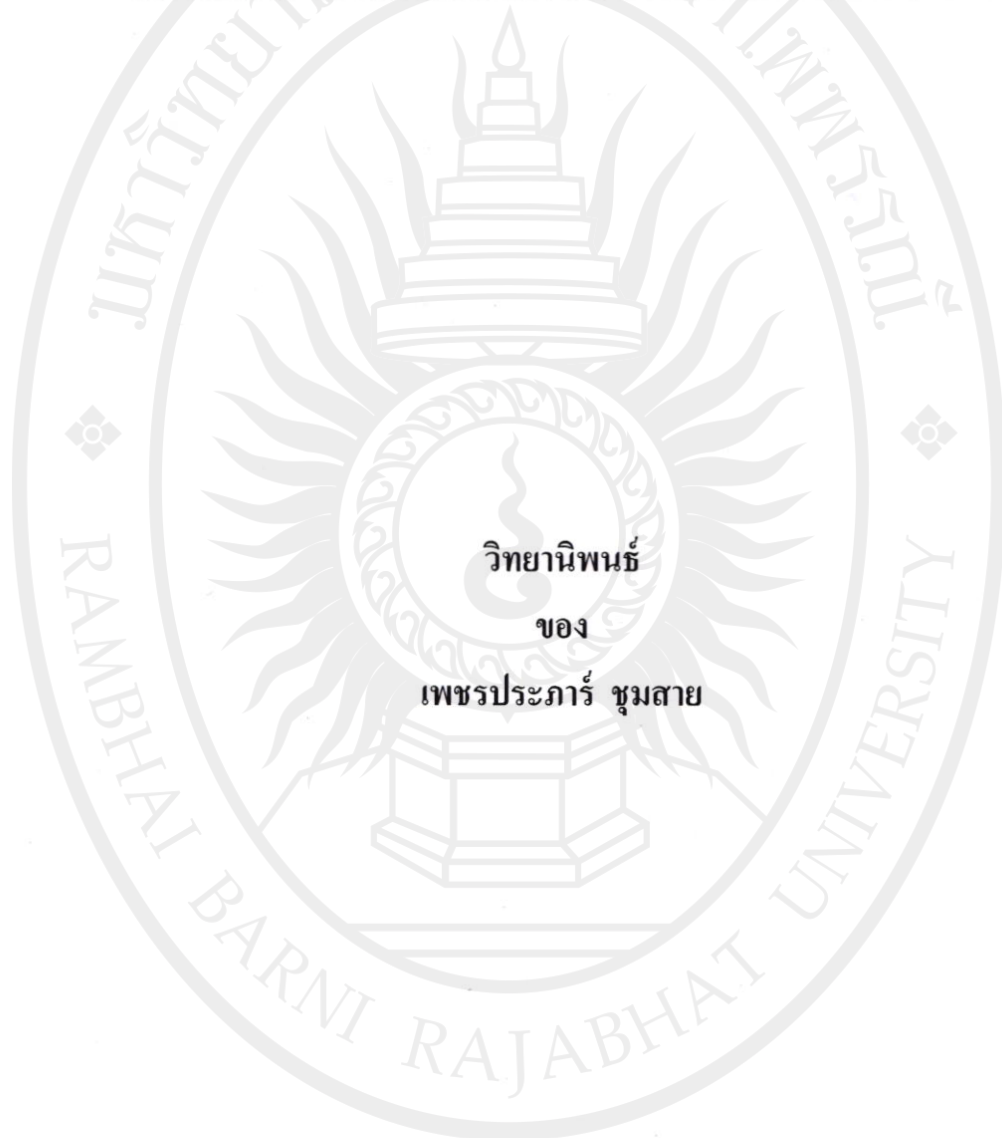
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

กันยายน 2559

การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17

A STUDY OF THE IMPLEMENTATION OF SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY
IN THE SCHOOL ADMINISTRATION OF THE PUBLIC SCHOOLS UNDER
THE OFFICE OF SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA 17

วิทยานิพนธ์

ของ

เพชรประภาร์ ชุมสาย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

กันยายน 2559

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

เรื่อง

การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17

A Study of the Implementation of Sufficiency Economy Philosophy in the School Administration
of the Public Schools under the Office of Secondary Education Service Area 17

เพชรประกาย ชุมสาย

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานสอบวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิระวัฒน์ พัฒนกุลชัย)

ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(อาจารย์ ดร.ธนิก คุณเมธิกุล)

กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ธีรศักดิ์ อินทรมาตย์)

อ.ชวณพ ไชยราชบุรี

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(อาจารย์ ดร.ชวณพ เอี้ยวสานุรักษ์)

ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(อาจารย์ ดร.ขวัญศิริ เจริญทรัพย์)

วันที่... 5 ... เดือน... กันยายน... พ.ศ. 2559

เพชรประภารัตน์ ชุมสาย. (2559). การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. วิทยานิพนธ์. ค.ม. (การบริหาร
การศึกษา). จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ธนิก คุณเมธิกุล ค.ค. (บริหารการศึกษา)

ประธานกรรมการ

รองศาสตราจารย์ธีรศักดิ์ อินทรมาตย์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา)

กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17
2) เพื่อเปรียบเทียบการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามเพศ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และ
ขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำนวน 304 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม
มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้
ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที
และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัย
จะตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีการตรวจสอบความแตกต่างของเชฟเฟ (Scheffe')

ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
2) การเปรียบเทียบการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามเพศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05 3) การเปรียบเทียบการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามประสิทธิภาพ
ในการปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 4) การเปรียบเทียบการจัด
การศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 17 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .05

Petprapha Chumsai. (2016). **A Study of the Implementation of Sufficiency Economy Philosophy in the School Administration of the Public Schools under the Office of Secondary Education Service Area 17.** Thesis. M.Ed. (Educational Administration). Chanthaburi : Rambhai Barni Rajabhat University.

Thesis Advisors

Thanique Kunametheekoon Ph.D. (Educational Administration) Chairman
Associate Professor Teerasak Intaramat M.Ed. (Educational Measurement) Member

Abstract

The purposes of the research were 1) to study the implementation of sufficiency economy philosophy in the school administration of the public schools under the Office of Secondary Education Service Area 17 2) to classify by gender, working experience and school size the implementation of sufficiency economy philosophy in the school administration of the public schools under the Office of Secondary Education Service Area 17. The research sample included 304 teachers under the Office of Secondary Education Service Area 17. The instrument for data collection was a five - rating scale questionnaire. The reliability of the questionnaire was 0.98. The data were analyzed using percentage, arithmetic mean, standard deviation, t - test and one - way analysis of variance. Scheffe's method was used to determine the difference in pairs that were statistically significant.

The research findings revealed that 1) The overall implementation of sufficiency economy philosophy in the school administration of the public schools under the Office of Secondary Education Service Area 17 was ranked at the high level. 2) The implementation of sufficiency economy philosophy in the school administration of the public schools under the Office of Secondary Education Service Area 17, when classified by gender, was different at .05 statistically significant level. 3) There was no statistically significant difference, when classified by working experience, of the implementation of sufficiency economy philosophy in the school administration of the public schools under the Office of Secondary Education Service Area 17. 4) The implementation of sufficiency economy philosophy in the school administration of the public schools under the Office of Secondary Education Service Area, 17 when classified by school size, was different at a .05 statistically significant level.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ด้วยดี โดยได้รับความกรุณาและให้คำแนะนำเป็นอย่างดียิ่ง จาก ดร.ธนิก คุณเมธิกุล ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ธีรศักดิ์ อินทรมาตย์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางในการศึกษาค้นคว้า ติดตาม ตรวจสอบแก้ไขวิทยานิพนธ์ตลอดเวลา ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งใจเป็นอย่างยิ่งและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบ แนะนำ แก้ไข แบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ดร.นริศ สวัสดิ์ อาจารย์ภาควิชา การบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี นางบังอร ควรประสงค์ ศึกษานิเทศก์ กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลฯ ดร.ดำรง ศรีอร่าม ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยม วัดเขาสุกิม นางกชกร มีมกระโทก ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนศรียานุสรณ์ และนางสุวิมล บัวบาน ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนคิซมณูวิทยา ที่ได้ให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ทั้งฉบับ รวมทั้งขอขอบคุณนายอุกฤษฏ์ จรุงชัย ผู้อำนวยการโรงเรียนคิซมณูวิทยา นายกมล ชลาชนวัฒน์ รองผู้อำนวยการโรงเรียนคิซมณูวิทยา นางกัญจน์รัตน์ สินธุรัตน์ และนางสาวเยาวลักษณ์ กระจ่างศรี ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนคิซมณูวิทยา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำแก่ผู้วิจัยเสมอมา ตลอดจนขอขอบพระคุณครูผู้สอนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ที่ได้กรุณาตอบแบบสอบถามและขอขอบคุณคณะครูใน โรงเรียนคิซมณูวิทยา จังหวัดจันทบุรี ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้ตลอดเวลา

ประโยชน์และคุณค่าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขออุทิศให้แก่ ครู อาจารย์ บิดา มารดา และผู้มีพระคุณทุกท่าน

เพชรประภาร์ ชุมสาย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ความเป็นมา.....	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
	ประโยชน์ของการวิจัย.....	2
	ขอบเขตของการวิจัย.....	3
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
	สมมติฐานในการวิจัย.....	6
2	แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
	แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา.....	9
	ความหมายของการจัดการศึกษา.....	9
	ความสำคัญของการจัดการศึกษา.....	10
	นโยบายของรัฐบาลด้านการศึกษา.....	11
	การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.....	17
	การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551.....	20
	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรในการพัฒนาผู้เรียน.....	20
	การจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาผู้เรียน.....	21
	กระบวนการจัดการเรียนรู้.....	22
	บทบาทของบุคลากรในการจัดการจัดการเรียนรู้.....	29
	ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	40
	ความหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	40
	ความเป็นมาเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	43
	แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	45
	การจัดการศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	52
	การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา.....	54
	การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา.....	58

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	72
งานวิจัยต่างประเทศ.....	72
งานวิจัยในประเทศ.....	74
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	80
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	80
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	81
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	82
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	83
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	84
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	85
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	85
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	85
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	86
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	105
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	105
วิธีดำเนินการวิจัย.....	105
สรุปผลการวิจัย.....	107
อภิปรายผล.....	107
ข้อเสนอแนะ.....	110
บรรณานุกรม.....	112

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก.....	118
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	119
ภาคผนวก ข หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย.....	121
ภาคผนวก ค แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	129
ภาคผนวก ง ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม.....	138
ภาคผนวก จ ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม.....	147
ภาคผนวก ฉ รายชื่อสถานศึกษากลุ่มตัวอย่าง.....	150
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	153

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 คำชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้คุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง.....	37
2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17.....	81
3 จำนวน และคำร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา.....	86
4 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวมและรายด้าน.....	87
5 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านการพัฒนาหลักสูตร.....	88
6 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านการจัดการเรียนการสอน.....	89
7 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา.....	91
8 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านการจัดระบบบริหารสถานศึกษา.....	92
9 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน.....	94
10 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา.....	96

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
11 ผลการเปรียบเทียบการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวม และรายด้าน จำแนกตามเพศ.....	97
12 ผลการเปรียบเทียบการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวม และรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน.....	98
13 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา.....	99
14 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายกลุ่มการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวม.....	101
15 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายกลุ่ม การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านการพัฒนาหลักสูตร.....	101
16 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายกลุ่ม การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านการจัดการเรียนการสอน.....	102
17 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายกลุ่ม การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา.....	103
18 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายกลุ่ม การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา.....	104
19 คำดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม เกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17.....	139

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
20 ค่าอำนาจจำแนกรายชื่อ และค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17.....	148
21 รายชื่อสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17.....	151

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
2 แนวคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	51
3 ขั้นตอนการดำเนินการตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการศึกษา ของสถานศึกษา.....	65
4 เป้าหมายนักเรียนอย่างพอเพียง สมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง.....	67
5 แนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา.....	71

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

กระทรวงศึกษาธิการในฐานะเป็นหน่วยงานหลักซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาคนและสร้างเยาวชนให้มีคุณภาพจึงได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มุ่งหวังจะพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกกลุ่มให้มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีจิตสำนึก วัฒนธรรมที่ดีงามและรู้คุณค่าของความเป็นไทย มีโอกาสและสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง และเป็นพลังทางสังคมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศซึ่งเชื่อมโยงกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ มุ่งให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพเป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข มีภูมิคุ้มกัน รู้เท่าทันในเวทีโลก (กระทรวงศึกษาธิการ. 2555 ก : 11 - 12)

ศูนย์ประสานงานกลางการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนรู้จักการใช้ชีวิตที่พอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ ฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ค่านิยม เอกลักษณ์ของความเป็นไทย การจัดการศึกษาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง จำเป็นต้องสอดคล้องสอดคล้องสาระเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรและสาระเรียนรู้ในห้องเรียน รวมทั้งการประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนอกห้องเรียน การบรรลุเป้าหมายได้นั้นครูเป็นบุคลากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังหลักคิดต่าง ๆ ให้แก่เด็ก โดยครูต้องเข้าใจอย่างถูกต้อง สามารถวิเคราะห์ความพอเพียงและไม่พอเพียงของตนเองและครอบครัวได้และทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี ในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง (ปรียานุช พิบูลสราวุธ. 2550 : 80 - 82) นอกจากนี้ ยังได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา การจัดระบบบริหารสถานศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน การติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550 ก : 4) โดยมีเป้าหมายในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ในระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2550 - 2554) ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2550) กำหนดให้สถานศึกษาที่สามารถเป็นแบบอย่างในการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ต่ำกว่าจำนวน 80 แห่ง ระยะที่ 2 (2551 - 2552) พัฒนาและขยายเครือข่ายสถานศึกษาที่เป็นแบบอย่างในการจัดกระบวนการเรียนการสอนและ

การบริหารจัดการจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกจังหวัดเป็นจำนวน 800 แห่ง และระยะที่ 3 (พ.ศ. 2553 - 2554) พัฒนาให้สถานศึกษาสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษาได้ครบทุกแห่งทั่วประเทศ

ที่ผ่านมาการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยกระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกับสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ธนาคารไทยพาณิชย์ และมูลนิธิกัมมาจล ได้จัดการประกวดให้รางวัลแก่สถานศึกษาที่ดำเนินการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จนเกิด “สถานศึกษาพอเพียงแบบอย่าง” และบางแห่งยกระดับสู่ “ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา” ซึ่งกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย อย่างไรก็ตาม จากการสัมมนาระดมความคิดเห็นในระดับภูมิภาค และการสัมมนาวิชาการประจำปี พ.ศ. 2556 ของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และการสัมมนาระดมความคิดเห็นเวทีเด็กและเยาวชนพบว่า การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูผู้สอนเป็นสำคัญ โดยสถานศึกษาแต่ละแห่งมีระดับการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่แตกต่างกัน สถานศึกษาบางแห่งมีการดำเนินงานอย่างผิวเผินเพื่อหวังผลประโยชน์ด้านรางวัลมากกว่าเห็นคุณค่าของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง (สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2556 ก : 130 - 131)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17
2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ประโยชน์ของการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นสารสนเทศในการวางแผนบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้สถานการณ์ของสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 17 ในปีการศึกษา 2558 รวมทั้งสิ้น 1,437 คน แบ่งออกเป็น โรงเรียนขนาดเล็ก 297 คน โรงเรียนขนาดกลาง 485 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ 357 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ 298 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. 2558 : 12)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 17 ในปีการศึกษา 2558 รวมทั้งสิ้น 304 คน โดยใช้ตารางเทียบหากกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan.1970 : 607 - 610) การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ ตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นเกณฑ์ กลุ่มตัวอย่างดังกล่าว ประกอบด้วย โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 63 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 103 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 75 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 63 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น

1.1 เพศ

1.1.1 หญิง

1.1.2 ชาย

1.2 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน แบ่งออกเป็น

1.2.1 ประสบการณ์น้อย

1.2.2 ประสบการณ์มาก

1.3 ขนาดของสถานศึกษา แบ่งออกเป็น

1.3.1 โรงเรียนขนาดเล็ก

1.3.2 โรงเรียนขนาดกลาง

1.3.3 โรงเรียนขนาดใหญ่

1.3.4 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 6 ด้าน ดังต่อไปนี้

2.1 การพัฒนาหลักสูตร

2.2 การจัดการเรียนการสอน

2.3 การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา

- 2.4 การจักระบบบริหารสถานศึกษา
- 2.5 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน
- 2.6 การติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชฯ ในการดำเนินชีวิตซึ่งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีภายใต้การประยุกต์ใช้ความรู้ และคุณธรรมที่เหมาะสม

การจัดการศึกษา หมายถึง กระบวนการส่งเสริมสนับสนุนผู้เรียนอย่างมีระเบียบแบบแผน สำหรับเด็กชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งมีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบรรจุในหลักสูตรสถานศึกษา สาระการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่าง ๆ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตลอดจนการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้จัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย

1. การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การบูรณาการเนื้อหาสาระของเศรษฐกิจพอเพียง ในหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ วัสดุทัศน เป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

2. การจัดการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งสอดแทรกหลัก คุณธรรมจริยธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด วิเคราะห์ การแก้ปัญหาภายใต้สถานการณ์จริงทั้งในและนอกสถานศึกษา มีการจัดและประเมินผล การเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการเขียนแผนแบบบูรณาการยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ เน้นให้เด็กแสดงความคิดเห็นอย่างมีส่วนร่วม

3. การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา หมายถึง การจัดอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เน้นความร่มรื่น สวยงามเหมาะสมแก่การเป็นแหล่งเรียนรู้และอนุรักษ์ สืบสานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมของท้องถิ่น และ ภูมิปัญญาไทย ตลอดจนส่งเสริมบรรยากาศด้านคุณธรรม โดยการจัดโครงการและกิจกรรมส่งเสริม ที่เกี่ยวข้องกับดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง

4. การจักระบบบริหารสถานศึกษา หมายถึง การพัฒนาโครงสร้างและกระบวนการ บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล มุ่งเน้นการรู้จักพอประมาณ มีเหตุผล และภูมิคุ้มกันที่พร้อมรับ การเปลี่ยนแปลง โดยการกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ แผนงาน โครงการและกิจกรรมที่ชัดเจน มีการ

ดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบและติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ครู ผู้เรียน ผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมกำหนดแนวนโยบาย การวางแผน เสนอข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและบรรยากาศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดจนร่วมติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

6. ด้านการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา หมายถึง การดูแล กำกับ ติดตาม การดำเนินการอย่างต่อเนื่องในด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม การจัดระบบบริหารจัดการ ภายใต้แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และการประเมินคุณลักษณะของผู้เรียนอันพึงประสงค์ พร้อมทั้งการรายงานผลการดำเนินการเป็นระยะ ๆ

ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครูซึ่งมีหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17

สถานศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17

ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยนับตั้งแต่วันบรรจุแต่งตั้งจนถึงปัจจุบัน แบ่งออกเป็น

1. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อย หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

2. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมาก หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนมากกว่าหรือเท่ากับค่าเฉลี่ยของประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ขนาดของสถานศึกษา หมายถึง ประเภทของสถานศึกษา โดยยึดจำนวนนักเรียนเป็นหลักตามเกณฑ์ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ แบ่งออกเป็น 4 ขนาด ได้แก่

1. โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนที่มีนักเรียนไม่เกิน 500 คน
2. โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 500 - 1,499 คน
3. โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 1,500 - 2,499 คน
4. โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โรงเรียนที่มีนักเรียนมากกว่า 2,500 คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยยึดแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการ (2555 ข : 7 - 12) ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา 4) การจัดระบบบริหารสถานศึกษา 5) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน 6) การติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา และนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ดังภาพประกอบ

ตัวแปรต้น

1. เพศ
 - 1.1 หญิง
 - 1.2 ชาย
2. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน
 - 2.1 ประสบการณ์น้อย
 - 2.2 ประสบการณ์มาก
3. ขนาดของสถานศึกษา
 - 3.1 โรงเรียนขนาดเล็ก
 - 3.2 โรงเรียนขนาดกลาง
 - 3.3 โรงเรียนขนาดใหญ่
 - 3.4 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ

ตัวแปรตาม

- การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 6 ด้าน ได้แก่**
1. การพัฒนาหลักสูตร
 2. การจัดการเรียนการสอน
 3. การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา
 4. การจัดระบบบริหารสถานศึกษา
 5. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน
 6. การติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. ครูผู้สอนที่มีเพศต่างกันมีระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 แตกต่างกัน

2. ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแตกต่างกันมีระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 แตกต่างกัน
3. ครูผู้สอนซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันมีระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 แตกต่างกัน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต17 โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา
 - 1.1 ความหมายของการจัดการศึกษา
 - 1.2 ความสำคัญของการจัดการศึกษา
 - 1.3 นโยบายของรัฐบาลด้านการศึกษา
 - 1.4 การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
2. การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551
 - 2.1 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรในการพัฒนาผู้เรียน
 - 2.2 การจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาผู้เรียน
 - 2.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้
 - 2.4 บทบาทของบุคลากรในการจัดการจัดการเรียนรู้
3. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 3.1 ความหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 3.2 ความเป็นมาเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 3.3 แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 3.4 การจัดการศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 3.5 การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา
 - 3.6 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยต่างประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยในประเทศ

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

ความหมายของการจัดการศึกษา

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึง ความหมายความสำคัญของการจัดการศึกษาไว้ดังนี้
 วิชัย ต้นศิริ (2549 : 215) กล่าวว่า การจัดการการศึกษา หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงระบบของการจัดการศึกษาทุกด้านจากที่เป็นอยู่เพื่อให้สามารถนำไปสู่ผลผลิตคุณภาพหรือเป้าหมายของการศึกษาได้ตามที่ประสงค์ การดำเนินเช่นนี้จึงไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงธรรมดา แต่ต้องเปลี่ยนแปลงทุกด้านอย่างรวดเร็ว มีแผนดำเนินการ และมีการผลักดันอย่างจริงจัง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549 : 5) กล่าวถึง ความหมายของการจัดการศึกษาว่า หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลง ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ปรัชญา เวสารัชช์ (2550 : 3) กล่าวว่า การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายชัดเจน คือ การพัฒนาคุณภาพมนุษย์ทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม ค่านิยม ความคิด การประพฤติปฏิบัติ ฯลฯ โดยคาดหวังว่า คนที่มีคุณภาพนี้จะทำให้สังคมมีความมั่นคง สงบสุข เจริญก้าวหน้าทันโลก แข่งขันกับสังคมอื่นในเวทีระหว่างประเทศได้ คนในสังคมมีความสุข มีความสามารถประกอบอาชีพการงานอย่างมีประสิทธิภาพ และอยู่ร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2553 : 12 - 13) ได้ให้ความหมายของการจัดการศึกษาไว้ว่าเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เพื่อที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของผู้สอน เปรียบเสมือนเครื่องมือที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการเรียน ตั้งใจเรียน และเกิดการเรียนรู้ขึ้น การเรียนของผู้เรียนจะไปสู่จุดหมายปลายทาง คือความสำเร็จในชีวิตหรือไม่เพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการจัดการเรียนรู้ที่ดีของผู้สอน หรือผู้สอนด้วยเช่นกัน หากผู้สอนรู้จักเลือกใช้วิธีการจัดการที่ดีและเหมาะสมแล้ว ย่อมจะมีผลดีต่อการเรียนของผู้เรียนดังนี้คือ

1. มีความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาวิชา หรือกิจกรรมที่เรียนรู้
2. เกิดทักษะหรือมีความชำนาญใน เนื้อหาวิชา หรือกิจกรรมที่เรียนรู้
3. เกิดทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียน
4. สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
5. สามารถนำความรู้ไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมต่อไปอีกได้

ผดุงชัย ภูพัฒน์ (ออนไลน์. 2553) ได้ให้ความหมายของการจัดการศึกษาไว้ว่า หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ต้องมีความสมดุลพอดีระหว่างการเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข จะต้องคิดเป็น ทำเป็น มีคุณธรรม ศีลธรรม อดทน ควบคุมอารมณ์และสามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้

ศรีวรรณ มีคุณ (ออนไลน์. 2554) ได้ให้ความหมายของการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการการศึกษา หมายถึง การมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งด้านปัญญา จิตใจ และสังคมในระดับความคิด ค่านิยม และพฤติกรรม โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้และขัดเกลาเชิงสังคม

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการอย่างเป็นระบบดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง โดยมีบุคคลและหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้าร่วมดำเนินการ มีรูปแบบ ขั้นตอน ครอบคลุมทั้งด้านวิธีการ กระบวนการและบุคลากร มีทรัพยากรต่าง ๆ และมีกระบวนการประเมินผลการจัดการศึกษาที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้ด้วย เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ สามารถพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

ความสำคัญของการจัดการศึกษา

วิชย ต้นศิริ (2549 : 222) กล่าวว่า ความสำคัญของการจัดการศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีสันติสุข และสามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านของชาติ

กระทรวงศึกษาธิการ (2550 ข : 18) ได้อธิบายถึงความสำคัญของการจัดการการศึกษาว่าเป็นไปเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักที่ว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง

ปรัชญา เวสารัชช์ (2550 : 6) กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาว่า การจัดการศึกษาช่วยปรับเปลี่ยนเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคนให้เป็นคนดี เป็นคนมีความรู้และมีทักษะตรงตามมาตรฐานของหลักสูตรและมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การจัดการศึกษา มีความสำคัญในการพัฒนามนุษย์ให้สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม ให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นและสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างสันติสุข มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

นโยบายของรัฐบาลด้านการศึกษา

1. นโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน

ผลจากการที่รัฐบาลได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2554 ได้กำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินไว้โดยแบ่งการดำเนินการเป็น 2 ระยะ คือ ระยะเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรก และระยะเวลาการบริหารราชการ 4 ปีของรัฐบาล เพื่อให้มีการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ สมดุล ยั่งยืน และมีภูมิคุ้มกันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2556 : 11)

นโยบายที่ 1 นโยบายเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรก

นโยบายที่ 2 นโยบายความมั่นคงของรัฐ

นโยบายที่ 3 นโยบายเศรษฐกิจ

นโยบายที่ 4 นโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต

นโยบายที่ 5 นโยบายที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นโยบายที่ 6 นโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัย และนวัตกรรม

นโยบายที่ 7 นโยบายการต่างประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

นโยบายที่ 8 นโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

นโยบายที่ 4 นโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต กระทรวงศึกษาธิการมีบทบาทหน้าที่หลักในการดำเนินการ ดังนี้

1. เร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการปฏิรูประบบความรู้ของสังคมไทย ซึ่งประกอบด้วย การยกระดับองค์ความรู้ให้ได้มาตรฐานสากล จัดให้มีโครงการตำราแห่งชาติที่บรรจุความรู้ที่ก้าวหน้าและได้มาตรฐานทั้งความรู้ที่เป็นสากลและภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมการอ่าน พร้อมทั้งส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศและภาษาท้องถิ่น จัดให้มีระบบการจัดการความรู้ ปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาทุกระดับให้รับรองการเปลี่ยนแปลงของโลกและทัดเทียมกับมาตรฐานสากลบนความเป็นท้องถิ่นและความเป็นไทย เพิ่มสัมฤทธิ์ของการศึกษาทุกระดับชั้นโดยวัดผลจากการผ่านการทดสอบมาตรฐานในระดับชาติและนานาชาติ จัดความไม่รู้นั่งสอให้สิ้นไปจากสังคมไทย จัดให้มีครูดีเพียงพอในทุกห้องเรียน ให้มีโรงเรียนและสถาบันอาชีวศึกษาคุณภาพสูงในทุกพื้นที่ พัฒนามหาวิทยาลัยเข้าสู่ระดับโลก พัฒนาระบบการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรมมุ่งการสร้างจริยธรรมในระดับปัจเจกชน สร้างความตระหนักในสิทธิหน้าที่และความเสมอภาค ดำเนินการให้การศึกษาเป็นพื้นฐานของสังคมประชาธิปไตยที่แท้จริง รวมทั้งปรับปรุงโครงสร้างระบบบริหารการศึกษาโดยการกระจายอำนาจสู่พื้นที่ให้เสร็จสมบูรณ์โดยเริ่มจากพื้นที่ที่มีความพร้อม

2. สร้างโอกาสทางการศึกษาและกระจายโอกาสทางการศึกษาในสังคมไทย โดยคำนึงถึงการสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นแก่ประชากรทุกกลุ่ม ซึ่งรวมถึงผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้บกพร่องทางกายและการเรียนรู้ รวมทั้งชนกลุ่มน้อย โดยส่งเสริมการให้ความรู้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาถึงแรกเกิดให้ได้รับการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพทั้งแม่และเด็ก สนับสนุนการจัดการศึกษาตามวัยและพัฒนาการอย่างมีคุณภาพตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจัดให้มีการเทียบโอนวุฒิการศึกษา สำหรับกลุ่มที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น กลุ่มแม่บ้าน จัดให้มีระบบแสดงผลการศึกษาและการเทียบโอนเพื่อขยายโอกาสให้กว้างขวางและลดปัญหาคนออกจากระบบการศึกษา นอกจากนี้ยังดำเนินการลดข้อจำกัดของการเข้าถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาชั้นสูง โดยจัดให้มี “โครงการเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ผูกพันกับรายได้ในอนาคต” โดยให้ผู้กู้เริ่มใช้คืนต่อเมื่อมีรายได้เพียงพอที่จะเลี้ยงตัวได้ พักชำระหนี้แก่ผู้เป็นหนี้กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาโดยปรับเปลี่ยนการชำระหนี้เป็นระบบที่ผูกพันกับรายได้ในอนาคต ปรับปรุงระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม ดำเนิน “โครงการ 1 อำเภอ 1 ทุน” เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กไทยได้ไปเรียนต่อต่างประเทศ จัดการศึกษาชุมชนเพื่อมุ่งให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้และการศึกษาตลอดชีวิต

3. ปฏิรูปครู ยกฐานะครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงอย่างแท้จริงโดยปฏิรูประบบการผลิตครูให้มีคุณภาพทัดเทียมกับนานาชาติ สร้างแรงจูงใจให้คนเรียนดีและมีคุณธรรมเข้าสู่วิชาชีพครู ปรับปรุงระบบเงินเดือนและค่าตอบแทนครู พัฒนาระบบความก้าวหน้าของครูโดยใช้การประเมินเชิงประจักษ์ที่อิงจากขีดความสามารถและวัดสัมฤทธิ์ผลของการจัดการศึกษาเป็นหลัก จัดระบบการศึกษาและฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณภาพครูอย่างต่อเนื่อง แก้ปัญหาหนี้สินครู โดยการพักชำระหนี้และการปรับ โครงการสร้างหนี้ตามนโยบายแก้ปัญหาหนี้ครัวเรือนของรัฐบาล พัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อใช้ในการกระจายครูขจัดปัญหาการขาดแคลนครูในสาระวิชาหลัก เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษา

4. จัดการศึกษาขั้นอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยกระบวนการสร้างประสบการณ์ระหว่างเรียนอย่างเหมาะสม สนับสนุนการสร้างรายได้ระหว่างเรียน และให้ผู้สำเร็จการศึกษามีงานทำได้ทันทีโดยความร่วมมือระหว่างแหล่งงานกับสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีศูนย์อบรมอาชีวศึกษาเพื่อให้นักเรียน นักศึกษา และประชาชนสามารถเรียนรู้หาประสบการณ์ก่อนไปประกอบอาชีพ โดยให้สถาบันอาชีวศึกษาดำเนินการร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในแต่ละวิชาชีพ รวมทั้งจัดให้มีศูนย์ซ่อมสร้างประจำชุมชนเพื่อฝึกฝนช่างฝีมือและการสร้างทักษะในการให้บริการแก่ประชาชน ทั้งนี้ จะดำเนินการร่วมกับภาคเอกชนอย่างจริงจัง เพื่อส่งเสริมการศึกษาในสายอาชีวศึกษาให้เป็นที่ยอมรับและสามารถมีรายได้สูงตามความสามารถ

5. เร่งพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาให้ทัดเทียมกับนานาชาติ โดยใช้เป็นเครื่องมือในการเร่งยกระดับคุณภาพและการกระจายโอกาสทางการศึกษา จัดให้มีระบบการเรียนแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติเพื่อเป็นกลไกในการเปลี่ยนกระบวนทัศน์การเรียนรู้ให้เป็นแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการศึกษา พัฒนาระบบ“ไซเบอร์โฮม” ที่สามารถส่งความรู้มายังผู้เรียน โดยระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ส่งเสริมให้นักเรียนทุกระดับชั้น ได้ใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์แท็บเล็ตเพื่อการศึกษา ขยายระบบโทรทัศน์เพื่อการศึกษาให้กว้างขวาง ปรับปรุงห้องเรียนนำร่องให้ได้มาตรฐานห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งมีการจัดตั้ง “กองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา”

6. สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างทุนทางปัญญาของชาติ พัฒนามหาวิทยาลัยให้มุ่งสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยระดับโลก ระดมสรรพกำลังเพื่อพัฒนาระบบเครือข่ายการวิจัยแห่งชาติ เพื่อสร้างทุนทางปัญญาและนวัตกรรม ผลักดันให้ประเทศสามารถพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยีเพื่อนำไปสู่การสร้างรากฐานใหม่ของเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม จัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศเพื่อการวิจัยสำหรับสาขาวิชาที่จำเป็น พัฒนาโครงสร้างการบริหารงานวิจัยของชาติโดยเน้นความสัมพันธ้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพระหว่างองค์กรบริหารงานวิจัยกับสถาบันอุดมศึกษา

7. เพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน โดยร่วมมือกับภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาในการวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพและปริมาณที่เพียงพอสอดคล้องตามความต้องการของภาคการผลิตและบริการ เร่งรัดการจัดทำมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพรับรองสมรรถนะการปฏิบัติงานตามมาตรฐานอาชีพ และการจัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานให้ครบทุกอุตสาหกรรม

นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังมีส่วนร่วมในนโยบายการพัฒนาสุขภาพของประชาชน มีการลงทุนด้านบริการสุขภาพโดยการพัฒนาคุณภาพการให้บริการสุขภาพทั้งระบบอย่างมีบูรณาการเชื่อมโยงในทุกระดับ จัดให้มีระบบสารสนเทศทางสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพ และเร่งผลิตบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขให้เพียงพอกับปริมาณงานที่เพิ่มขึ้นตามข้อเท็จจริง ในปัจจุบันเพิ่มขีดความสามารถของโรงพยาบาลระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะโรงพยาบาลศูนย์ความเป็นเลิศที่กระจายอยู่ในภูมิภาค และมีระบบการส่งต่อผู้ป่วยไปสู่โรงพยาบาลต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสนับสนุนให้โรงพยาบาลในระดับต่าง ๆ มีเครื่องมืออุปกรณ์ทางการแพทย์และห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ทันสมัย รวมทั้งพัฒนาสถานบริการปฐมภูมิในเขตเมืองและชนบทที่สมบูรณ์แบบทั่วประเทศ ตลอดจนนโยบายศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ซึ่งมีการนำทุนทางวัฒนธรรมของประเทศมาสร้างคุณค่าทางสังคมและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจโดยนำวิถีชีวิตศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างผลิตภัณฑ์และบริการด้านวัฒนธรรม

ท้องถิ่นให้เป็นวัฒนธรรมสร้างสรรค์ก่อให้เกิดคุณค่าทางสังคม และนำมาซึ่งรายได้สู่ชุมชน ตลอดจน
ให้สามารถต่อยอดไปสู่อุตสาหกรรมวัฒนธรรมสร้างสรรค์อย่างครบวงจรที่สร้างรายได้เข้าประเทศ

สรุปได้ว่า กระทรวงศึกษาธิการ มีบทบาทหลักดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล
ข้อ 4 นโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต ร่วมขับเคลื่อนการดำเนินการตามนโยบายเร่งด่วนที่จะเริ่ม
ดำเนินการในปีแรก ตลอดจนนโยบายเศรษฐกิจ นโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต นโยบายการ
พัฒนาสุขภาพของประชาชน นโยบายศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม และนโยบายวิทยาศาสตร์
เทคโนโลยี การวิจัยและนวัตกรรม

2. นโยบายการศึกษาของคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้ารักษาความสงบแห่งชาติได้ประกาศเจตนารมณ์
และกำหนดนโยบายบริหารราชการแผ่นดิน โดยมีเจตนารมณ์เพื่อยุติความขัดแย้งของคนในชาติ
สร้างเสถียรภาพทั้งทางด้านการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยมุ่ง
ผลประโยชน์ของชาติหลัก ยกระดับการศึกษา สร้างมาตรฐานของการดำรงชีวิตของประชาชน
ในสังคมไทยตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้การปกครองในระบอบ
ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอย่างยั่งยืนตลอดไป (กระทรวงศึกษาธิการ.
2557 : 11)

สำหรับในด้านการศึกษามีเป้าหมายต้องปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคนอย่างยั่งยืน
ซึ่งพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาเพราะถือว่าเชื่อมโยงกับการพัฒนา
ประเทศในด้านต่าง ๆ กระทรวงศึกษาธิการจึงสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อสะท้อนมุมมองของนายกรัฐมนตรี
เกี่ยวกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษา สำหรับนำไปใช้ในการวางแผนและกำหนดทิศทางการศึกษาไทย
ในอนาคต (กระทรวงศึกษาธิการ. 2559 : ก - ฉ) โดยมีประเด็นดังนี้

1. พัฒนาคุณภาพผู้เรียนและส่งเสริมการเรียนรู้ ระบบการศึกษาและการจัดกระบวนการ
เรียนรู้ต้องมีเป้าหมายชัดเจนเพื่อสร้างคนไทยและสังคมไทยให้เข้มแข็ง มีคุณภาพ โดยการจัด
การศึกษาสามารถจัดได้หลายรูปแบบ หลายแนวทาง ให้เป็นกลไกของการแสวงหาความรู้สิ่งต่าง ๆ
บ่มเพาะให้สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยหลักสูตรควรมีความต่อเนื่อง
เมื่อจบการศึกษาแล้วมีงานทำ มีอาชีพและมีรายได้ หลักสูตรการศึกษาควรกำหนดวิชาเรียนให้น้อย
ลงให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก เน้นการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ เน้นการปรับพื้นฐานของเด็กให้เท่ากันก่อน
ตลอดจนเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ ที่สำคัญเป็นหลักสูตรให้
การศึกษาและการเรียนรู้ช่วยบ่มเพาะและสร้างค่านิยมที่เข้มแข็งให้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต
ของคนไทย โดยน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเข้ามาเป็น
แนวปฏิบัติ มีการปลูกฝังค่านิยม 12 ประการ เพื่อสร้างให้เป็นคนดีและคนเก่ง คำนึงถึงประโยชน์

ส่วนรวมเป็นหลัก นำเรื่องประวัติศาสตร์ สิทธิ หน้าที่ เบื้องคิด เบื้องธรรม เข้ามาในระบบการศึกษา นอกจากนี้กระบวนการเรียนรู้ต้องสร้างแรงจูงใจให้เด็กอยากเรียนหนังสือ ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นให้อ่านออกเขียนได้ และวิเคราะห์เป็น สามารถวางแผนอนาคตที่ดีของตนเองและขยายไปสู่สังคม ปรับปรุงการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับบริบทของการศึกษาไทย

2. ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และยกระดับมาตรฐานการศึกษา หาวิธีการในการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้มากขึ้น โดยสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการทางการเงินเพิ่มขึ้น เช่น การให้กู้ยืมเงินที่ผูกกับรายได้ในอนาคต การกระจายทุนการศึกษาให้ทั่วถึง สร้างคนให้ตรงกับการนำมาพัฒนาท้องถิ่นของตน ยกระดับมาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความทัดเทียมกัน และต้องคำนึงถึงการสร้างคนเพื่อส่งเสริมระบบเศรษฐกิจในภูมิภาคและพื้นที่ของตน มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศรูปแบบต่าง ๆ เข้าไปบูรณาการกับการศึกษาทางไกล รวมถึงการจัดบริการการศึกษาควรพิจารณาให้ครอบคลุมกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทุกกลุ่ม

3. การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ โดยกำหนดนโยบายและเป้าหมาย การพัฒนาด้านการศึกษาทั้งการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อสร้างสังคมไทยให้เข้มแข็งอย่างมีคุณภาพ และแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายและพัฒนการศึกษา เพื่อทำหน้าที่ขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนนโยบายของรัฐ โดยเฉพาะการปรับปรุงหลักสูตร การพัฒนาคุณภาพครู และนักเรียน การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา การใช้จ่ายงบประมาณ และการกระจายอำนาจทางการศึกษา

4. พัฒนาครู กำหนดคุณทศศาสตร์ด้านครูให้ชัดเจน และขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติให้ครอบคลุมทุกด้านทั้งการผลิตและพัฒนาครูอย่างเป็นระบบ รับประกันการมีงานทำ เปลี่ยนการอบรมครูให้เป็นในเชิงรุก คือ สร้างทีมลงไปทำการฝึกอบรมครูในพื้นที่โดยตรง เพื่อไม่ให้ครูออกจากห้องเรียน แก้ไขปัญหาการขาดแคลนครู โดยผลักดันให้ครูสภาออกประกาศเพื่อกำหนดประเภทวิชาและสาขาวิชาชีพขาดแคลน รวมถึงการแก้ไขปัญหาหนี้สินครู สิ่งที่สำคัญที่สุดที่ครูต้องพัฒนาคือ ปรับและพัฒนาวิธีสอนของตนให้มีคุณภาพ

5. ผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อรองรับการพัฒนาประเทศ มุ่งการผลิตกำลังคนสายอาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน สอดรับกับทิศทางการพัฒนาประเทศ และสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นเพื่อกระจายความเจริญไปสู่เขตภูมิภาค โดยบูรณาการการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ เน้นการสร้างคนให้มีความสามารถมีทักษะในการทำงาน สร้างอาชีพและรายได้ จูงใจให้คนเข้าสู่ระบบการศึกษาและหันมาเรียนสายอาชีพมากขึ้น ปรับภาพลักษณ์ของอาชีพให้เป็นที่ยอมรับ รวมถึงมีการนำเทคโนโลยีในวิชาชีพต่าง ๆ เข้ามาใช้ในการ

จัดการศึกษา ตลอดจนส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาต่อยอดให้เกิดการวิจัยและการพัฒนา นวัตกรรมใหม่ๆ ในทุกระดับการศึกษา

6. เตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน คนไทยและประเทศไทยต้องปรับตัว เตรียมพัฒนากำลังคน และสร้างความเข้มแข็งให้ทันต่อการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน รวมถึง พัฒนาประเทศให้เป็นศูนย์กลางของอาเซียน โดยการเดินหน้าเรื่องการจัดทะเบียน การเตรียมแรงงาน การเพิ่มวุฒิแรงงานไทย การเพิ่มพูนความรู้ให้กับผู้ที่ยังไม่มีงานทำ การพัฒนาความชำนาญในการ ประกอบอาชีพ การใช้เทคโนโลยีและทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ เพื่อยืนยันว่าแรงงานไทย มีฝีมือจริง มีความรู้ความสามารถทำงานได้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ สามารถก้าวสู่การเป็น แรงงานขั้นสูงจนถึงระดับผู้บริหารได้ ตลอดจนส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนเรียนรู้ถึงภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน

7. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิต ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมเกิดการรวมตัวเป็นเครือข่าย และมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ในการจัดการศึกษา หันมาให้ความสนใจการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่เป็นอนาคตของชาติ ภาครัฐ และภาคเอกชนส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานที่ รวมถึงนำปราชญ์ชุมชนที่ได้รับความเชื่อถือ และยอมรับจากชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้และทักษะต่างๆ ทำให้เกิดสังคม แห่งการเรียนรู้ นอกจากนี้ทุกฝ่ายที่ร่วมมือกันจัดการศึกษาต้องให้แนวคิดและความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับประชาธิปไตยสิทธิของตนเองและผู้อื่น เสรีภาพที่มีของเขตภายใต้การเคารพกฎหมาย ตลอดจนรู้จักหน้าที่พลเมืองที่ดี รู้จักให้เกียรติบุคคลอื่น และทุกคนต้องปรับตัวเพื่อให้อยู่ร่วมกัน ได้อย่างสันติ

8. ส่งเสริมระบบธรรมาภิบาลในวงการศึกษา การศึกษาในปัจจุบันต้องให้ความสำคัญกับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย โดยการจัดการศึกษาควรมีการปลูกฝังเรื่อง การป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันตั้งแต่ยังเด็ก ๆ มีการบรรจุเข้าไปเป็นหลักสูตร อาจสอดแทรกไปในวิชาต่าง ๆ หรือรูปแบบของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น โครงการ โรงเรียนสีขาว การจัดทำหลักสูตร “โตไปไม่โกง”

สรุปได้ว่านโยบายการศึกษาของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ต้องการปฏิรูป การศึกษาทั้งระบบ โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและส่งเสริมการเรียนรู้ ลดความเหลื่อมล้ำ ทางการศึกษาและยกระดับการศึกษา ส่งเสริมระบบธรรมาภิบาลในวงการศึกษา พัฒนาครู พัฒนากำลังคนเพื่อรองรับการพัฒนาประเทศเพื่อเตรียมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของทุกภาคส่วน ทั้งนี้เพื่อยุติความขัดแย้งของคนในชาติ มุ่งผลประโยชน์ของชาติหลัก สร้างมาตรฐาน การดำรงชีวิตของประชาชนในสังคมไทยตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กล่าวถึง ความมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษา ดังนี้ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. 2542 : 3 - 4)

มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ การเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริม ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้

1. เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
2. ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 9 การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักดังนี้

1. มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ
2. มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ และประเภทการศึกษา
4. มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
5. ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา

6. การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 23 การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

1. ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
2. ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน
3. ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา
4. ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง
5. ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
4. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา
5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ
6. จัดการเรียนรู้อให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา ตลอดจนให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรร โอกาสการเข้าศึกษาต่อ และให้นำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย

มาตรา 27 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ นอกจากนี้ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

มาตรา 28 หลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ รวมทั้งหลักสูตรการศึกษาสำหรับบุคคล ต้องมีลักษณะหลากหลาย ทั้งนี้ ให้จัดตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ สาระของหลักสูตรทั้งที่เป็นวิชาการและวิชาชีพต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษา นอกจากคุณลักษณะดังกล่าวแล้วยังมีความมุ่งหมายเฉพาะที่จะพัฒนาวิชาการ วิชาชีพชั้นสูงและการค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาสังคม

มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

มาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

สรุปได้ว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษา โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรม ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองได้ มุ่งปลูกฝัง และสร้างลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียน ตลอดจนส่งเสริม สนับสนุนการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่มีคุณภาพ และเหมาะสมกับผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรในการพัฒนาผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาเด็ก และเยาวชน โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถ พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ครูผู้สอนต้องคัดสรรกระบวนการเรียนรู้ การออกแบบ การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศักยภาพและบริบทของผู้เรียน การกำหนดบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน การใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและการออกแบบการวัดผลและประเมินผล เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มี คุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ (2553 : 2 - 5) กล่าวว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีจุดเน้นที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพ ในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ โดยกำหนดเป็นเป้าหมายเพื่อให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าในตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์พัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสำนึกที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญในการนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 คู่มือการปฏิบัติ ทั้งนี้การที่ผู้เรียนจะมีคุณภาพและบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยเหตุนี้ครูผู้สอนต้องวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยมีหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้ที่คำนึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นคุณธรรม จริยธรรม

ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน เช่น กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง และกระบวนการพัฒนาทักษะนิสัย เป็นต้น ทั้งนี้ต้องให้ความสำคัญกับการใช้สื่อ การพัฒนาสื่อ การใช้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการวัดผลประเมินผลที่หลากหลายเพื่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง

การจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2553 : 9 - 10) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญในการนำหลักสูตรสู่การพัฒนาผู้เรียน ให้บรรลุตามเป้าหมาย ครูผู้สอนจึงควรให้ความสำคัญและสรรหากระบวนการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ นำพาให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ดี ผู้เรียนควรได้มีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้/กระบวนการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียน พัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับการพัฒนาทางสมอง และมุ่งเน้นความรู้คุณธรรม จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความหลากหลาย ทันสมัย เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหรือเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ตามความสนใจ ใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก ทั้งนี้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ให้หลักการสำคัญในการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ โดยการจัดวิธีการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน ให้สามารถพัฒนาตนเองได้ ลงมือศึกษาค้นคว้า คิดแก้ปัญหา และปฏิบัติงาน

เพื่อสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนจัดสถานการณ์ให้เอื้อต่อการเรียนรู้

2. การจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การจัดการเรียนรู้ควรให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน เพื่อวางรากฐานชีวิตให้เจริญงอกงามอย่างสมบูรณ์ มีพัฒนาการสมวัยอย่างสมดุล ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา การจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้ค้นพบและแสดงออกถึงศักยภาพของตนเอง ครูผู้สอนจึงควรมีข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคลสำหรับใช้ในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และนำไปพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

3. การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียน ได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมกับการทำงานของสมอง การเชื่อมโยงวงจรสมอง หากการจัดการเรียนรู้ที่ขัดต่อการทำงานของสมองจะทำให้เกิดการเรียนรู้ไม่เต็มตามศักยภาพ อีกทั้งต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางอารมณ์ของผู้เรียน การเรียนรู้อย่างมีความสุข โดยใช้ประสบการณ์ตรง ด้านร่างกายเป็นรูปธรรม ข้อเท็จจริง และทักษะด้านต่าง ๆ ที่ปรากฏในชีวิตจริงตามธรรมชาติ เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับพัฒนาการทางสมองในแต่ละช่วงวัย จะส่งผลให้ผู้เรียนมีความสนใจ ความตั้งใจ มีจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ ทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

4. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นด้านคุณธรรม จริยธรรม การจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมด้วยการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการคุณธรรม จริยธรรมได้รับรู้ เกิดการยอมรับเห็นคุณค่าและพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเป็นลักษณะนิสัยที่ดี

กระบวนการจัดการเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ (2553 : 12 - 27) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จะต้องใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย สำหรับเป็นเครื่องมือพัฒนาผู้เรียน ไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร ซึ่งครูผู้สอนจะต้องรู้และเข้าใจแนวคิดการจัดการเรียนรู้และผลที่เกิดกับผู้เรียนของกระบวนการเรียนรู้แต่ละวิธี แล้วนำมาจัดการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตร หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดกระบวนการเรียนรู้จากการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับคุณภาพของเด็กและเยาวชนในอนาคตไว้ 11 ประการ ดังนี้

1. กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ

กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ คือ การจัดการเรียนรู้โดยนำสาระการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในลักษณะ

ที่เป็นองค์รวม และสามารถนำความรู้ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการมีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับผู้เรียนและสาระการเรียนรู้ แนวทางการจัดการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1.1 การบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเนื้อหา ด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ หรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน เข้าด้วยกัน เพื่อมุ่งศึกษาเกี่ยวกับเรื่องราว ประเด็น ปัญหา หัวเรื่องหรือประสบการณ์เรื่องใดเรื่องหนึ่ง การบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันนั้นสามารถจัดการเรียนรู้โดยผู้สอนในกลุ่มสาระ การเรียนรู้นั้น ๆ ไม่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระอื่น ๆ

1.2 การบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงสาระ การเรียนรู้ ทักษะ/กระบวนการ หรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตั้งแต่สองกลุ่มสาระการเรียนรู้ขึ้นไป เข้าด้วยกัน เพื่อมุ่งศึกษาเกี่ยวกับเรื่องราว ประเด็น ปัญหา หัวเรื่องหรือประสบการณ์เรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในเรื่องนั้น ๆ อย่างเข้าใจลึกซึ้งและชัดเจนใกล้เคียงกับความเป็นจริง ของชีวิต

2. กระบวนการสร้างความรู้

กระบวนการสร้างความรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มีความหมายต่อตนเองจากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยใช้ กระบวนการคิดและการแสวงหาความรู้ควบคู่ไปกับการปฏิบัติจริง ให้ผู้เรียนค้นพบความรู้ และ ประสบการณ์ด้วยตนเอง โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้จัดโอกาส บรรยากาศ สิ่งแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ ที่เอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

2.1 ขั้นแนะนำ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนจะรับรู้ถึงจุดมุ่งหมายของบทเรียนและเกิด แรงจูงใจในการเรียนรู้จากครูผู้สอน

2.2 ขั้นทบทวนความรู้เดิม เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้แสดงถึงความรู้ ความเข้าใจเดิมที่มีอยู่ ในเรื่องที่กำลังจะเรียนรู้

2.3 ขั้นปรับเปลี่ยนความคิด เป็นขั้นที่สำคัญของการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการ สร้างความรู้ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ๆ ดังนี้

2.3.1 สร้างความกระจำและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันและกัน

2.3.2 สร้างความคิดใหม่จากการอภิปรายร่วมกัน และสาธิตแสดงให้เห็น จนทำให้ ผู้เรียนสามารถกำหนดความคิด หรือความรู้ใหม่ขึ้นได้

2.3.3 การประเมินความคิดใหม่ โดยการทดลอง หรือใช้กระบวนการคิด อย่างไตร่ตรองลึกซึ้งและประเมินคุณค่า

2.3.4 การนำความคิดไปใช้ ผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้ความคิด หรือความรู้ความเข้าใจ ในการพัฒนาการเรียนรู้ที่มีความหมาย

2.4 ชั้นบททวน เป็นขั้นสุดท้ายที่ผู้เรียนจะได้ทบทวนความคิด ความเข้าใจ โดยการเปรียบเทียบระหว่างความคิดเดิมกับความคิดใหม่

3. กระบวนการคิด

กระบวนการคิด เป็นกระบวนการทางสมองในการจัดกระทำข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่รับเข้ามา ในการพัฒนาให้เกิดการคิด จึงต้องมีบุคคล เนื้อหาหรือข้อมูลที่ใช้ในการคิด คุณสมบัติที่เอื้ออำนวยต่อการคิด กระบวนการที่ใช้ในการคิด และการวัดและประเมินการคิด การจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการคิดมีแนวทาง ดังนี้

3.1 การจัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการคิด โดยส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนคิด ไม่ปิดกั้นความคิด ให้กำลังใจ เสริมแรงเมื่อผู้เรียนคิดได้ด้วยตนเอง

3.2 ใช้รูปแบบวิธีการสอนหรือเทคนิคการสอนต่าง ๆ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิด เชื่อมโยงจากความคิดเดิมในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ได้แก่ การคิดคล่อง การคิดหลากหลาย การคิดละเอียด การคิดชัดเจน การคิดอย่างมีเหตุผล การคิดถูกทาง การคิดกว้าง การคิดลึกซึ้ง และการคิดไกล

3.3 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิด และกระบวนการคิดต่าง ๆ ตามความเหมาะสมกับพื้นฐานของผู้เรียน ได้แก่

3.3.1 ทักษะการคิด มีขั้นตอนการคิดไม่ซับซ้อน เป็นทักษะพื้นฐานของการคิด ขั้นสูง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ทักษะการคิดพื้นฐาน และทักษะการคิดขั้นสูง

3.3.2 ลักษณะการคิด มีขั้นตอนในการคิดซับซ้อนมากกว่าทักษะการคิดพื้นฐาน และเป็นพื้นฐานของการคิดระดับสูง ลักษณะการคิดแต่ละลักษณะต้องอาศัยการคิดพื้นฐานมากบ้าง น้อยบ้าง แบ่งออกเป็นลักษณะการคิดทั่วไปที่จำเป็น และลักษณะการคิดที่เป็นแกนสำคัญ

3.3.3 ลักษณะการคิดมีขั้นตอนในการคิดซับซ้อนและต้องอาศัยทักษะการคิด และลักษณะการคิดเป็นพื้นฐานในการคิด มีหลายกระบวนการ เช่น กระบวนการคิดวิเคราะห์ กระบวนการคิดแก้ปัญหา กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และกระบวนการคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

3.4 ให้เวลาแก่ผู้เรียนในการใช้ความคิด และแสดงความคิด อภิปรายแลกเปลี่ยน กระบวนการคิดที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนรู้

3.5 ร่วมกันสรุปประเด็นที่ได้จากกระบวนการคิดที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้

3.6 การวัดและประเมินผลการเรียน ทั้งทางด้านเนื้อหา สารการเรียนรู้ และทักษะ กระบวนการคิด

4. กระบวนการทางสังคม

กระบวนการทางสังคม เป็นกระบวนการที่มุ่งสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีแนวทางการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

4.1 ให้โอกาสผู้เรียน ได้ทำกิจกรรมกลุ่มและกระบวนการกลุ่ม มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ในการทำกิจกรรมร่วมกัน

4.2 มุ่งจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

4.3 ให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการใฝ่รู้ พร้อมทั้งจะเรียนรู้ในทุกเวลา ทุกสถานที่ และทุกสภาพแวดล้อม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญา

4.4 ส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้ศึกษาสภาพของชุมชน ผลกระทบของสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

5. กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ไขปัญหา

กระบวนการแก้ไขปัญหา เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ฝึกให้ผู้เรียนแก้ไขปัญหาโดยผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริงอย่างเป็นระบบ จากสถานการณ์หรือปัญหาที่น่าสนใจ และท้าทาย มีแนวทางการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

5.1 ขึ้นกำหนดปัญหาและทำความเข้าใจกับปัญหา เป็นขั้นเลือกใช้ปัญหา ซึ่งอาจได้มาจากแหล่งต่าง ๆ ที่ผู้เรียนจะต้องทำความเข้าใจกับปัญหาที่พบให้ถ่องแท้ และวิเคราะห์ปัญหาตามประเด็น ได้แก่ ปัญหาคืออะไร มีข้อมูลใดประกอบบ้าง และมีเงื่อนไขหรือความต้องการข้อมูลใดเพิ่มเติมหรือไม่

5.2 ขึ้นวางแผนการแก้ไขปัญหา ขั้นตอนนี้จะเป็นการคิดวิธีการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหา โดยใช้ข้อมูลจากปัญหาที่ได้วิเคราะห์ไว้แล้วในขั้นตอนที่ 1 ประกอบกับข้อมูลและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น นำมาใช้ประกอบการวางแผนแก้ไขปัญหา สำหรับการแก้ไขปัญหาที่ต้องตรวจสอบโดยการทดลอง ขั้นตอนนี้จะเป็นการวางแผนการทดลอง ซึ่งประกอบด้วย การตั้งสมมติฐาน การกำหนดวิธีการทดลอง หรือวิธีการตรวจสอบ รวมทั้งแนวทางในการประเมินผล การแก้ไขปัญหาด้วย

5.3 ขึ้นการดำเนินการแก้ไขปัญหา เป็นขั้นตอนการลงมือแก้ไขปัญหาและประเมินว่าวิธีการแก้ไขปัญหา และผลที่ได้เป็นอย่างไร ถ้าการแก้ไขปัญหาทำได้ถูกต้องจะประเมินต่อไปว่าวิธีการนั้นจะนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาอื่น ๆ ได้หรือไม่ ถ้าพบว่าการแก้ปัญหานั้นไม่ประสบความสำเร็จจะต้องย้อนกลับไปเลือกใช้วิธีการแก้ไขปัญหาอื่น ๆ ที่ได้กำหนดไว้แล้วในขั้นที่ 2 และถ้ายังไม่ประสบความสำเร็จอีก ผู้เรียนจะต้องย้อนกลับไปทำความเข้าใจใหม่ว่ามีข้อบกพร่องใด เช่น มีข้อมูลเพียงพอหรือไม่ เพื่อจะได้เริ่มต้นการแก้ไขปัญหาอีกครั้ง

5.4 ขั้นตรวจสอบการแก้ไขปัญหา เป็นการประเมินภาพรวมในการแก้ไขปัญหาด้านวิธีการแก้ไขปัญหา ผลการแก้ไขปัญหา และการตัดสินใจ รวมทั้งการนำไปประยุกต์ใช้ ทั้งนี้ในการแก้ไขปัญหาใด ๆ ต้องตรวจสอบถึงผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

6. กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง

กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์ตรงที่ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดกับหลักการต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นองค์รวม มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การเรียนรู้จากประสบการณ์โดยการกระตุ้นแนะนำเรื่องที่จะเรียน โดยใช้ประสบการณ์หรือกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนคิด ใ้ให้ผู้เรียนอยากเห็น อยากเรียนรู้

ขั้นที่ 2 การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ข้อเท็จจริง โดยเชื่อมโยงความอยากรู้ อยากเห็น อยากเรียนรู้ของผู้เรียนจากประสบการณ์เดิมในขั้นที่ 1 ตู่การค้นคว้า แสวงหาความรู้ใหม่ หรือแนวคิด ทฤษฎี ตามธรรมชาติของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

ขั้นที่ 3 การฝึกปฏิบัติ ในขั้นนี้เป็นการฝึกปฏิบัติด้วยการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดทักษะความชำนาญมากยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 4 การนำไปใช้ หรือขยายผล เป็นขั้นการนำข้อค้นพบในขั้นฝึกปฏิบัติไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ

7. กระบวนการปฏิบัติ ลงมือทำจริง

กระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำงานจริง โดยการกำหนดกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การกำหนดภาระงาน ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติตามโครงสร้างของแต่ละงาน มีแนวทางดังนี้

7.1 การศึกษา วิเคราะห์ภาระงาน และ โครงสร้างของงาน

7.2 การวางแผนปฏิบัติงาน

7.3 การลงมือปฏิบัติ โดยอาจดำเนินการดังนี้

7.3.1 ครูผู้สอนให้คำแนะนำ และสาธิตให้ดูเป็นตัวอย่าง

7.3.2 ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตามลำดับขั้นตอน

7.3.3 ผู้เรียนฝึกฝนทักษะความชำนาญ

7.4 ขั้นประเมินผลงาน/ปรับปรุงชิ้นงาน

8. กระบวนการจัดการ

กระบวนการจัดการ เป็นกระบวนการจัดระบบงานเพื่อให้การทำงานสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติงาน การประเมินผล และ

การสรุปผลงาน กระบวนการจัดการประกอบด้วยทักษะที่จำเป็นซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

8.1 การวางแผน ได้แก่ วิเคราะห์งาน ใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ และกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงาน

8.2 การปฏิบัติงาน ได้แก่ ประสานงาน ทำงานเป็นระบบตามแผน

8.3 การประเมินผลและสรุปผลงาน ได้แก่ ติดตามงานอย่างเป็นระบบ ประเมินผลปรับปรุงงาน และสรุปงาน

9. กระบวนการวิจัย

กระบวนการวิจัย เป็นการจัดสถานการณ์ในการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนใช้กระบวนการวิจัยหรือผลการวิจัยเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ เช่น การใช้การประมวลผลงานวิจัยมาใช้ประกอบการสอน การใช้ผลการวิจัยเป็นเนื้อหาสาระในการเรียนรู้ การนำกระบวนการวิจัยในการศึกษาเนื้อหาสาระหรือให้ผู้เรียนลงมือทำวิจัยโดยตรงหรือช่วยฝึกทักษะการวิจัยต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน ซึ่งมีแนวทางการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

9.1 เลือกประเด็นปัญหา เป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอน ได้จัดกิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในประเด็นปัญหาต่าง ๆ เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการวิจัย โดยประเด็นปัญหาที่สร้างความสนใจให้แก่ผู้เรียน ลักษณะปัญหาควรเกี่ยวข้องกับผู้เรียน โดยตรงอาจเป็นปัญหาภายในชุมชน ซึ่งอยู่ภายใต้ความสามารถที่ผู้เรียนจะแก้ไขได้ สำหรับกิจกรรมที่จะช่วยให้ผู้เรียนเลือกประเด็นปัญหาได้ มีหลายกิจกรรม เช่น การระดมความคิด การอภิปราย

9.2 การนิยามปัญหา เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนร่วมกันพิจารณาประเด็นปัญหาที่เลือกไว้แล้วให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

9.3 การพัฒนาวิสัยทัศน์ เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันกำหนดแนวทางและวางแผนแก้ไขปัญหาโดยใช้วิสัยทัศน์เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการอย่างชัดเจน

9.4 ลงมือปฏิบัติ ผู้เรียนร่วมกันดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ ซึ่งอาจเป็นการดำเนินงานในชุมชน หรือเป็นเพียงการดำเนินงานใน โรงเรียนแล้วแต่ปัญหาและแผนที่กำหนด เช่น ผู้เรียนรวบรวมข้อมูลตามแผนที่วางไว้ด้วยวิธีการต่าง ๆ นำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปผล

9.5 ตรวจสอบผลการเปลี่ยนแปลง ผู้เรียนร่วมกันตรวจสอบว่าผลการดำเนินงานเป็นอย่างไร สามารถแก้ไขปัญหาได้หรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไร

9.6 สรุปและประเมินผล เป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปบทเรียนทั้งหมดและตรวจสอบการจัดการเรียนรู้ว่าบรรลุตามจุดประสงค์เพียงใด

10. กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง

กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้รู้จักและเข้าใจวิธีการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งจะมีความแตกต่างกันตามวิธีการรับรู้ มีแนวทางดังนี้

10.1 คัดกรอง และพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน

10.2 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือก การตัดสินใจการเรียนรู้

10.3 เลือกกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องระหว่างลักษณะของเนื้อหาสาระ และรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน

10.4 ส่งเสริม ช่วยเหลือผู้เรียนในการใช้รูปแบบ วิธีการเรียนรู้ตามความถนัดของตนเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ

11. กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย

กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหา เป็นและมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง พัฒนาสังคม และพัฒนาสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุล มีแนวทางการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

11.1 กำหนดจุดเน้นการเรียนรู้ด้านพฤติกรรม ความรู้สึกและความคิด จุดเน้น การสร้างพฤติกรรม ควรเริ่มตั้งแต่ระดับประถมศึกษาและเพิ่มพฤติกรรมที่ซับซ้อนมากขึ้น หลังจากผู้เรียนได้รับการฝึกให้มีพฤติกรรมแล้วจึงค่อยพัฒนาความสามารถทางด้านความคิดของผู้เรียน ในแต่ละวัย จนความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมพัฒนาไปด้วยกันจนบรรลุถึงเป้าหมาย

11.2 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ควรมีกิจกรรมที่หลากหลาย ครอบคลุมทั้งการคิด พฤติกรรมที่ควรทำ และเกิดจิตสำนึกหรือความรู้สึกที่ดีงาม ใช้สื่อ หรือเทคนิค วิธีการ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใคร่เรียนรู้และกระตุ้นให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม และกล้าแสดงออก เช่น การใช้กิจกรรม เพลง เกม นิทาน บทบาทสมมุติ การอภิปราย การระดมสมอง ฯลฯ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์ สรุป และประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

11.3 การจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ที่อบอุ่น มีความเอื้ออาทรและสมานฉันท์ กระตุ้นให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน มีการเสริมแรงให้กำลังใจแก่ผู้เรียน ให้ได้เห็นแบบอย่างที่ดีและยอมรับความจริงตามหลักจริยธรรม และหลักศาสนาที่ตนนับถือ ศรัทธาด้วยการเห็นตัวอย่าง ฝึกคิดพิจารณา ฝึกปฏิบัติ และเห็นผลจากการปฏิบัติด้วยตนเอง

11.4 บุคลิกภาพของครูผู้สอนต้องเป็นแบบอย่างที่ดีเหมาะสมกับการสอนคุณธรรม จริยธรรม ยิ้มแย้มแจ่มใส แต่งกายทันสมัย สมวัย และเหมาะกับกาลเทศะ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

สรุปได้ว่า กระบวนการเรียนรู้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายของหลักสูตร ครูผู้สอนจึงควรคัดสรรและเลือกนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้การเลือกกว่าวิธีใดเหมาะสมที่สุด โดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมว่าต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อะไร สามารถนำพาให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ใด กระบวนการเหล่านี้หากนำมาใช้แล้วจะได้ผลเพียงใดจึงเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่นำมาใช้พัฒนาผู้เรียน และเพื่อให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนสำคัญที่จะส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร

บทบาทของบุคลากรในการจัดการจัดการเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ (2553 : 85 - 89) กล่าวว่า ในการบริหารงานการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล ตลอดจนการบริหารงานทั่วไปเป็นพันธกิจที่สำคัญของสถานศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างไรก็ตาม ในด้านการจัดการเรียนรู้ผู้ที่มีบทบาทสำคัญได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ตลอดจนคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา ซึ่งได้กำหนดบทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้องไว้ ดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

การจัดการศึกษาจะประสบความสำเร็จได้ดีและมีคุณภาพนั้นส่วนหนึ่งเป็นเพราะมีผู้บริหารที่ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา เข้าใจบทบาทหน้าที่อย่างถ่องแท้ และลงไปปฏิบัติอย่างจริงจังต่อเนื่องในการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารมีบทบาท ดังนี้

1.1 ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตลอดจนเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.2 ร่วมมือกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นรูปธรรม โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.3 ดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนได้เข้าใจแนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ด้วยวิธีการและรูปแบบต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

1.4 ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรจัดทำหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ความต้องการของท้องถิ่น เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ ตลอดจนคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

1.5 ระดมทรัพยากรในชุมชน พร้อมทั้งแสวงหาความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร

1.6 ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาพัฒนาหลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนเทคโนโลยีที่เหมาะสมต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

1.7 ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

1.8 เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงให้บุคลากรในสถานศึกษามีการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการนิเทศแบบกัลยาณมิตร เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

1.9 ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย พร้อมนำผลการวัดและประเมินมาพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

1.10 จัดให้มีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในสถานศึกษา ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การประชุมสัมมนา การประชุมปฏิบัติการ ศึกษาดูงาน เพื่อการพัฒนาบุคลากรครูให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

1.11 ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อบริการเครือข่ายและชุมชน

2. บทบาทของครูผู้สอน

ครูผู้สอนเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญ ในการจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จด้วยดี เพราะการจัดการศึกษา ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาเต็มศักยภาพ ในการจัดการเรียนรู้ครูผู้สอนจึงควรมีบทบาท ดังนี้

2.1 ศึกษา ทำความเข้าใจเอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และการออกแบบการจัดการเรียนรู้

2.2 จัดทำหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นความรู้ ทักษะ กระบวนการ ตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด คุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

2.3 ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล พร้อมนำข้อมูลมาใช้ในการออกแบบการเรียนรู้ และจัดการเรียนรู้ที่มุ่งตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ความแตกต่างของผู้เรียน และพัฒนาการทางสมองเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

2.4 กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยวิธีที่หลากหลายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร

2.5 จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทั้งภายในและนอกห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้

2.6 จัดเตรียมและใช้สื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ได้อย่างเหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน

2.7 ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ทั้งนี้มุ่งเน้นการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงเป็นสำคัญ นอกจากนี้แล้ว ควรเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและผู้ปกครอง ตลอดจนความสอดคล้องกับธรรมชาติของวิชา และพัฒนาการของผู้เรียน

2.8 นำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้ในการสอนเสริมและพัฒนาผู้เรียน ตลอดจนปรับปรุงการจัดกิจกรรมการสอนของตนเองอย่างเป็นระบบ

2.9 ใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

3. บทบาทของผู้เรียน

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นการยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เพราะผู้เรียนเป็นผลผลิตของจัดการศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาให้เด็กไทยมีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งการที่จะให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรได้ ผู้เรียนต้องปรับพฤติกรรมการเรียนรู้ของตนเองจากการเป็นผู้รับมาเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งบทบาทของผู้เรียนควรมี ดังนี้

3.1 มีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกับครูผู้สอนและผู้ปกครอง เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ไปไปตามความต้องการของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.2 แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม หลากหลายด้วยความกระตือรือร้น และใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3.3 ลงมือปฏิบัติจริง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง และสามารถสรุปองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

3.4 นำองค์ความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้เพื่อการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

3.5 มีส่วนร่วมในการประเมินผลและนำผลการประเมินมาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเองให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ

3.6 มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อครู เพื่อน และมีการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีลักษณะสร้างสรรค์ด้วยความเป็นมิตรไมตรี กล่าวคือ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอ

3.7 ร่วมจัดทำ คู่มือ รักษา และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ตลอดจนแหล่งเรียนรู้ ทั้งภายใน และภายนอกห้องเรียน อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

3.8 อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สืบสานวัฒนธรรม ตลอดจนมรดกของชุมชน ได้อย่างเป็นระบบ

4.9 ประสานความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

3.10 รักษาสิทธิและโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี

4. บทบาทของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 27 กำหนดให้สถานศึกษา ขั้นพื้นฐานมีคณะกรรมการหลักสูตรของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูอาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรที่มีในท้องถิ่นหรือสถาบันการศึกษาเพื่อทำหน้าที่พัฒนาหลักสูตร ของสถานศึกษา ซึ่งมีบทบาทของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา ดังนี้

4.1 ส่งเสริม สนับสนุนและนำพาให้บุคลากรในสถานศึกษาพัฒนาหลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นตลอดจนเทคโนโลยี

4.2 ส่งเสริมสนับสนุนและนำพาคณาจารย์ในสถานศึกษาจัดการเรียนรู้สู่การปฏิบัติจริง

4.3 ส่งเสริมสนับสนุนและนำพาคณาจารย์ในสถานศึกษา วัดและประเมินผลการเรียนรู้ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย พร้อมนำผลการวัดและประเมินมาพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบและ ต่อเนื่อง

4.4 ส่งเสริมสนับสนุนและนำพาคณาจารย์ในสถานศึกษาให้ใช้กระบวนการวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา

4.5 นิเทศ ติดตามและอำนวยความสะดวกให้การพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ ให้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร

5. บทบาทของผู้ปกครอง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนในสังคม มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง มีหน้าที่จัดให้บุตรหรือบุคคล ที่อยู่ในความดูแล ได้รับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ซึ่งมีบทบาท ดังนี้

5.1 มีส่วนร่วมในการกำหนดสาระของหลักสูตรและกำหนดแผนพัฒนาการศึกษา หรือธรรมนูญสถานศึกษา

5.2 กำหนดแผนการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกับครูผู้สอนและผู้เรียน

5.3 มีส่วนร่วมในการสนับสนุนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

5.4 ร่วมส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เน้นความรู้คู่คุณธรรม

5.5 ร่วมจัดบรรยากาศในบ้านให้เป็นแหล่งเรียนรู้ เพื่อต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

5.6 ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ร่วมทำกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน ร่วมกิจกรรมของสถานศึกษา ตลอดจนเป็นวิทยากรในฐานะภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ความรู้เฉพาะเรื่องตามโอกาสอันควร

5.7 ร่วมสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามความต้องการ จำเป็นและเหมาะสม

5.8 ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง พร้อมทั้งเสนอแนะให้มีการนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

5.9 ร่วมมือกับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิต กล่าวคือ มุ่งป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้อง เช่น ยาเสพติด ไข้หวัดใหญ่ โรคเอดส์ โรคติดต่อร้ายแรงอื่น ๆ ตลอดจนการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5.10 ส่งเสริมสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกับสถานศึกษา

5.11 ปฏิบัติตนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และถึงพร้อมด้วยความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียน

5.12 ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนที่อยู่ในความอุปการะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี

6. บทบาทของชุมชน

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จะสัมฤทธิ์ผลเพียงใดนั้น ชุมชนมีส่วนสำคัญยิ่ง กล่าวคือ ชุมชนเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนและส่งผลให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษาจะต้องร่วมกับชุมชนให้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษา ดังนี้

6.1 เปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาและหลักสูตรสถานศึกษา โดยคำนึงถึงบริบทของสถานศึกษา ความต้องการของชุมชน ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน

6.2 ร่วมจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทั้งภายในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ให้เหมาะสมสอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยร่วมระดมกำลัง ทรัพยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งนี้อาจจัดให้มีศูนย์การเรียนรู้ หรือเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม ทักษะชีวิต ทักษะกระบวนการให้กับผู้เรียนอย่างเหมาะสมและหลากหลาย

6.3 ร่วมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

6.4 เอื้ออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียน ได้มีโอกาสใช้แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในชุมชนอย่าง หลากหลาย ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนสถานประกอบการทั้งภาครัฐ และเอกชนในการจัดการเรียนรู้

6.5 ร่วมติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา ตลอดจนงานอื่น ๆ ที่สถานศึกษาร้องขอ

6.6 ให้ข้อเสนอแนะหรือแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

7. บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษาและ ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก ซึ่งบทบาท ที่สำคัญของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

7.1 ร่วมกับสถานศึกษากำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดหมายหลักรหัสตรา สถานศึกษา จัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาและแนวดำเนินงาน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน และเป็นรูปธรรม

7.2 ร่วมประสานงานกับองค์กรทุกภาคส่วนในชุมชน เพื่อบริการแหล่งเรียนรู้และ ร่วมส่งเสริม สนับสนุน โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

7.3 ส่งเสริมสนับสนุน และร่วมระดมทรัพยากร เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้น การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์

7.4 ส่งเสริมสนับสนุนการบริหารงานด้านวิชาการของสถานศึกษา ตลอดจนงานอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควร

นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2555 ก : 1 - 4) กล่าวว่า หลักรหัสตราเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาที่บ่งบอรายละเอียดเกี่ยวกับเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งจะเป็น กรอบทิศทางและแนวทางในการเตรียมที่จะพัฒนาคนของประเทศ หลักรหัสตราแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งหวังให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา

อีกทั้งมีความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตและมีคุณภาพได้ตามมาตรฐานสากล หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีเป้าหมายการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จุดหมาย สมรรถนะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สรุปประเด็น ดังนี้

1. เป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชน รู้จักใช้ชีวิตที่พอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ ฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึก รักยสิ่งแวดลอม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ค่านิยม เอกลักษณ์ของความเป็นไทย

2. จุดหมายสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2.1 จุดหมาย

2.1.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าในตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.1.2 มีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

2.1.3 มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

2.1.4 มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2.1.5 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์พัฒนา สิ่งแวดลอม มีจิตสำนึกที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

2.2 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2550 ข : 3 - 4) กล่าวว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดนั้น จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

2.2.1 ความสามารถในการสื่อสาร หมายถึง ใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนคติของตนเอง เพื่อเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2.2.2 ความสามารถในการคิด หมายถึง รู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

2.2.3 ความสามารถในการแก้ปัญหา หมายถึง เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมแสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผลคุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ รวมทั้งตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม

2.2.4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต หมายถึง ใช้กระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เรียนรู้ด้วยตนเองต่อเนื่อง ทำงานและอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล จัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม รู้จักปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมสภาพแวดล้อม และหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

2.2.5 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี หมายถึง รู้จักเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ ทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้องเหมาะสมและมีคุณธรรม

2.3 คุณลักษณะอันพึงประสงค์

กระทรวงศึกษาธิการ (2550 ข : 4) กล่าวว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง

6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง สำหรับคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดนิยาม ตัวชี้วัด และพฤติกรรมบ่งชี้ ข้อ 5 อยู่อย่างพอเพียงว่า หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และปรับตัวเพื่อสังคม ได้อย่างมีความสุข

ผู้ที่อยู่อย่างพอเพียง คือ ผู้ที่ดำเนินชีวิตอย่างประมาณตน มีเหตุมีผล รอบคอบ ระมัดระวัง อยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความรับผิดชอบ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ มีการวางแผนป้องกันความเสี่ยงและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

ตาราง 1 ตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้คุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้
5.1 ดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม	<p>5.1.1 ใช้ทรัพย์สินของตนเอง เช่น เงิน สิ่งของ เครื่องใช้ ฯลฯ อย่างประหยัด คุ่มค่า และเก็บรักษาดูแลอย่างดี รวมทั้งการใช้เวลาอย่างเหมาะสม</p> <p>5.1.2 ใช้ทรัพยากรของส่วนร่วมอย่างประหยัด คุ่มค่า และเก็บรักษาดูแลอย่างดี</p> <p>5.1.3 ปฏิบัติตนและตัดสินใจด้วยความรอบคอบ มีเหตุผล</p> <p>5.1.4 ไม่เอาเปรียบผู้อื่นและไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน พร้อมให้อภัยเมื่อผู้อื่นกระทำผิดพลาด</p>
5.2 มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุข	<p>5.2.1 วางแผนการเรียน การทำงาน และการใช้ชีวิตประจำวัน บนพื้นฐานของความรู้ ข้อมูลข่าวสาร</p> <p>5.2.2 รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงสังคมและสภาพแวดล้อม ยอมรับและปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข</p>

2.4 มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนา กำหนดให้ผู้เรียนทุกคนได้เรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงปรากฏชัดเจนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ มาตรฐาน ส 3.1 เป็นหลัก คือ

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและบริการ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ และเมื่อพิจารณาตัวชี้วัดตามมาตรฐานการเรียนรู้ดังกล่าว จะระบุหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในตัวชี้วัดอย่างชัดเจนในทุกตัวชี้วัด ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตัวอย่างเช่น

ตัวชี้วัดชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ข้อ 3 ป. 4/3 อภิปรายหลักการของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างประหยัด

ตัวชี้วัดชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ข้อ 3 ม. 1/3 อธิบายความเป็นมา หลักการและความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อสังคมไทย

ตัวชี้วัดชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ข้อ 1 ม. 3/1 มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวชี้วัดชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ข้อ 2 ม. 4 - 6/2 ตระหนักถึงความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

นอกจากนี้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงยังปรากฏอยู่ในสาระต่าง ๆ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสนา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ และศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ตัวชี้วัด ดังนี้

ตัวชี้วัดชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ข้อ 3 ม. 3/3 อภิปรายความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาที่ยั่งยืน

ตัวชี้วัดชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ข้อ 11 ม. 4 - 6/11 วิเคราะห์พระพุทธรูปศาสนา กับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืนหรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สาระที่ 2 ชีวิตและสิ่งแวดล้อม

มาตรฐาน ว 2.2 เข้าใจความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในระดับท้องถิ่น ประเทศและโลก นำความรู้ไปใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ตัวชี้วัดดังนี้

ตัวชี้วัดชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ข้อ 4 ม. 3/4 วิเคราะห์และอธิบายทรัพยากรธรรมชาติด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.5 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียน ได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

2.5.1 กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียนและอาชีพสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

2.5.2 กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัด และความสนใจโดยเน้นเรื่องคุณธรรมจริยธรรม ไม่เห็นแก่ตัว มีระเบียบวินัย มีความเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี มีความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน รู้จักการแก้ปัญหา การตัดสินใจ ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปัน เอื้ออาทรและสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับวุฒิภาวะของผู้เรียน บริบทของสถานศึกษา และท้องถิ่น กิจกรรมนักเรียน ประกอบด้วย กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหาร กิจกรรมชุมนุม ชมรม

2.5.3 กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อช่วยขัดเกลาจิตใจของผู้เรียนให้มีความเมตตา กรุณา มีความเสียสละ และมีจิตสาธารณะเพื่อช่วยสร้างสรรค์สังคม มีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่าง ๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม

การจัดการเรียนรู้จะบรรลุเป้าหมายได้เพียงใดนั้น ครูผู้สอนนับเป็นหัวใจสำคัญที่สุดที่ส่งผลให้การนำหลักสูตรไปสู่ห้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ต้องได้รับการส่งเสริมสนับสนุนของผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนความร่วมมือร่วมแรงและร่วมใจของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงปรากฏในมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีรายละเอียดที่สอดคล้องกับเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนรู้จักการใช้ชีวิตพอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ ฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างพอเพียง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อมและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ค่านิยม เอกลักษณ์ของความเป็นไทยตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

จากแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยสอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง และมุ่งเน้นในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ที่ครูเป็นบุคคลสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนจึงจำเป็นต้องใช้กระบวนการที่หลากหลาย ทั้งยังต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้สถานศึกษาเป็นหน่วยงานสำคัญที่จะนำแนวทางการจัดการศึกษาของชาติและนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการลงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ สถานศึกษาจึงต้องจัดการศึกษาตอบสนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งนโยบายขณะนี้กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเป้าหมายในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เพื่อพัฒนาให้สถานศึกษาสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา ตลอดจนส่งเสริมการเรียนรู้และปลูกฝังเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ความหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สุเมธ ตันติเวชกุล (2549 : 3) ได้กล่าวสรุปความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ ให้มีความพอเพียงกับตัวเอง (Self - sufficiency) อยู่ได้โดยไม่เดือดร้อน ซึ่งต้องสร้างพื้นฐานด้านเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือ ให้ตนเองสามารถอยู่ได้อย่างพอกิน พอใช้ มิได้มุ่งหวังที่จะสร้างความเจริญ

ยกเศรษฐกิจให้เจริญอย่างรวดเร็ว แต่เพียงอย่างเดียวเพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะที่เพียงพอที่จะพึ่งตนเองได้ ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้า และฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นไปตามลำดับ

พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์ (2550 : 17) กล่าวว่า คำว่าเศรษฐกิจพอเพียง ไม่มีในตำรา ไม่เคยมีระบบเศรษฐกิจพอเพียง มีอย่างอื่นแต่ไม่ใช่คำนี้ แนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงปรากฏอยู่ในการดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมาช้านาน ในรูปของหลักการสร้างความพออยู่พอกิน และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานแนวคิดนี้เพื่อใช้ปรับทิศทางการพัฒนาประเทศไทยเป็นครั้งแรก

สุนัย เศรษฐบุญสร้าง (2550 : 10) กล่าวว่า เศรษฐกิจแบบพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงจะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรมมาใช้ในการวางแผน เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตของประชาชนในทุกระดับ

อภิชัย พันธเสน (2550 : 22) ได้ให้คำจำกัดความของเศรษฐกิจพอเพียงว่า เป็นข้อเสนอในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามแนวทางของพุทธธรรมอย่างแท้จริง ทั้งนี้เนื่องจากในพระราชดำรัสหนึ่ง ได้ให้คำอธิบายถึงเศรษฐกิจพอเพียงว่า “คือ ความพอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภมาก และต้องไม่เบียดเบียนผู้อื่น” การดำรงชีวิตอยู่ได้ จำเป็นที่จะต้องประกอบไปด้วยปัจจัยสำคัญสี่ประการ ซึ่งได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย ซึ่งในโลกยุคทุนนิยมอย่างเช่นปัจจุบันนี้ ปัจจัยทั้งสี่นี้อาจจะหามาได้ถ้าปราศจากเงิน ซึ่งถือว่าเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการมาเป็นระยะเวลาอันแล้ว การได้มาซึ่งเงินนั้นจำเป็นที่บุคคลจะต้องประกอบสัมมาอาชีพ และนำเงินที่ได้มานั้นไปแลกเปลี่ยนให้ได้มาซึ่งปัจจัยในการดำรงชีวิต

เกษม วัฒนชัย (2551 : 11) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียงว่าหมายถึง แนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ โดยสามารถประยุกต์ใช้ได้ทุกระดับ ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน ไม่ต้องต่อต้านโลกาภิวัตน์ ตรงกันข้ามให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา (2551 : 52) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวตลอดจนการใช้ความรู้ ความรอบคอบและคุณธรรมประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำต่าง ๆ ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ที่ไม่มากและไม่น้อยจนเกินไป ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่พอประมาณ ความมีเหตุผล หมายถึง การใช้หลักเหตุผลในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นอย่างรอบคอบ การมีภูมิคุ้มกันที่ดี หมายถึง การเตรียมตัว

ให้พร้อมรับต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงรอบตัว ปัจจัยเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้นั้น จะต้องอาศัยความรู้ และคุณธรรม เป็นเงื่อนไขพื้นฐาน กล่าวคือ เงื่อนไขความรู้ หมายถึง ความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังในการดำเนินชีวิตและการประกอบการงาน ส่วนเงื่อนไขคุณธรรม คือ การยึดถือคุณธรรมต่าง ๆ อาทิ ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ความเพียร การมุ่งต่อประโยชน์ส่วนรวมและการแบ่งปัน ฯลฯ ตลอดเวลาที่ประยุกต์ใช้ปรัชญา

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550 : 5) ได้ให้ความหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ปรีชา นูช ธรรมปิยา (2555 : 55) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่เป็นทั้งแนวคิด หลักการ และแนวทางปฏิบัติตนของแต่ละบุคคลในองค์กร โดยคำนึงถึงความพอประมาณกับศักยภาพของตนเอง สภาพแวดล้อม ความมีเหตุผลที่ถูกต้องตามความเป็นจริง และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง คือ ไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต โดยใช้ความรู้ต่าง ๆ อย่างถูกหลักวิชาการด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง ความคู่ไปกับการมีคุณธรรม คือ รู้จักแยกแยะผิดชอบชั่วดี ละอายที่จะกระทำความชั่ว เกรงกลัวต่อผลจากการกระทำที่ไม่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ไม่เบียดเบียนผู้อื่นหรือสังคม มีการแบ่งปันช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น และชีวิตอื่น ๆ เห็นความสำคัญของการร่วมมือปรองดองกัน ในสังคม ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างสายใยเชื่อมโยงคนในภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมเข้าด้วยกัน ร่วมสร้างสรรค์พลังในทางบวกอย่างรู้รักสามัคคี นำไปสู่การพัฒนาและความเจริญก้าวหน้าที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางวัตถุ วัฒนธรรม ความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ แนวคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวตลอดจนการใช้ความรู้ ความรอบคอบและคุณธรรมประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน เป็นแนวทางการดำเนินชีวิต โดยสามารถประยุกต์ใช้ได้ทุกระดับ ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน ถึงระดับรัฐ เพื่อพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ภายใต้อิทธิพลของเทคโนโลยี เป็นแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ

ความเป็นมาเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากวิกฤตเศรษฐกิจการเงินของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2540 ที่เกิดจากการเปิดเสรีทางการเงิน หรือที่เรียกว่า BIBF (Bangkok International Banking Facility) ซึ่งเป็นการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศ ได้อย่างเสรี ทำให้ประเทศไทยอยู่ในสถานะเศรษฐกิจฟองสบู่ ต้องขอรับความช่วยเหลือทางการเงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศหรือที่เรียกกันว่า IMF (คณะกรรมการการศึกษาและเสนอแนะมาตรการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการระบบการเงินของประเทศ. 2541 ; อ้างถึงใน ปริญญาธรรมปียา. 2555 : 1 - 8)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีกระแสพระราชดำรัสเมื่อเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2540 ว่า

“...ความจริงเคยพูดเสมอในที่ประชุมอย่างนี้ว่า การจะเป็นเสือนั้น ไม่สำคัญ สำคัญที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกินนั้นหมายความว่า อุ้มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตัวเอง อันนี้ก็เคยบอกว่าความพอเพียงไม่ได้หมายความว่า ทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัว จะต้องทอผ้าใส่เอง อย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรืออำเภอจะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการ ก็ขายได้ แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก อย่างนี้ท่านนักเศรษฐกิจต่างๆ ก็มาบอกว่าล้าสมัย จริงอาจล้าสมัยคนอื่นเขาต้องการเศรษฐกิจที่ต้องมีการแลกเปลี่ยน เรียกว่า เศรษฐกิจการค้า ไม่ใช่เศรษฐกิจแบบพอเพียง เลย์รู้สึกว่า ไม่หรรษา แต่เมืองไทยเป็นประเทศที่มีบุญอยู่ว่า ผลิตให้พอเพียงได้...”

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

พระราชดำรัสข้างต้นในปี พ.ศ. 2540 คำว่า “ให้มีพอเพียงกับตัวเอง” “เศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน” “เศรษฐกิจแบบพอเพียง” ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการจุดประกายทำให้คนไทยและรวมถึงชาวโลกได้ตั้งสติคิดถึงความเหมาะสมในการพัฒนาการเศรษฐกิจเช่นที่ผ่านมาและหันมาให้ความสนใจอย่างจริงจังกับแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนาภายใต้ชื่อ “เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งต่อมา

ก็ได้มีผู้สนับสนุนความคิดนี้เป็นจำนวนมาก จนกระทั่งกลายเป็นกรอบทิศทางในการพัฒนาประเทศไทย ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 กล่าวคือตั้งแต่ปี 2545 จนถึงปัจจุบัน และได้รับความสนใจเป็นอย่างมากในเวทีโลก ในฐานะที่เป็นทางเลือกในการพัฒนามุ่งให้เกิดผลที่ยั่งยืน

นอกจากนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้มีพระราชดำรัสเกี่ยวกับเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงอย่างชัดเจน ในเดือนธันวาคม 2541 (ปริยานุช ธรรมปิยา. 2555 : 12 - 20) ไว้ว่า

“...คนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อย ก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศมีความคิด-อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่าพอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีทูลหรราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่เบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณตามอัตภาพ พูดจาก็พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง ... ฉะนั้นความพอเพียงนี้ก็แปลว่า ความพอประมาณและความมีเหตุผล...”

“...คำว่าพอเพียง มีความหมายอีกอย่างหนึ่ง มีความหมายกว้างออกไปอีก ไม่ได้หมายถึงการมีพอสำหรับใช้เองเท่านั้น แต่มีความหมายว่าพอมีพอกิน พอมีพอกิน ถ้าใครได้มาอยู่ที่นี้ ในศาลานี้ เมื่อ เท่าไหร่ 20 ปี 25 ปี เมื่อปี 2517 ถึง 2541 ก็ 24 ปีใช้ไหม วันนั้นได้พูดว่า เราควรจะปฏิบัติให้พอมีพอกิน พอมีพอกินนี้แปลว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง ถ้าแต่ละคนพอมีพอกิน ก็ใช้ได้ ถ้ายังทั้งประเทศพอมีพอกินก็ยิ่งดี และประเทศไทย เวลานั้นก็เริ่มจะไม่ พอมีพอกิน บางคนก็มีมาก บางคนก็ไม่มีเลย สมัยก่อนนี้ก็พอมีพอกิน จึงต้องมีนโยบายที่จะทำเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อที่จะให้ทุกคนมีพอเพียงได้...”

สรุปได้ว่าความเป็นมาเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักคิดและแนวปฏิบัติในการพัฒนาทุกระดับ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงได้พระราชทานผ่านพระราชดำรัสในโอกาสต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เป็นการชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ซึ่งผ่านคำว่า พอมีพอกิน พอมีพอใช้ และได้ทรงใช้คำว่า เศรษฐกิจพอเพียง ครั้งแรกในปี 2540 โดยมีแนวคิดยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงจะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรมมาใช้ในการวางแผน

แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

อภิชาติ พันธเสน (2550 : 1 - 9) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียงเน้นพื้นฐานการพึ่งพาตนเอง เป็นสำคัญ โดยพยายามนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ขณะเดียวกันก็ต้อง ไม่เป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อม และหากเป็นไปได้ต้องฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นด้วยหรือเป็นการพัฒนาเพิ่มพูนในทุกประเภทไม่ว่า ทุนมนุษย์ ซึ่งประกอบด้วย ความเพียร ความสามารถ สติปัญญา และการพัฒนาจิต ทุนสังคม คือ การช่วยเหลือ เพื่อแผ้ว ความซื่อสัตย์สุจริต ที่ก่อให้เกิดความร่วมมือกัน ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเอง และส่วนร่วม ทุนทางด้านกายภาพ ไม่ว่าจะเป็นเงินทุน เครื่องมือ เครื่องจักร และเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งเกิดสถานการณ์ดังกล่าวได้จะต้องปราศจากซึ่งความ โลภหรือความเห็นแก่ตัวมากเกินไป ซึ่งจะทำให้เราสามารถมีชีวิตอยู่ได้โดยรู้จักพอ คือ พอมีพอกิน หรือพอมีพอใช้ และตั้งอยู่ใน ความไม่ประมาทซึ่งก็เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี สำหรับการพัฒนาประเทศโดยรวมจะต้องมีการ พัฒนาเป็นตอน โดยหลักวิชาการหรือเทคโนโลยีที่เหมาะสมแก่แต่ละขั้นตอนของการพัฒนา

จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา (2551 : 4) กล่าวว่า หลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้ง อยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวตลอดจนการใช้ความรู้ ความรอบคอบละคุณธรรมประกอบการ วางแผน การตัดสินใจและการกระทำต่าง ๆ ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ที่ไม่มากและ ไม่น้อยจนเกินไป ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่พอประมาณ ความมี เหตุผล หมายถึง การใช้หลักเหตุผลในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นอย่างรอบคอบ การมีภูมิคุ้มกันที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับ ต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงรอบตัว ปัจจัยเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้นั้น จะต้องอาศัย ความรู้ และคุณธรรม เป็นเงื่อนไขพื้นฐาน กล่าวคือ เงื่อนไขความรู้ หมายถึง ความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังในการดำเนินชีวิตและการประกอบการงาน ส่วนเงื่อนไข คุณธรรม คือ การยึดถือคุณธรรมต่าง ๆ อาทิ ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ความเพียร การมุ่งต่อ ประโยชน์ส่วนรวมและการแบ่งปัน ฯลฯ

ปรียานุช ธรรมปิยา (2555 : 46 - 52) กล่าวว่า การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจน ใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบ การวางแผน การตัดสินใจและการกระทำ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณา อยู่ 5 ส่วน ได้แก่ กรอบแนวคิด คุณลักษณะ หลักการ เงื่อนไขพื้นฐาน เป้าหมาย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. กรอบแนวคิด

1.1 เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตน (Economic Life Guiding Principles) ในทางที่ควรจะเป็น (Secularized Normative Prescription) โดยพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย (Positive Aspect) และตลอดระยะเวลากว่า 30 ปีที่ผ่านมา ได้มีการทดลองดำเนินโครงการพัฒนาที่หลากหลาย ตามแนวพระราชดำริ เพื่อหาแนวทางและรูปแบบการพัฒนาที่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

1.2 เป็นปรัชญาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา ทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต (Timely/ Timeless) กล่าวคือ ได้มีพระราชดำรัส มาตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 และสามารถใช้เป็นแนวทางการพัฒนาเพื่อก้าวออกจากวิกฤต และพัฒนาในอนาคตที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์

1.3 เป็นปรัชญาที่มองโลกเชิงระบบที่มีลักษณะพลวัต (Dynamic) กล่าวคือ สถานการณ์ในโลกนั้นมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากความเชื่อมโยงของปัจจัยต่าง ๆ ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์

1.4 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) ลักษณะหนึ่ง โดยมองว่าชุมชนและประเทศต่าง ๆ มีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี วัฒนธรรม และค่านิยมทางสังคม

2. คุณลักษณะ

2.1 เป็นปรัชญาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ (Scalable) ทั้งระดับครอบครัว ระดับชุมชน และระดับรัฐ นอกจากนี้ยังสามารถใช้ได้กับทุกระดับ ทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจ

2.2 แนวคิด ทางสายกลาง (Middle Path) เป็นหัวใจสำคัญของปรัชญาที่นำมาใช้ในการบริหารและพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกแห่งความเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ กล่าวคือ

2.2.1 ไม่ใช้การปิดประเทศอย่างสิ้นเชิง หรือเปิดเสรีอย่างเต็มที่ โดยไม่มีการเตรียมความพร้อมของคนและสังคม ในการเข้าสู่กลไกตลาด

2.2.2 ไม่ใช้การอยู่อย่างโดดเดี่ยว (Independence) หรือพึ่งพิงภายนอกหรือคนอื่นทั้งหมด (Dependence) ก่อนที่จะไปพึ่งคนอื่น

3. หลักการ

หลักการ หรือค่านิยม 3 ข้อของความพอเพียง สำหรับใช้ในการบริหารจัดการ ความพอเพียง (Sufficiency) หรือการจัดการอย่างพอเพียง จะต้องประกอบด้วย 3 หลักการ พร้อม ๆ กัน

อย่างเป็นทางการรวม กล่าวคือกิจกรรมใด ๆ ที่ขาดคุณลักษณะใดคุณลักษณะหนึ่งไป ไม่สามารถเรียกได้ว่ามีความพอเพียง หรือมีการจัดการอย่างพอเพียง หลักการ 3 ข้อ ประกอบด้วย 1) ความพอประมาณ กับศักยภาพของตนเอง และสถานะแวดล้อมตามความเป็นจริง 2) ความมีเหตุผลบนพื้นฐานความถูกต้องและ 3) การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี คือ ไม่ประมาทในการดำเนินชีวิตที่ต้องประสบกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ตลอดเวลา ซึ่งสามารถนำหลักการ 3 ข้อนี้ ใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจและกระทำ ดังนี้

3.1 ความพอประมาณ หมายถึง การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เป็นทุนเดิมของตนเองหรือภายในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด ก่อนที่จะแสวงหาทรัพยากร แหล่งทุน วัตถุดิบ หรือสิ่งของบริการต่าง ๆ จากภายนอกจึงจะเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างพอเหมาะ พอควร กับสถานะทางเศรษฐกิจสังคม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น ภูมิสังคม เป็นการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาจากภายใน โดยสร้างความเข้มแข็งให้กับท้องถิ่นชุมชนก่อน และจึงค่อยขยาย เชื่อมโยงกับภายนอกอย่างเป็นขั้นตอนตามความจำเป็น

3.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลบนพื้นฐานของความถูกต้อง ความเป็นจริงตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักศีลธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรม ค่านิยมที่ดีงาม โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ ทั้งในระยะสั้น ระยะยาว ทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและส่วนรวมอย่างรอบคอบ การพิจารณาแยกแยะให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของเหตุปัจจัยต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง อย่างเป็นระบบ จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีข้อผิดพลาดน้อย และเช่นเดียวกัน การที่จะวางแผนดำเนินการ หรือจะทำอะไรอย่างสมเหตุสมผลได้นั้น ต้องอาศัยความรู้ มีความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ที่จะจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ และแสวงหาความรู้ที่ถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ มีความรอบคอบ ในการคิดพิจารณา ตัดสินใจ โดยใช้สติปัญญาด้วยความตั้งมั่นของจิตที่มีคุณภาพในทางที่ถูกที่ควร

3.3 การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับต่อผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เพื่อสามารถปรับตัวและรับมือได้อย่างทันที่ ท่วงที กล่าวโดยย่อคือ การที่เห็นว่าทุกอย่างไม่แน่นอน มีความเป็นไปได้ที่จะแปรปรวน ผันผวน เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ฉะนั้นการที่จะทำอะไรก็ตาม ต้องไม่เสีง ไม่ประมาท คิดถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นแล้วเตรียมตนเองและผู้เกี่ยวข้องให้มีภูมิคุ้มกันที่จะคุ้มกันตัวเองได้ เตรียมวิธีการทำงานในรูปแบบต่าง ๆ ให้พร้อมที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จะสามารถดำเนินการกิจต่อไปได้โดยไม่ชุกชกักต้องหยุดชะงักกลางคัน และนำมาซึ่งความต่อเนื่องของการพัฒนาในระยะยาว

ทั้งสามองค์ประกอบดังกล่าว คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีนั้น มีความเป็นองค์รวมที่เกี่ยวเนื่องกันไม่สามารถแยกจากกันได้ เช่น การตัดสินใจในระดับของความพอประมาณนั้นต้องตั้งอยู่บนเหตุผลที่ถูกต้องตามความเป็นจริง และการต้องเพื่อเหลือเพื่อขาดเพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ด้วยในขณะเดียวกัน จึงจะเป็นความพอประมาณที่พอเพียง

4. เงื่อนไขพื้นฐาน

เงื่อนไขสำคัญที่เป็นพื้นฐานในการจัดการอย่างพอเพียง คือ การมีคุณธรรมกำกับความรู้ ซึ่งมีเงื่อนไขดังนี้

4.1 เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วยการฝึกคนให้มีความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน มีความรอบคอบและความระมัดระวังที่จะนำความรู้ต่าง ๆ เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและในชั้นปฏิบัติ ความรู้ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการตัดสินใจอย่างถูกต้องและเป็นประโยชน์ จึงต้องมีการแสวงหาความรู้ เพิ่มพูนความรู้ จัดการความรู้ ต่อยอดความรู้ อยู่ตลอดเวลา ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในโลก

4.1.1 ความรอบรู้ คือ มีความรู้ (Stock of All Relevant Knowledge) เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ อย่างรอบด้าน โดยครอบคลุมเนื้อหาของเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการนำไปใช้ในโอกาสและเวลาต่าง ๆ

4.1.2 ความรอบคอบ คือ ความสามารถที่จะนำความรู้และหลักวิชาต่าง ๆ เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน (Connectivity of All Acquired Knowledge) ประกอบการวางแผนก่อนที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติทุกขั้นตอน

4.1.3 ความระมัดระวัง คือ ความมีสติ ในการนำแผนปฏิบัติที่ตั้งอยู่บนหลักวิชาต่าง ๆ เหล่านั้นไปใช้ในทางปฏิบัติ (Utilization of Knowledge at Any Point of Time with Carefulness and Attentiveness) เพราะในความเป็นจริงแล้ว สถานการณ์เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้นการนำความรู้และความรอบคอบมาใช้ จึงต้องอาศัยความระมัดระวังให้รู้เท่าทันเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

4.2 เงื่อนไขคุณธรรม เป็นเงื่อนไขที่จะต้องเสริมสร้างให้เป็นพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ ประกอบด้วย ด้านจิตใจ คือ การตระหนักในคุณธรรม รู้ผิดชอบชั่วดีซื่อสัตย์สุจริต ใช้สติปัญญาอย่างถูกต้องและเหมาะสมในการดำเนินชีวิต และด้านการกระทำ หรือแนวทางการดำเนินชีวิต คือ มีความขยันหมั่นเพียร อดทน ไม่โลภ ไม่ตระหนี่ รู้จักแบ่งปันและรับผิดชอบในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นสังคม ทั้งนี้มีกลุ่มเป้าหมายที่เน้นเป็นพิเศษในการเสริมสร้างเงื่อนไข 2 ด้านข้างต้น คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ เนื่องจากการกระทำใด ๆ ของคนกลุ่มนี้สามารถก่อให้เกิดผลกระทบในสังคมวงกว้างได้

5. เป้าหมาย

แนวทางปฏิบัติในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต คือ การทำให้เกิดทั้งแนวทางพัฒนา (Development Path) และเป้าหมายการพัฒนา (Development Goal) ที่สมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ การพัฒนาที่สมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ในทุกด้านทั้งด้านวัตถุหรือเศรษฐกิจสังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยมุ่งผล ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวให้รอดพ้นจากภัยและวิกฤตในแต่ละช่วงเวลา เพื่อความมั่นคง และความยั่งยืนของการพัฒนา

ความพอเพียงจึงเป็นทั้งวิธีการ ในการบริหารจัดการกระบวนการ ที่คำนึงถึงความพอประมาณอย่างเป็นเหตุเป็นผล เพื่อให้เกิดความสมดุล ทั้งในระหว่างกระบวนการและผล ที่เกิดความสมดุล ทั้งในระหว่างกระบวนการและผลที่เกิดขึ้น และเป็นการบริหารจัดการที่คำนึงถึงการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เพื่อสามารถพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

สิ่งที่สำคัญอย่างมากเกี่ยวกับเป้าหมายของความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ตามคำนิยาม ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือการพัฒนาในแต่ละขั้นต่อนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึง องค์ประกอบของการพัฒนาใน 4 ด้าน ได้แก่ วัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม อย่างองค์รวม คือ ไม่แยกส่วน แต่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างเป็นเหตุผลทั้ง 4 มิติ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ใช้ในการดำเนินชีวิต กระบวนการผลิตและบริการ และในขณะเดียวกันก็เป็นปัจจัยที่ใช้ในการดำเนินชีวิต กระบวนการผลิตและบริการ และในขณะเดียวกันก็เป็นปัจจัยที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนา ในคราวเดียวกันจากมุมมองของการพัฒนาในภาพรวม สามารถจำแนกรายละเอียดของแต่ละมิติ ดังนี้

5.1 วัตถุ หมายถึง วัตถุต่าง ๆ เชิงกายภาพ ที่มนุษย์สร้าง หรือประดิษฐ์ขึ้น เช่น วัตถุดิบ สิ่งของ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องใช้ไม้สอย เสื้อผ้าอาภรณ์ที่อยู่อาศัยต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งนอกจากจะผลิต ไว้ใช้เองได้ หรือใช้วิธีแลกเปลี่ยนกันดังเช่นในอดีต ในยุคปัจจุบันก็สามารถซื้อหามาเพื่อบริโภคได้ โดยเงินทุนองค์ประกอบนี้ จึงเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับด้านเศรษฐกิจ หรือเงินทุนเป็นหลัก แต่ในกระบวนการผลิตวัตถุต่าง ๆ เหล่านี้ก็ต้องอาศัยทรัพยากรด้านอื่น ๆ ที่มีอยู่อย่างจำกัด เป็นปัจจัยประกอบไปด้วย

5.2 สังคม หมายถึง สภาพการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม ความสัมพันธ์ของคน ในสังคม เช่น การไว้เนื้อเชื่อใจกัน การช่วยเหลือ แบ่งปัน เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ การมีวินัย เคารพ กฎเกณฑ์ ระเบียบ กติกาการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเคร่งครัด การมีกฎหมายและระบบยุติธรรม ที่เชื่อถือได้ว่าเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพ การมีความผูกพัน รักใคร่ สามัคคี ประองคอง ของหมู่คณะ และในสังคม การมีสถาบันทางสังคมที่เข้มแข็ง เช่น ครอบครัว อบอุ่น เครือญาติสามัคคี การจัด

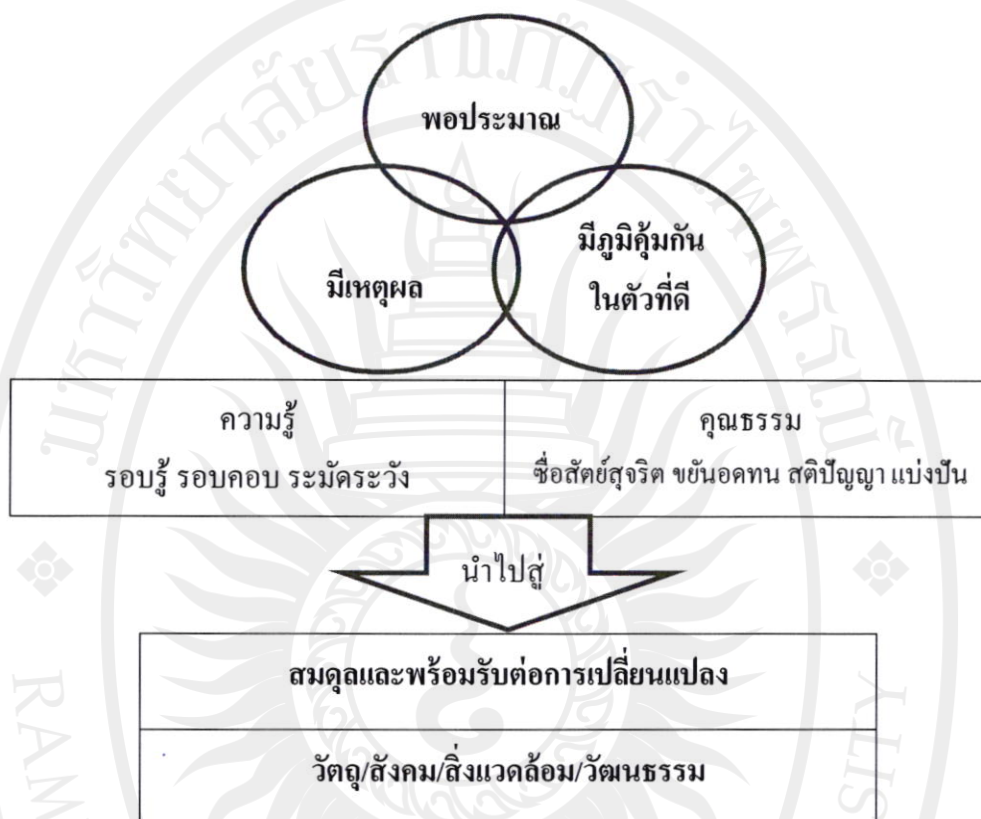
ระบบสวัสดิการทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ที่พัฒนาขึ้นมา เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในยามวิกฤตให้กับสมาชิกในสังคม เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดนี้ เป็นองค์ประกอบ ที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาที่ยั่งยืน เพราะมีตัวอย่างให้เห็นอยู่มากมายในหลาย ๆ ประเทศ ทั้งในอดีต และปัจจุบันว่า ปัจจัยทางด้านสังคม เป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการพัฒนา เพราะการพัฒนาไม่ว่าจะ ด้านใด ๆ จะไม่สามารถดำเนินไปได้ด้วยดีหรือราบรื่น หรือไม่สามารถนำมาซึ่งประโยชน์ และความสุขอย่างต่อเนื่องได้ หากสังคมอ่อนแอ พื้นฐานจิตใจของสังคมไม่ตั้งอยู่บนหลักศีลธรรม กฎหมายไม่ศักดิ์สิทธิ์ คนไม่สามัคคีกัน เป็นต้น

5.3 สิ่งแวดล้อม รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชน สังคม ประเทศชาติ และ โลก โดยรวม ได้แก่ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรดิน น้ำ ป่า แร่ธาตุ ความหลากหลายทางชีวภาพ ความเป็นปกติของภูมิอากาศ กระแส/ทิศทางการเคลื่อน พลังงาน แสงอาทิตย์ เป็นต้น ซึ่งสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาตินี้ นอกจากจะเป็นปัจจัยการผลิตและบริการแล้วยังเป็นสภาพแวดล้อมที่สำคัญและจำเป็นในการดำรงชีวิต และการดำเนินชีวิตของมนุษย์ และสิ่งมีชีวิตทั้งหลายบนโลก การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงควรเป็นไปด้วยความเคารพและระมัดระวัง ด้วยความรับผิดชอบต่อกันรุ่นหลัง ที่จำเป็นต้องพึ่งพาทรัพยากรต่าง ๆ เหล่านี้ในการดำรงชีวิตเช่นกัน

5.4 วัฒนธรรม หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิต และการดำรงชีวิต ซึ่งรวมถึง ความเชื่อ ศาสนา ระบุคุณค่าภูมิปัญญา การประกอบอาชีพ วัฒนธรรมการกิน อาหารพื้นเมือง การอยู่ของผู้คน การรักษาสุขภาพการแต่งตัว ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมมีความสำคัญอย่างมาก ในการบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ความเป็นตัวตน การดำรงอยู่ในสังคมที่มีความหลากหลายอย่างมีศักดิ์ศรี นอกจากวัฒนธรรมจะเป็นทุนสำคัญ ที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นทั้งในการผลิต การให้บริการ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีคุณลักษณะเฉพาะ ในระยะยาว การพัฒนาที่สมดุลนั้น ก็ควรสอดคล้องกับวิถีความเป็นอยู่ ค่านิยม ความเชื่อ ของคนในท้องถิ่น แล้วจึงค่อย ๆ ต่อยอดพัฒนาปรับปรุงให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อไม่ให้วิถีการพัฒนา สร้างความแตกแยก หรือความแปลกแยกขึ้นในสังคม และในขณะที่เดียวกันก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรมีการพัฒนาที่ดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรม เพื่อความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น/ชุมชน/ชนชาติ ไม่ให้ถูกลืมหายไป

แนวคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ทางสายกลาง

ภาพประกอบ 2 แนวคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา : ปรียานุช ธรรมปิยา. 2555 : 47

สรุปได้ว่าแนวคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคำนึงถึงความพอประมาณกับศักยภาพของตนเองและสถานะแวดล้อม ความมีเหตุผลที่ถูกต้องตามความเป็นจริง และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง คือ ไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต โดยใช้ความรู้ต่าง ๆ อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการด้วยความรอบคอบระมัดระวัง ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม คือ รู้จักแยกแยะผิดชอบชั่วดี เกรงกลัวต่อผลจากการกระทำที่ไม่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม นำไปสู่การพัฒนาและความเจริญก้าวหน้าที่สมดุลยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ภายใต้อิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ ไม่ว่าจะเป็นด้านวัตถุ เศรษฐกิจ สังคม ชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ความเชื่อและค่านิยมต่าง ๆ

การจัดการศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กระทรวงศึกษาธิการ (2555 ค : 11 - 12) กล่าวว่า การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 - 2559 ได้ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559) รวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 - 2559 ที่มุ่งหวังจะพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกกลุ่มวัยให้มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีจิตสำนึก วัฒนธรรมที่ดีงามและรู้คุณค่าของความเป็นไทย มีโอกาสและสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง และเป็นพลังทางสังคมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เชื่อมโยงกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการมาเป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินการ โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ มุ่งให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข มีภูมิคุ้มกัน รู้เท่าทันในเวทีโลก กระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 - 2559 ขึ้น โดยคำนึงถึงผลการดำเนินงานที่ผ่านมา และบริบทสภาพแวดล้อมทุกด้านที่มีผลกระทบต่อการศึกษา ประกอบกับทิศทางการพัฒนาประเทศและทิศทางการพัฒนาการศึกษาของประเทศ รวมทั้งการให้ความสำคัญกับบุคคล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดมความคิดเห็นจากทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชนและประชาชนที่สนใจ เพื่อให้แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 - 2559 มีความสอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่และท้องถิ่น ที่จะส่งผลให้การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาในระดับหน่วยงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด รวมทั้งเป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการได้อย่างชัดเจน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553 : 5 ; อ้างถึงใน กระทรวงศึกษาธิการ.2555 ข : 4 - 5) กล่าวว่า แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559) เป็นแผนระยะยาวภายใต้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เน้นนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ยึดทางสายกลางบนพื้นฐานของความสมดุลพอดี รู้จักประมาณอย่างมีเหตุผล มีความรอบรู้เท่าทันโลกเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่ดีมีสุขของคนไทย โดยยึด “คน” เป็นศูนย์กลางการพัฒนามีวัตถุประสงค์และแนวนโยบาย ดังนี้

1. พัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา มีแนวนโยบาย ดังนี้

1.1 พัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ในทุกระดับและประเภทการศึกษา

1.2 ปลุกฝังและเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม มีจิตสำนึก

และมีความภูมิใจในความเป็นไทย มีระเบียบวินัย มีจิตสาธารณะ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและ

ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และรังเกียจ การทุจริตต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง

1.3 เพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้ประชาชนทุกคน ตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต ได้มีโอกาสเข้าถึงบริการการศึกษาและการเรียนรู้ โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ยากจน อยู่ในท้องถิ่นห่างไกลทุรกันดาร

1.4 ผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ และ เสริมสร้างศักยภาพการแข่งขัน และร่วมมือกับนานาชาติ

1.5 พัฒนามาตรฐานและระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งระบบประกันคุณภาพ ภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก

1.6 ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและ มาตรฐาน มีคุณธรรมและคุณภาพชีวิตที่ดี

2. สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ มีแนวนโยบายดังนี้

2.1 ส่งเสริมการจัดการศึกษา อบรม และเรียนรู้ของสถาบันศาสนา และสถาบัน ทางสังคม ทั้งการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

2.2 ส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายภูมิปัญญา และการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม พลศึกษา กีฬา เป็นวิถีชีวิตอย่างมีคุณภาพและตลอดชีวิต

2.3 ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรม และทรัพย์สิน ทางปัญญา พัฒนาระบบบริหารจัดการความรู้และสร้างกลไกการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

3. พัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคน และสร้างสังคม คุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ มีแนวนโยบายดังนี้

3.1 พัฒนาและนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพ เพิ่มโอกาส ทางการศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3.2 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โดยเร่งรัดกระจายอำนาจการบริหารและ จัดการศึกษาไปสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.3 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ประชาชน ประชาสังคม และทุกภาคส่วน ของสังคมในการบริหารจัดการศึกษา และสนับสนุนส่งเสริมการศึกษา

3.4 ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ และการลงทุนเพื่อการศึกษา ตลอดจนบริหารจัดการ และใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

3.5 ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษา พัฒนาความเป็นสากลของ การศึกษาเพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน และเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศภายใต้

กระแสโลกาภิวัตน์ ขณะเดียวกันสามารถอยู่ร่วมกันกับพลโลกอย่างสันติสุข มีการพึ่งพาอาศัย และเกื้อกูลกัน

ปรียานุช พิบูลสรวุฑ (2550 : 80) กล่าวว่า การจัดการศึกษาบนพื้นฐานปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง มี 2 ส่วน คือ

1. การบริหารสถานศึกษาโดยนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการกำหนด นโยบายและแนวทางในการจัดการสถานศึกษา โดยใช้เป็นหลักในการบริหารจัดการ และประสาน กับทุกภาคส่วนในการใช้ทรัพยากรการบริหารทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ สภาพแวดล้อม อย่างคุ้มค่าเป็นประโยชน์สูงสุด เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และสามารถ พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้

2. การจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน หลักสูตรและสาระการเรียนรู้ในห้องเรียน บูรณาการ เศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนในทุกระดับ เพื่อให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากร ด้านการศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำหลักคิด หลักปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาบูรณาการสู่การเรียนการสอนในทุกกลุ่ม สาระการเรียนรู้ของทุกช่วงชั้น รวมถึงการเรียนการสอนในระดับอาชีวศึกษา และการศึกษา นอกโรงเรียน

การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา

แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 - 2559 จัดทำขึ้น ภายใต้กรอบทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 - 2559 และ สอดคล้องเชื่อมโยงกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แผนการศึกษา แห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559) ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 - 2559 ได้จัดทำขึ้นในช่วงเวลาที่ประเทศไทยต้องเผชิญกับสถานการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงกว่า ช่วงที่ผ่านมา ในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 - 10 สังคมไทยได้เผชิญหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ไปประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน สังคม จนถึงระดับประเทศ ซึ่งได้มีส่วนเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทย สามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคงท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ในระยะแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ทุกภาคส่วนในสังคมไทยเห็นพ้องร่วมกันน้อมนำ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อมุ่ง ให้เกิดภูมิคุ้มกันและมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม เพื่อให้การพัฒนาประเทศสู่ความ สมดุลและยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2555 : ก)

กระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานหลักในการพัฒนาคนและสร้างเยาวชนให้มีคุณภาพของประเทศได้ตระหนักและเห็นคุณค่าในภารกิจดังกล่าว จึงมีนโยบายที่จะเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยอัญเชิญมาใช้เป็นหลักในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพสามารถพึ่งตนเองได้เกิดความพอมีพอกิน พอมีพอใช้โดยใช้หลักความพอประมาณ การคำนึงความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวและมีคุณธรรมเป็นกรอบในการดำรงชีวิต และเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ ด้วยการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสมและปลูกฝังปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการดำรงชีวิตให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนนำไปสู่การปรับแนวทางการพัฒนาให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550 ก : 1)

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ถูกบรรจุอยู่ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติ ตั้งแต่ พ.ศ. 2544 แต่การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่สถานศึกษาได้เริ่มใน พ.ศ. 2548 โดยมีการนำร่องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการบริหารจัดการโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนที่สมัครใจ 9 แห่ง เพื่อเรียนรู้แนวทางการขับเคลื่อนและปูพื้นฐานการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่สถานศึกษาอย่างเป็นระบบ และมีการฝึกอบรมครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษาโดยเฉพาะศึกษานิเทศก์ ให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและชัดเจนในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาทุกระดับ จนกระทั่งมีสถานศึกษาที่จัดการศึกษาโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจนเห็นผลกับผู้เรียน และผ่านเกณฑ์การประเมินเป็น “สถานศึกษาพอเพียงแบบอย่าง” 135 แห่ง ใน พ.ศ. 2550 และเพิ่มเป็น 1,261 แห่ง ในปี พ.ศ. 2552 และกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และมูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ได้สนับสนุนให้ “สถานศึกษาพอเพียงแบบอย่าง” ที่สมัครเข้าร่วม โครงการ พัฒนาตนเองเป็น “ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา” (ปริญานุษ ธรรมปิยา. 2555 : 84 - 85)

อย่างไรก็ดี กระทรวงศึกษาธิการมุ่งเน้นการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน ไม่เพียงพอในการปลูกฝังและเสริมสร้างอุปนิสัย “อยู่อย่างพอเพียง” ได้ลึกซึ้ง จึงมีนโยบายขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โดยกำหนดเป้าหมายพัฒนาและประเมินให้สถานศึกษาในสังกัดจำนวน 9,999 แห่ง เป็นสถานศึกษาพอเพียงในปี 2554 และให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัด น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การจัดการศึกษาภายในปี 2556 โดยเฉพาะการยกระดับโรงเรียนไปสู่ “ศูนย์การเรียนรู้” ที่สามารถเป็นแบบอย่างและเป็นพี่เลี้ยงให้สถานศึกษาต่าง ๆ

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงรวมถึงสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับชุมชนได้อย่างน้อย 1 ศูนย์ ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา สำหรับการพัฒนาสถานศึกษาให้สามารถน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการศึกษานั้น สามารถแบ่งระดับคุณภาพของการพัฒนาสถานศึกษาได้ 4 ระดับ คือ

1. สถานศึกษาทั่วไป คือ สถานศึกษาที่เริ่มน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการสถานศึกษา ตั้งแต่การบริหารสถานศึกษา การสร้างวัฒนธรรมองค์กร การจัดสภาพแวดล้อม และการจัดการเรียนรู้ผ่านหลักสูตรการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
2. สถานศึกษาพอเพียง คือ สถานศึกษาทั่วไปที่ผ่านการประเมินสถานศึกษาพอเพียง ซึ่งเป็นแบบอย่างในการจัดกระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามเกณฑ์ประเมินสถานศึกษาพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการ
3. สถานศึกษาพอเพียงต้นแบบ คือ สถานศึกษาพอเพียงที่เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ พร้อมเป็นแหล่งศึกษาดูงานของสถานศึกษาอื่น ๆ ในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดการสถานศึกษา
4. ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา คือ สถานศึกษาพอเพียงต้นแบบที่มีศักยภาพในการเป็นแหล่งเรียนรู้และพี่เลี้ยงให้แก่สถานศึกษาทั่วไปที่ต้องการพัฒนาสู่ความเป็นสถานศึกษาพอเพียง

การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษานั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนซึ่งอยู่ในวัยเรียนได้เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ ฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ค่านิยม เอกลักษณ์และความเป็นไทย สิ่งเหล่านี้เป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ดำเนินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งได้พระราชทานไว้ให้เป็นหลักยึดถือปฏิบัติเพื่อความสุขในชีวิตของคนไทยทุกคน

นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2550 ก : 1 - 8) ได้กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษามี 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
แนวทางการขับเคลื่อน

1.1 ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยแนวทางการนำแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษา

1.2 จัดทำแนวทางการจัดการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนทุกระดับการศึกษา โดยสอดคล้องสาระเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนา

ผู้เรียน เพื่อให้เกิดการพัฒนาตามลำดับ โดยเริ่มให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ระดับบุคคล และครอบครัว รู้จักนำไปประยุกต์ใช้ นำไปขยายผลในครอบครัวและชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม และประเทศ

1.3 จัดทำแนวทางการจัดระบบบริหารจัดการของสถานศึกษาตามแนวทางปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาบุคลากร

แนวทางการขับเคลื่อน

2.1 อบรมสัมมนาผู้บริหารการศึกษาให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง

2.2 ฝึกอบรมและพัฒนา ผู้บริหารสถานศึกษาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย ให้สามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการสู่การเรียน การสอนและการบริหารจัดการ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การขยายผลและพัฒนาเครือข่าย

แนวทางการขับเคลื่อน

3.1 ให้สถานศึกษาที่เป็นแบบอย่างเข้าไปช่วยเหลือพัฒนาสถานศึกษาที่เข้าร่วม โครงการ 1:10 แห่ง ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการบริหารจัดการ

3.2 ให้มีระบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และส่งเสริม สนับสนุน ประสานการดำเนินงาน ของเครือข่าย

3.3 จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศและเชื่อมโยงเครือข่ายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

แนวทางการขับเคลื่อน

4.1 เผยแพร่การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการศึกษาโดยจัด ทำสื่อรูปแบบต่าง ๆ

4.2 เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ความก้าวหน้าของการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนากระบวนการติดตามและประเมินผล

แนวทางการขับเคลื่อน

การติดตามและประเมินผลเพื่อทราบการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการและการพัฒนาเครือข่าย โดยมีแนวทางในการดำเนินงานดังนี้

5.1 จัดให้มีคณะกรรมการติดตามประเมินผลระดับกระทรวง ระดับภูมิภาค และระดับสถานศึกษา โดยให้คณะกรรมการมีหน้าที่ติดตาม ประเมินผลและรายงานผล การดำเนินงานในภาพรวม ระดับภูมิภาคและสถานศึกษา

5.2 กำหนดรูปแบบ แนวทาง เครื่องมือและคู่มือในการติดตามและประเมินผล

5.3 ดำเนินการติดตามประเมินผลและรายงานผล

สรุปได้ว่า การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เริ่มในปี พ.ศ. 2548 โดยมีการนำร่องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ โรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ใน โรงเรียนที่สมัครใจ 9 แห่ง และได้มีนโยบายขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดเป้าหมายพัฒนาและประเมินให้สถานศึกษาในสังกัดจำนวน 9,999 แห่ง เป็นสถานศึกษาพอเพียงในปี 2554 และให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัด น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การจัดการศึกษาภายในปี 2556 สำหรับการพัฒนาสถานศึกษาให้สามารถน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการศึกษานั้น สามารถแบ่งระดับคุณภาพของการพัฒนาสถานศึกษาได้ 4 ระดับ คือ สถานศึกษาทั่วไป สถานศึกษาพอเพียง สถานศึกษาพอเพียงต้นแบบ และศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โดยกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาไว้อย่างชัดเจน

การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2555 ข : 4) กล่าวว่า สถานศึกษาสามารถดำเนินการตามแนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษา ในด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน และด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดังนี้

1. การบริหารจัดการ สถานศึกษาต้องกำหนดเป็นนโยบาย ดังนี้

1.1 วิสัยทัศน์ พันธกิจ แผนปฏิบัติการ

1.2 งานวิชาการ งบประมาณ บุคคล บริหารทั่วไป ชุมชนสัมพันธ์

1.3 นำหลักการทรงงานมาปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษา

1.4 เน้นการบริหารทรัพยากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การมีส่วนร่วมรู้

รักสามัคคี ไม่ประมาท

2. ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน

2.1 การเรียนการสอน จัดทำหน่วย/แผนการเรียนรู้หรือสื่อการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสาระการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่าง ๆ

2.2 แหล่งเรียนรู้ สร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยพัฒนาการจัดการแหล่งเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

2.3 สอนวิชา “เศรษฐกิจพอเพียง” ตามมาตรฐาน ส 3.1 เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง และสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ได้ จัดทำรายวิชาเพิ่มเติม/หลักสูตรท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับสภาพ และความต้องการ โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิเคราะห์เพื่อกำหนดรายวิชา

3. ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ลักษณะของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีดังนี้

3.1 ต่อยอดหรือพัฒนากิจกรรมที่สอดคล้องกับภูมิสังคม/บริบท

3.2 ดำเนินการหลัก โดยผู้เรียนด้วยความสมัครใจ โดยมีครูช่วยสนับสนุน

3.3 ผู้เรียนใช้หลักคิด/หลักปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักวิชาการอย่างสมดุลผสมผล

3.4 มีการวางแผนอย่างรอบคอบ คำนึงถึงความเสี่ยงต่าง ๆ

3.5 ส่งเสริมการเรียนรู้และคุณธรรม

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2550 : 29) กล่าวว่า การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่สถานศึกษานั้นควรเริ่มตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตรและนำไปสู่การบริหารอย่างมีขั้นตอน ดังนี้

1. จัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนอย่างบูรณาการและต่อเนื่อง

2. จัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ การจัดทำหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากจะมีการจัดทำเป็นหลักสูตรแล้ว ควรกำหนดให้มีการสอดแทรกในกลุ่มสาระวิชาต่าง ๆ เพื่อช่วยให้เกิดการบูรณาการในสาขาต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของผู้เรียนในทุกด้าน

3. จัดทำหลักสูตรให้ต่อเนื่องในทุกระดับการศึกษา การจัดทำหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงควรจัดทำให้เป็นหลักสูตรต่อเนื่องในทุกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปจนถึงการอุดมศึกษา โดยสอดคล้องกับพัฒนาการในแต่ละช่วงวัย

4. กำหนดกลไกส่งเสริมให้ครูมีแนวคิดและดำเนินชีวิตสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การเรียนการสอนตามหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงอาจไม่ประสบความสำเร็จได้หากปราศจากครูผู้สอนที่มีความรู้ ความเข้าใจในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

5. กำหนดหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตครู สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนในสาขาศึกษาศาสตร์ ควรมีวิชาที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงรวมอยู่ด้วย เพื่อวางแผนแนวคิดและวิธีการสอนของครูให้สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก่อนไปประกอบอาชีพครู

6. พัฒนาแนวทางดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงของครู โดยมุ่งเน้นให้ครูหันมาดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จนสามารถเป็นแบบอย่างให้ผู้เรียนไปพร้อมกับการถ่ายทอดความรู้ตามหลักสูตร โดยส่งเสริมให้ครูหันมาดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง มีการส่งเสริม

ครูต้นแบบที่ดำเนินชีวิตตามแนวทางนี้ให้เป็นที่รู้จัก โดยการไม่ก่อกวนนี้สิน ไม่ใช่จ่ายเกินตัว มีการออมทรัพย์ รวมถึงส่งเสริมการทำอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ โดยไม่กระทบต่อการปฏิบัติการกิจของครู เป็นต้น

7. สร้างเครือข่ายและใช้ประโยชน์ การสร้างเครือข่ายเป็นกลไกหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา เนื่องจากการสร้างเครือข่ายเป็นการดำเนินงานที่อาศัยการมีส่วนร่วม ซึ่งจะมีประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนทรัพยากรองค์ความรู้ระหว่างกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์กับทุกฝ่าย ซึ่งในความเป็นจริงสถานศึกษาแต่ละแห่งมีความจำกัดและความแตกต่างด้านทรัพยากร

8. สร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษาด้วยตนเอง การสร้างเครือข่ายช่วยระหว่างสถานศึกษา ทำได้โดยการเชื่อมโยงระหว่างผู้บริหาร ครูในสถานศึกษาแต่ละแห่ง เช่นการจัดตั้งเป็นเครือข่ายครูผู้สอนหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง เครือข่ายผู้บริหาร โรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น เพื่อร่วมวางแผนแลกเปลี่ยนทรัพยากร องค์ความรู้ อันจะช่วยลดความจำกัดด้านทรัพยากรได้ โดยอาจให้เขตพื้นที่การศึกษาเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการในเรื่องนี้ร่วมด้วย

9. สร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษากับชุมชน เครือข่ายส่วนนี้ช่วยในการนำองค์ความรู้ท้องถิ่นเข้ามาใช้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา เพื่อนำผู้เรียนเข้าสู่การเรียนรู้จากวิถีการดำเนินชีวิตและสถานที่จริงภายในชุมชน และเป็นการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายในทางปฏิบัติ โดยสถานศึกษาจะต้องมีการสร้างเครือข่ายร่วมกับปราชญ์ท้องถิ่น แกนนำเกษตรกรในชุมชน กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ศูนย์พัฒนาอาชีพ กลุ่มแม่บ้าน ฯลฯ โดยประสานงานและมีการจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

กระทรวงศึกษาธิการ (2550 ก : 38 - 45) กล่าวว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปใช้ในทางปฏิบัติในสถานศึกษาได้จนเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเต็มศักยภาพ มีแนวทางดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาองค์ความรู้ และเครื่องมือการเรียนรู้เพื่อช่วยให้เกิดการพัฒนาแนวคิดได้อย่างชัดเจน อันจะนำไปสู่การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผ่านสื่อและเครื่องมือการเรียนรู้ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ของกลุ่มเป้าหมาย

1.1 จัดทำสื่อตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนทุกระดับการศึกษา ในรูปแบบต่าง ๆ ตามความเหมาะสมกับบริบทในการใช้งาน ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคีที่เกี่ยวข้อง

1.2 บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนในสถานศึกษา โดยสอดแทรกสาระเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในสาระการเรียนรู้ ด้านสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และสาระการเรียนรู้ที่ 3 ในเรื่องเศรษฐศาสตร์ ซึ่งอยู่ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมี

มาตรฐานการเรียนรู้ที่เน้นให้เข้าใจระบบและวิธีการของเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้โดยกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละชั้นปีไว้อย่างชัดเจน เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนในแต่ละวัยไว้ดังนี้

1.2.1 ช่วงชั้นที่ 1 เน้นให้เด็กใช้ชีวิตพอเพียงระดับบุคคลและครอบครัว รู้จักช่วยเหลือตนเองและรู้จักช่วยเหลืองานในครอบครัว แบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน ช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักวิเคราะห์รายรับ - รายจ่ายของตนเอง สอนให้เด็กเห็นคุณค่าของสิ่งของ ตระหนักถึงคุณค่าของเงินทอง จะได้ฝึกนิสัยประหยัด ฝึกจิตสำนึกและนิสัยพอเพียง

1.2.2 ช่วงชั้นที่ 2 ฝึกให้เด็กรู้จักประยุกต์ใช้หลักความพอเพียงในโรงเรียน และมีส่วนร่วมในการสร้างความพอเพียงระดับโรงเรียนและชุมชนใกล้เคียง โดยเริ่มจากการสำรวจทรัพยากรต่าง ๆ ในโรงเรียนและชุมชน มีส่วนร่วมในการดูแลบำรุงรักษาทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งด้านวัตถุ สิ่งแวดล้อมภูมิปัญญา วัฒนธรรม และรวบรวมองค์ความรู้มาเป็นข้อมูลในการเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนและเห็นคุณค่าของการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

1.2.3 ช่วงชั้นที่ 3 ประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงกับชุมชน มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน สามารถสำรวจและวิเคราะห์ความพอเพียงในระดับต่าง ๆ และในมิติต่าง ๆ ทั้งทางวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมในชุมชนใกล้เคียง เห็นคุณค่าของการใช้หลักพอเพียงในการพัฒนาชุมชน และสามารถนำหลักการพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของแต่ละคนจนนำไปสู่ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่ความพอเพียงได้ที่สุด

1.2.4 ช่วงชั้นที่ 4 เตรียมคนให้เป็นคนที่ดี สามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมและประเทศชาติได้ โดยเน้นเข้าใจความพอเพียงระดับประเทศ และการพัฒนาประเทศภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ เช่น การวิเคราะห์สถานการณ์การค้าระหว่างประเทศ สถานการณ์สิ่งแวดล้อมและสภาพปัญหาด้านสังคม เป็นต้น

1.3 พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยผ่านโครงการจิตอาสา เพื่อสอดแทรกแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีวิถีคิด อุบัตินิสัยและพฤติกรรม เกิดความก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุลทางเศรษฐกิจ/สังคม/สิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ พอประมาณกับภูมิสังคมสอดคล้องกับความต้องการ/ความจำเป็นของสถานศึกษา/คนในชุมชน และความเหมาะสมกับภูมิประเทศ สภาพแวดล้อม และความคิด ความเชื่อ วิถีชีวิต สมเหตุสมผล มีหลักคิดและหลักปฏิบัติของกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักวิชาการที่เกี่ยวข้อง แสดงถึงความรอบคอบของการวางแผนภูมิคุ้มกันที่ดี การวางแผน โดยคำนึงถึงความเสี่ยงในการดำเนินโครงการ มีข้อเสนอทางเลือกหากมีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เกิดขึ้น

1.4 นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การบริหารจัดการสถานศึกษา นอกจากการจัดการศึกษา โดยผ่านการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งประกอบไปด้วย การสอดแทรกสาระเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในหลักสูตรและสาระเรียนรู้ในห้องเรียน และการประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนอกห้องเรียนแล้วจะดำเนินการจัดไว้ในงานด้านการบริหารสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ด้วย เพื่อให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในภาคการศึกษาได้เกิดการเรียนรู้ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงไปพร้อม ๆ กัน

2. การพัฒนาบุคลากร เพื่อให้บุคลากรแต่ละคนเกิดความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนเกิดการยอมรับในแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นแนวคิดที่ เข้าใจได้ง่ายและปฏิบัติได้จริง มีการคิดที่ถูกต้อง ซึ่งจะนำไปสู่การกระทำที่ดีงามแก่สังคม เกิดการพัฒนาตนเองในมิติที่ลึกซึ้งขึ้น

2.1 อบรมสัมมนาผู้บริหารระดับสูงในภาคีด้านการศึกษา

2.2 ฝึกอบรมและพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะและความสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการสู่การเรียนการสอนได้ในทุกระดับการศึกษารวมทั้งเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตที่อยู่บนพื้นฐานของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากเป็นบุคลากรสำคัญที่จะมีส่วนในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาให้บรรลุผลกิจกรรมการเรียนการสอนต่าง ๆ ควรมีครูเป็นผู้ มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นในสัดส่วนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 25 ของจำนวนบุคลากรทั้งหมดของโรงเรียน ดังนั้นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพชัดเจน จึงควรมีความเข้าใจในหลักปรัชญาฯ อย่างลึกซึ้ง นอกจากการสอนเด็กโดยผ่านหลักสูตรการเรียนการสอนในห้องเรียนที่เป็นทางการแล้ว นอกห้องเรียนก็สมควรดำเนินชีวิตและประพฤติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงให้เห็นเป็นตัวอย่างด้วย โดยมีกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมของครูและอาจารย์ให้ดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.3 ฝึกอบรมและพัฒนาศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะ ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการในสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม และเกิดผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์

2.4 ฝึกอบรมและพัฒนาผู้บริหารการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อให้เกิดวิสัยทัศน์ในการดำเนินการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา

3. การพัฒนาเครือข่าย เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มหรือบุคคลในภาคีด้านการศึกษาที่ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนจะมุ่งสร้างแกนเครือข่าย ทำหน้าที่ในการสานต่อความรู้ และรวมพลังเครือข่ายที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อเป็นการสร้างกระแสเศรษฐกิจพอเพียงที่มีฐานที่มั่นคงให้ขยายวงกว้างต่อไป

3.1 พัฒนาสถานศึกษาที่เป็นแบบอย่างในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกกระบวนการศึกษา ทุกระดับ ทุกสังกัด ให้มีความสามารถในการเป็นแบบอย่างและเป็นแกนนำในการขยายผลการขับเคลื่อนได้อย่างจริงจังและยั่งยืน

3.2 ประสานความร่วมมือและเชื่อมโยงเครือข่ายต่าง ๆ เช่น เครือข่ายสถานศึกษา เศรษฐกิจพอเพียง เครือข่ายครูที่บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน เครือข่ายศึกษานิเทศก์เศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

3.3 ส่งเสริม สนับสนุน ประสานการดำเนินงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษาของทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม

3.4 จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศและเชื่อมโยงเครือข่ายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน อันประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษา ครูผู้สอนและวิทยากร หน่วยการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เช่น ศูนย์การเรียนรู้และโครงการในพระราชดำริที่อยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลตัวอย่างในภาคีด้านการศึกษา ที่เรียนรู้และน้อมนำหลักปรัชญาไปใช้ในการดำเนินชีวิตและบุคลากรที่มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

4. การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงแก่กลุ่มเป้าหมายในภาคีด้านการศึกษาให้ขยายออกไปวงกว้าง ให้เกิดการปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกในการเรียนรู้ และน้อมนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต

4.1 เผยแพร่การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการศึกษา โดยจัดทำสื่อในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบของเอกสารสิ่งพิมพ์ หรือที่เป็นสื่อสารคดี ภาพยนตร์สั้น ในรูปแบบวีดิทัศน์ เผยแพร่ผ่านช่องทางต่าง ๆ อาทิ สถานีโทรทัศน์และวิทยุ หรือเว็บไซต์ เป็นต้น โดยความร่วมมือกับภาคีต่าง ๆ

4.2 เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ความก้าวหน้าของการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านสื่อทุกชนิด ทุกรูปแบบอย่างกว้างขวาง

5. การติดตามประเมินผล

การติดตามและประเมินผลนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ เนื่องจากสามารถนำผลที่ได้มาเป็นข้อมูลประกอบการทบทวนและกำหนดแนวทางการดำเนินการในระยะต่อไป ได้หลายรูปแบบ ตามลักษณะของโครงการและวัตถุประสงค์ จึงมีการประเมินผลที่ เกี่ยวกับการพัฒนาตัวชี้ วัดความพอเพียง การจัดทำรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินงาน การติดตามผลการดำเนินงานในพื้นที่ การประเมินผลสถานศึกษาและบุคลากรด้านการศึกษา ตลอดจนการติดตามและประเมินผลผู้เรียน โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินครอบคลุม 3 ประเด็นหลัก คือ

5.1 ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน มีเกณฑ์การประเมินเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ระดับชั้นปี (พิจารณาตามรายวิชาพื้นฐาน) การจัดทำรายวิชาเพิ่มเติม การสร้างหน่วยการเรียนรู้ การจัดทำสื่อ การจัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลและการกำหนดเกณฑ์การผ่านช่วงชั้น

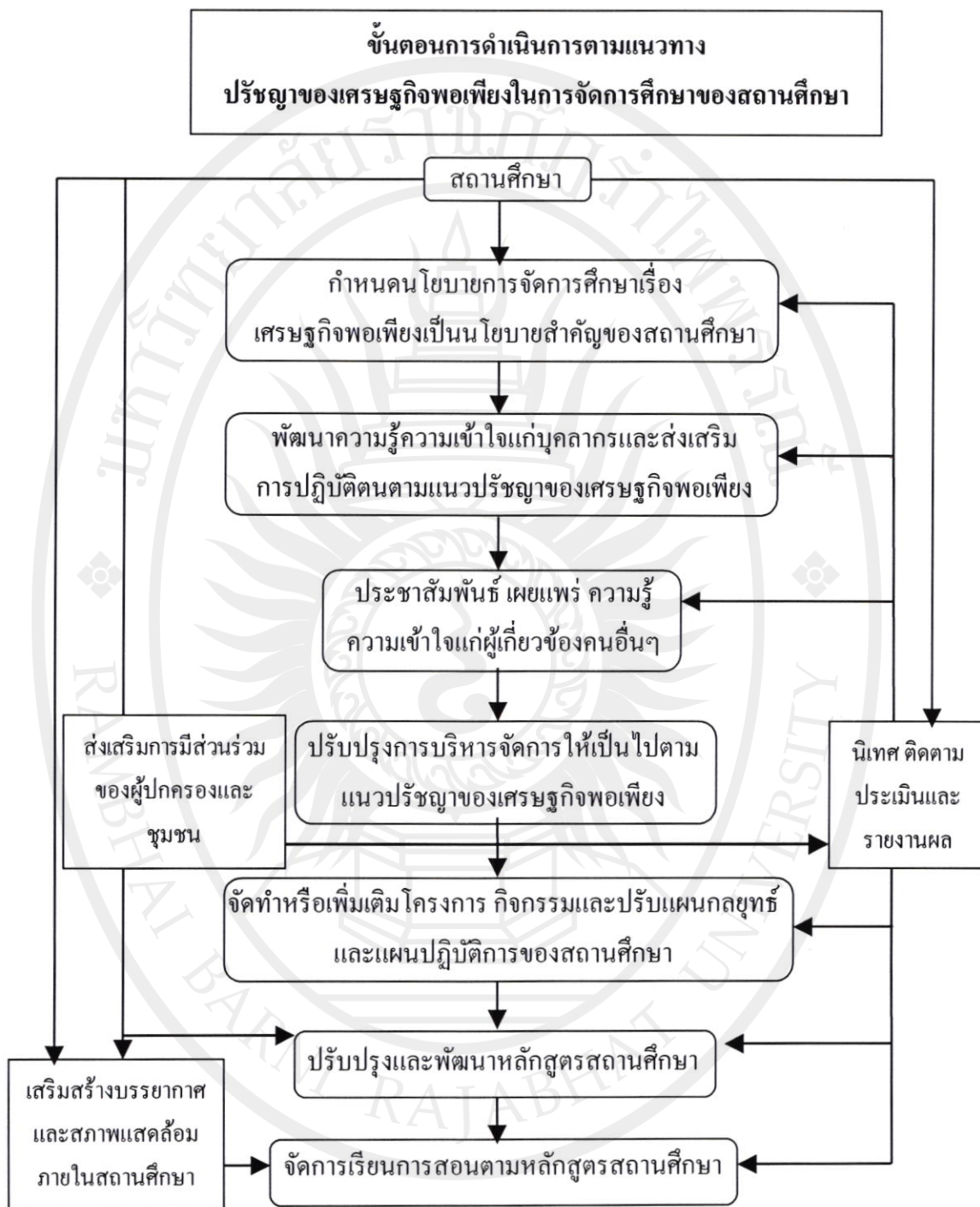
5.2 ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีเกณฑ์ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีจิตอาสา มีส่วนร่วมรู้จักยอมรับคุณค่าของตนเองและผู้อื่น โดยอาศัยเกณฑ์การประเมินทั้งในด้านของกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมของนักเรียน นักศึกษา โดยกิจกรรมครอบคลุมถึงการประเมินผลทำให้บริการแนะแนวและการประเมินระบบการดูแลและช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษา ส่วนการประเมินกิจกรรมของนักเรียนและนักศึกษาจะครอบคลุมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม ได้แก่ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด กิจกรรมรักษาดินแดน (ร.ด.) ฯลฯ กิจกรรมที่เป็นโครงการกิจกรรมการชุมนุม ชมรม และค่ายอาสา เป็นต้น

5.3 ด้านการบริหารจัดการศึกษา มีเกณฑ์ประเมินการสร้างวัฒนธรรมองค์กรและการปลูกฝังแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในวิถีชีวิต

5.4 ด้านการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการเรียนการสอน และการปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี

นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการ (2555 ข : 13) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการดำเนินการตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา ดังนี้

1. กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นนโยบายสำคัญของสถานศึกษา
2. พัฒนาความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรทั้งผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา และส่งเสริมให้ปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ
4. ทบทวนหรือปรับปรุง โครงสร้างและพัฒนาระบบการบริหารจัดการตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
5. จัดทำ ปรับปรุง หรือเพิ่มเติม โครงการ กิจกรรม และปรับแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา
6. ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
7. จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของสถานศึกษา
8. เสริมสร้างบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้
9. จัดระบบนิเทศ ติดตาม ประเมิน และรายงานผลการดำเนินการ
10. ให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในขั้นตอนสำคัญทุกขั้นตอน

ภาพประกอบ 3 ขั้นตอนการดำเนินการตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ. 2555 ข : 14

นอกจากนี้สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2556 ข : 143 - 144) กล่าวว่า สถานศึกษาควรมุ่งส่งเสริมการเรียนรู้และปลูกฝัง เสริมสร้างให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งได้กล่าวถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของผู้เรียนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ดังนี้

1. มีความรู้ความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และตระหนักในความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1.1 มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.2 มีความรู้ความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจทั่วไป

1.3 เห็นประโยชน์ และตระหนักในความสำคัญของการดำเนินชีวิต ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาตนเอง พัฒนากลุ่ม/โรงเรียน/ชุมชนและพัฒนาสังคมโดยรวม

2. มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

2.1 มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำเนินชีวิตและการพัฒนาอาชีพที่เหมาะสมกับ ศักยภาพของแต่ละบุคคล และสอดคล้องกับภูมิสังคมต่าง ๆ เช่น การผลิต และจำหน่ายสินค้า การให้บริการ การดำเนินธุรกิจขนาดต่าง ๆ การใช้จ่ายและการออม การเกษตร ฯลฯ เพื่อให้สามารถ อยู่รอดตัวเองและครอบครัวได้

2.2 มีทักษะ ค่านิยมและจริยธรรมเบื้องต้นที่จำเป็นในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม อย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เกื้อกูล ไม่เบียดเบียน นำไปสู่ความสันติสุข และรู้จักสามัคคี

2.3 ใช้และพัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์และความสุขอย่างยั่งยืน

2.4 สืบสานและพัฒนาศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น หวงแหนทรัพย์สินสมบัติ

ของชาติ รักและภาคภูมิใจในความเป็นไทย

3. ปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

3.1 ปฏิบัติตนให้มีความพอประมาณ รู้จักการประมาณตน รู้จักศักยภาพของตนเอง ที่มีอยู่และรู้จักสภาพแวดล้อมของชุมชน/สังคมที่อยู่อาศัย

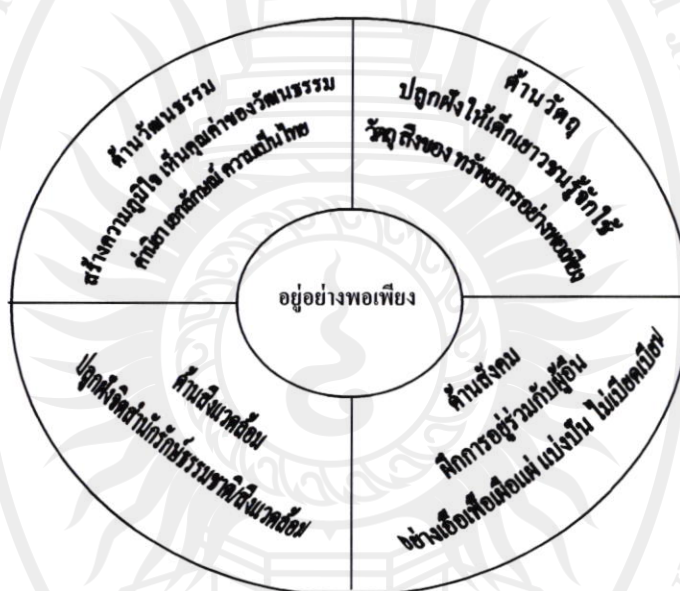
3.2 ปฏิบัติตนอย่างมีเหตุผล บนพื้นฐานของความถูกต้อง โดยใช้สติ ปัญญา มีความรอบรู้และรอบคอบในการคิด พุด ทำ โดยยึดทางสายกลางในการปฏิบัติ

3.3 มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ทั้งภายใน และภายนอก ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์

3.4 มีความรอบรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง สามารถวิเคราะห์และปฏิบัติด้วยความรอบคอบ
ระมัดระวัง

3.5 ปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยความซื่อสัตย์
สุจริต อุดม ขยันหมั่นเพียร แบ่งปัน มีสติ ปัญญา มีวินัย พึ่งตนเอง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เกื้อกูล
มีความรับผิดชอบและอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข

นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการ ได้วางเป้าหมายนักเรียนอยู่อย่างพอเพียง สมดุล
และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 เป้าหมายนักเรียนอยู่อย่างพอเพียง สมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง
ที่มา : สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2556 ข : 145

กระทรวงศึกษาธิการ (2555 ข : 7-12) ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนตาม
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ “อยู่อย่างพอเพียง” ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตร มีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

สถานศึกษาควรมีการพัฒนาหรือบูรณาการเนื้อหาสาระของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไป
ในหลักสูตรสถานศึกษา ตามขั้นตอนดังนี้

1.1 สถานศึกษานำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตามแนวทางหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงมาพิจารณาปรับปรุงหรือเพิ่มเติม วิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์ของผู้เรียนในหลักสูตรสถานศึกษา

1.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ปรับปรุง หรือเพิ่มเติมมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของหลักสูตรสถานศึกษาที่ปรับปรุงหรือเพิ่มเติม

1.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ปรับปรุง เพิ่มเติม หรือจัดทำสาระการเรียนรู้ หน่วยการจัดการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ปฏิบัติตามมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น

2. การจัดการเรียนการสอน

สถานศึกษาควรจัดการเรียนการสอนตามเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ เน้นการปฏิบัติจริงเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตนที่เหมาะสมในชีวิตประจำวัน โดยมีแนวทางดำเนินการดังนี้

2.1 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกทักษะ กระบวนการคิด วิเคราะห์ การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การแก้ปัญหา ฯลฯ ที่เริ่มจากชีวิตประจำวัน และเชื่อมโยงสู่ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติและสังคมโลก

2.2 จัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นการทดลอง การปฏิบัติจริงทั้งในสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา ทั้งในรูปของการจัดทำโครงการ โครงการงาน และอื่น ๆ ทั้งการศึกษา รายบุคคลและเป็นกลุ่ม

2.3 วัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่

2.3.1 ความรู้ (Knowledge)

2.3.2 ทักษะกระบวนการ (Process)

2.3.3 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attribute)

2.4 การเขียนแผนแบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่

2.4.1 ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (3 ห่วง 2 เงื่อนไข) ในการจัดการเรียนรู้ทุกชั้นตอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (อยู่อย่างพอเพียง)

2.4.2 ยึดสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพราะสาระสังคมฯ จะมีหัวข้อและเนื้อหาที่ชัดเจน ที่สอดคล้องความคิด/คุณค่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ลงไปได้

2.4.3 ยุทธศาสตร์การสอนของครู สอดแทรกคุณธรรม วินัย ความรับผิดชอบ การคำนึงถึงการอยู่ร่วมกับผู้อื่น/สังคมรอบตัว สภาพแวดล้อมทางวัตถุและธรรมชาติ ความภูมิใจในวัฒนธรรมไทย

2.4.4 เน้นให้เด็กแสดงความคิดเห็นอย่างมีส่วนร่วม วิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวอย่างเป็นเหตุเป็นผล รอบคอบ โดยครูคอยชักจูงให้คิดแบบ โยนิโสมนสิการ และสร้างบรรยากาศให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แนะนำ ท้วงติงกันด้วยความจริงใจ

3. การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา

สถานศึกษาควรจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ ปฐกษัง หล่อหลอม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และเอื้อต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

3.1 จัดอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เน้นความร่วมมือ ประโยชน์ใช้สอย เป็นแหล่งเรียนรู้และอนุรักษ์สืบสานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมของท้องถิ่น และภูมิปัญญาไทย

3.2 กำหนดระเบียบ ธรรมเนียมปฏิบัติในสถานศึกษา ที่ส่งเสริมความมีระเบียบวินัย เคารพธรรมเนียมปฏิบัติ กฎกติกาของสังคมส่วนรวม เช่น การมีวินัย การเข้าคิว การรับประทานอาหาร การแต่งกาย การใช้ทรัพยากรร่วมกัน ฯลฯ

3.3 ส่งเสริมและพัฒนาบรรยากาศด้านคุณธรรม เช่น การทำบุญ การบริจาค การปฏิบัติกิจทางศาสนา การฝึกอบรมจิต การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา การยกย่องส่งเสริมผู้ทำความดี การส่งเสริมการแข่งขัน การช่วยเหลือกันและกัน ฯลฯ

3.4 ส่งเสริมการแสวงหาความรู้ และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การจัดนิทรรศการ การจัดการประกวดในรูปแบบต่าง ๆ การหาความรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยีและอื่น ๆ

3.5 ส่งเสริมการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้บริหาร ครู และบุคลากรในสถานศึกษา

3.6 จัด โครงการและกิจกรรมส่งเสริมการปฏิบัติตนและการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4. การจัดระบบบริหารจัดการสถานศึกษา

สถานศึกษาควรมีการจัดระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เอื้อต่อการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

4.1 ทบทวน ปรับปรุง พัฒนา โครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการให้สอดคล้องหรือรองรับการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล มีความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

4.2 กำหนดคน โยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรม และการปรับปรุงเพิ่มเติมหรือจัดทำแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติงานของสถานศึกษา ให้ครอบคลุมการพัฒนาการศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา มีการดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบ และมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

4.3 พัฒนาบุคลากร ผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความพร้อมในการดำเนินการตามระบบการบริหารจัดการที่เปลี่ยนแปลงและการจัดการศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4.4 จัดระบบการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการและกระบวนการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5. การให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
สถานศึกษาควรให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในขั้นตอนสำคัญทุกขั้นตอน ตามแนวทางดังนี้

5.1 ร่วมกำหนดแนวนโยบาย และการวางแผน

5.2 ร่วมให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

5.3 ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและจัดสภาพบรรยากาศภายในสถานศึกษา

5.4 ส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ที่บ้านและสถานศึกษาอื่น ๆ

5.5 ร่วมติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา

6. การติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา
สถานศึกษาควรให้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีแนวทางดำเนินการดังนี้

6.1 ติดตามและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยพิจารณาจาก

6.1.1 ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจพื้นฐานด้านเศรษฐกิจพอเพียง

6.1.2 ผลงานและการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน

6.1.3 ผลปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันของผู้เรียน

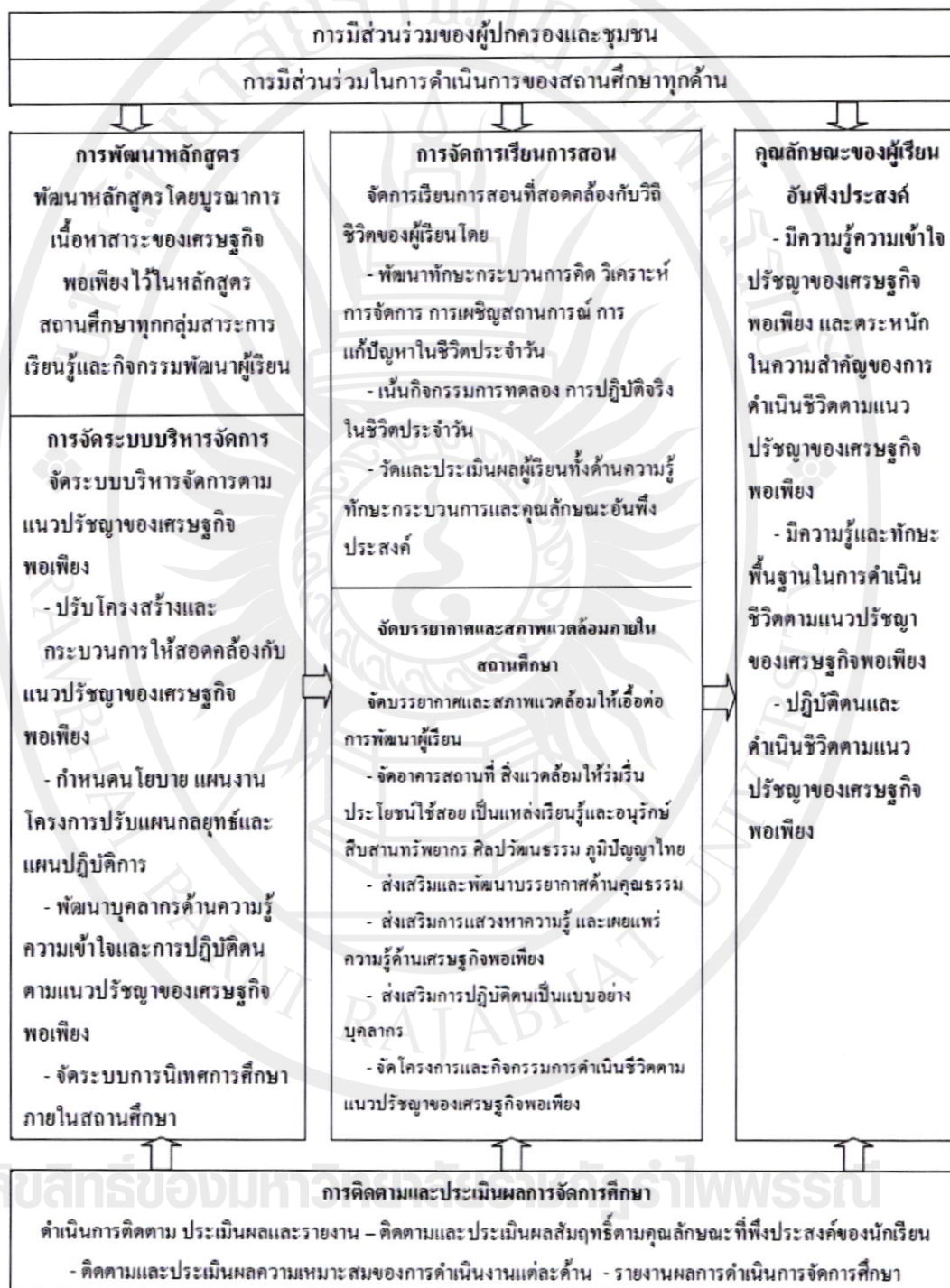
6.1.4 ผลการประเมิน โดยผู้ประเมินภายนอก หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจาก

ทุกภาคส่วน

6.2 ติดตามและประเมินความเหมาะสมของการดำเนินการในกระบวนการ ขั้นตอน และกิจกรรม การดำเนินการในด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม การจัดระบบบริหารจัดการ การให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และการประเมินคุณลักษณะของผู้เรียนอันพึงประสงค์

6.3 จัดให้ระบบการรายงานผลการดำเนินการเป็นระยะ ๆ ทั้งการรายงานภายในสถานศึกษา การรายงานต่อสาธารณะชน และการรายงานหน่วยงานต้นสังกัดตามลำดับ

แนวทางในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 6 ด้าน กระทรวงศึกษาธิการได้เขียนเป็นแผนภาพเชิงระบบที่แสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยงให้เห็นเป็นภาพชัดเจน ดังนี้

ภาพประกอบ 5 แนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ (2555 ข : 15)

กล่าวโดยสรุป สถานศึกษาสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการในด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน และด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นนโยบายสำคัญของสถานศึกษา มีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากร ปรับปรุงโครงสร้างและการบริหารจัดการตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปรับแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา บูรณาการเนื้อหาสาระของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนตามเนื้อหาสาระที่กำหนด เสริมสร้างบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ จัดระบบนิเทศ ติดตาม ประเมิน และรายงานผลการดำเนินการ ตลอดจนให้ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทุกขั้นตอน ตลอดจนมีการติดตามประเมินผล เพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นไปตามคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยต่างประเทศ

จินาวอง (Jinawong, 2001 : ไม่ปรากฏเลขหน้า ; อ้างถึงใน ทิพวัลย์ คำคง. 2551 : 64) ได้วิเคราะห์กระบวนการกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจและโปรแกรมการพัฒนาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้านการกระจายรายได้ของชุมชนโดยศึกษารอบครัวในชุมชนบ้านสุขใจ จังหวัดกาฬสินธุ์ และครอบครัวในชุมชนโพธิ์เพ็ง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า 1) มโนคติเกี่ยวกับโปรแกรมการพัฒนาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้านการกระจายรายได้ของชุมชนจากอดีตถึงปัจจุบันมีทั้งด้านปกติและด้านที่แตกต่างกัน ด้านปกติเป็นความพอเพียงในการดำรงชีวิต ความเชื่อถือตนเอง การพึ่งพาอาศัยกัน และความสุขที่ไม่เป็นอันตรายทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม ส่วนด้านแตกต่างกัน เป็นเรื่องการบรรลุถึงความต้องการของครอบครัวและการบริโภคที่มีประโยชน์ที่การบริโภคเป็นความต้องการตามที่แท้จริงของการมีชีวิตอยู่และการพัฒนาคุณภาพชีวิต การแลกเปลี่ยนเกิดขึ้นทั้งในระดับชุมชน ระดับชาติและระดับโลก 2) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับปัจจัยการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก รวมทั้งบริบทของสภาพแวดล้อม กระบวนการเรียนรู้พบทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและหมู่คณะจากแหล่งการเรียนรู้ที่ต่างกันทั้งภายในและภายนอกชุมชน การเชื่อถือตนเองและปฏิสัมพันธ์ของประชาชนมีความสำคัญมากต่อความพอเพียงของชุมชน 3) เมื่อพิจารณาแหล่งใหญ่ที่จะเสริมรายได้นั้น แสดงให้เห็นถึงสิ่งดีที่เกิดขึ้นของโปรแกรมการพัฒนาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้านการกระจายรายได้ของชุมชน

ออแอส (Oaas, 2013 : Abstract) ได้ศึกษาการประยุกต์ใช้เกี่ยวกับจิตสำนึก เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า กลยุทธ์การยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาประเทศตามหลัก

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นขึ้นอยู่กับโครงร่างโดยกำหนดนโยบาย อย่างไรก็ตามจากการประเมินตนเองแสดงให้เห็นว่ากลยุทธ์ดังกล่าวเป็นวิธีที่ดี แต่ประสบความสำเร็จน้อยที่สุด ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นนวัตกรรมใหม่ในการพัฒนาการทำงานของสมอง โดยผ่านการศึกษาเกี่ยวกับจิตสำนึก และมีการตรวจสอบว่ากลยุทธ์นี้สามารถไปถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้หรือไม่ ซึ่งมีเอกสารที่ชัดเจน แสดงว่าการศึกษาเกี่ยวกับจิตสำนึกที่มีประสิทธิภาพสามารถสนับสนุนให้ประสบความสำเร็จจากการศึกษาดำรงกว่า 350 ฉบับ เกี่ยวกับจิตสำนึกในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะงานวิจัยชิ้นนี้ได้กล่าวถึง เป้าหมายในการพัฒนาประเทศอยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งต้องการให้ประชาชนในชาติมีอิสระและมีความสุข มีอาหารพอเพียง สะดวกสบาย มีสุขภาพดี ความคิดสร้างสรรค์ และมีความรู้ความชำนาญ มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพลิดเพลินไปกับเศรษฐกิจที่เจริญรุ่งเรืองในตลาดเสรี รักษาคุณค่าของไทย อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและปรับปรุงสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ยังเป็นประเทศที่มีภูมิคุ้มกันในตนเอง จากการผันผวนในตลาดโลก และความขัดแย้งภายในและภายนอก วิธีการศึกษาเกี่ยวกับจิตสำนึกและการทำงานของสมอง พิจารณาจาก 1) ความรู้ทฤษฎีจิตสำนึก 2) เทคนิคในการปฏิบัติงานและประสบการณ์เพื่อกระตุ้นสมองทั้งหมด เช่น การวิปัสสนากรรมฐาน 3) นวัตกรรมเกี่ยวกับการสอน และจากการวิจัยในครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าการศึกษาเกี่ยวกับจิตสำนึกสามารถพัฒนาประเทศไทยได้ โดยศึกษาจากโรงเรียนธรรมจารีณีวิทยา ประเทศไทย และภาควิชาวิทยาศาสตร์ คณะการบริหารจัดการ และสถาบันราชภัฏ รวมทั้งรายงานการพัฒนาตนเองจากนักศึกษา อาจารย์ ผู้ปกครองและฝ่ายบริหารแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการศึกษาเกี่ยวกับจิตสำนึกที่จะทำให้เป้าหมายในการพัฒนาของไทยเป็นจริง กล่าวโดยสรุปเป็นการมุ่งนำเสนองานวิจัยในอนาคตและการพัฒนาการศึกษาเกี่ยวกับจิตสำนึกในประเทศไทย ตลอดจนการสร้างสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวกับจิตสำนึกในทุก ๆ จังหวัด และมีการประเมินผลลัพธ์ทุก ๆ 5 ปี โดยใช้มาตรฐานของรัฐบาลไทย

Suthiporn Sajjapanroj (2012 : Abstract) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนซัมเมอร์วิลล์ และต้องการค้นหาเกี่ยวกับค่านิยมและความเชื่อของนักเรียนใน โรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อพวกเขาในการดำเนินการเรียนการสอนที่บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนซัมเมอร์วิลล์ พยายามที่จะพิสูจน์เกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนแต่ไม่มีเวลาหรืองบประมาณที่จะสนับสนุนครูในการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง แม้ว่าโรงเรียนเปิดโอกาสให้ครูมีอิสระในการพัฒนาการเรียนการสอนของตนเอง ครูส่วนใหญ่ก็ให้ความสนใจต่อการเรียนการสอนวิชาหลักอื่น ๆ ที่จะปรากฏในการสอบ ซึ่งพวกเขายืนยันว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้นำมาบูรณาการไว้ในหลักสูตร โดยผ่านกิจกรรมของโรงเรียน การเรียนการสอนเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในห้องเรียนมีข้อสังเกตว่า ครูชี้ให้เห็น

ความสัมพันธ์ของกิจกรรมและเนื้อหาของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และจากการศึกษาครู 4 คน ในการดำเนินการเรียนการสอน พบว่า การสอนในห้องเรียนมีความไม่แน่นอนซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของครูแต่ละคน ถึงแม้ครูจะได้รับอิสระในการออกแบบเนื้อหาการเรียนการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง แต่พวกเขาก็ได้อ้างถึงบุคคลเป็นแหล่งอ้างอิง ครูทุกคนรับรู้ความรู้ที่มีอยู่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง พวกเขาเห็นด้วยกับการประหยัด การออมว่ามีความเหมาะสมที่สุด เพราะเนื้อหาไม่ซับซ้อนเกินไป และนักเรียนจะสามารถปฏิบัติได้ในบริบทของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ครูบางคน โดยเฉพาะครุคณิตศาสตร์รู้สึกไม่มีความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการสอนเรื่องนี้ แม้จะได้รับการฝึกอบรม พวกเขาไม่แน่ใจว่าจะนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติได้อย่างไร สรุปผลการวิจัยการศึกษาเรื่องนี้ คือ ครูส่วนใหญ่ไม่ค่อยสนใจการสอนเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง แม้ว่าพวกเขาจะมีทัศนคติที่ดีในการเรียนการสอนเรื่องนี้ และมีการบูรณาการแนวคิดนี้เข้าสู่กิจกรรมของโรงเรียนก็ตาม

งานวิจัยในประเทศ

สมมติ พวงภักดี (2550 : 89 - 91) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการดำเนินงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูผู้สอนใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณิ พบว่า 1) สภาพการดำเนินงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูผู้สอนใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูผู้สอนใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณิ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารโรงเรียนมีการรับรู้อยู่ในระดับมากกว่าครูผู้สอน 3) สภาพการดำเนินงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามการรับรู้ของผู้บริหารใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณิ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก 4) การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามการรับรู้ ของผู้บริหารใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณิ ที่มีขนาดต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้บริหาร โรงเรียนขนาดใหญ่มีการรับรู้ในระดับมากกว่าผู้บริหาร โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก 5) สภาพการดำเนินงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามการรับรู้ของผู้บริหารใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณิ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก 6) การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามการรับรู้ของผู้บริหารใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณิ ที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูผู้สอน โรงเรียนขนาดใหญ่มีการรับรู้มากกว่าครูผู้สอน โรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็ก

รัชดา ทองสุข (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการรับรู้การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความมีเหตุผล และด้านความพอประมาณ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ส่วนผลการเปรียบเทียบการรับรู้การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาทั่วไปกับสถานศึกษาแกนนำโดยรวม และรายด้าน ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตรีศุล พงษ์พันธุ์ (2552 : 84 - 86) ได้ศึกษาการดำเนินการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 พบว่า ระดับการดำเนินการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และการดำเนินการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ตามหลักความมีเหตุผลและการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี จำแนกตามขนาดสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการดำเนินการบริหารจัดการศึกษาตามหลักความพอประมาณ ไม่แตกต่างกัน

เพ็ญภา ชีรทองดี (2553 : 97 - 111) ได้ศึกษาเรื่องการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง และประเภทของสถานศึกษา รวมทั้งศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 432 คน ได้มาโดยการสุ่ม ตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 134 คน ครู 298 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างในการจัดสนทนากลุ่มเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่อยู่ในสถานศึกษาที่นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษา จำนวน 12 คน ได้มาโดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหาร สถานศึกษาและครูมีความคิดเห็น

ต่อการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการของสถานศึกษา โดยรวม และรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก 2) ความคิดเห็น ผู้บริหาร สถานศึกษา และครู เกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการของสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง และประเภทของสถานศึกษา พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งโดยรวมและรายด้าน 3) ผลการศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) พบว่า ด้านการบริหารงานทั่วไปยังขาดแคลนงบประมาณและวิธีการในการประเมิน โครงการ ด้านวิชาการพบปัญหาในการบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล ส่วนด้านบุคลากรนั้นยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสถานศึกษายังไม่ให้ความสำคัญในการดำเนินการด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

มงคล อินทร โชติ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหาร โรงเรียน โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 3 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับความสำเร็จของการบริหาร โรงเรียน โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ของผู้บริหาร โรงเรียนและครู รวมทั้งศึกษาปัญหาและเสนอแนวทางแก้ปัญหาการบริหาร โรงเรียน โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้บริหาร 115 คน และครู 345 คน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 3 จำนวน 42 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีและการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อระดับความสำเร็จอยู่ในระดับมากทุกด้าน การเปรียบเทียบระดับความสำเร็จในการบริหาร โรงเรียน โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจำแนกตามเพศ และตำแหน่ง พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนการจำแนกตามประสบการณ์พบว่ามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สำหรับปัญหาอุปสรรค คือ ผู้บริหารเห็นว่าการทำงานเป็นเรื่องของครูบางกลุ่ม ไม่ใช่เรื่องของครูทั้งโรงเรียน ข้อเสนอแนะคือผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมพัฒนาการบริหาร โรงเรียน โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จันทร์ทิพย์ เจียมพงษ์ (2553 : 97 - 101) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนรัชมังกลาภิเษก พบว่า 1) ด้านการบริหารจัดการที่มีการปฏิบัติมาก ได้แก่ วางแผนการจัดกิจกรรมการดำเนินงาน โครงการ และแต่งตั้งคณะทำงาน คณะกรรมการดำเนินงาน โครงการ ขณะที่ชุมชนร่วมวางแผนจัดกิจกรรมการดำเนินงาน โครงการมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย 2) ด้านทรัพยากรมนุษย์ที่มีการปฏิบัติมาก ได้แก่ มีบุคลากรร่วมดำเนินงานโครงการ ขณะที่การจัดที่ปรึกษาโครงการที่มีความรู้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย 3) ด้านทรัพยากรกายภาพมีการปฏิบัติมาก ได้แก่ มีพื้นที่เหมาะสมกับจำนวนนักเรียนที่ร่วมงาน โครงการ ขณะที่การได้รับการสนับสนุนพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์จากหน่วยงานอื่นมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย 4) ด้านทรัพยากรการเงิน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีสภาพการปฏิบัติมาก คือ มีงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงาน โครงการ 5) ด้านทรัพยากรสารสนเทศที่มีการปฏิบัติมาก ได้แก่ การใช้ทรัพยากรหรือสิ่งที่มีเท่าที่มีอยู่อย่างยั่งยืนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ขณะที่เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเป็นนโยบาย และความรับผิดชอบของภาครัฐ ประชาชนเป็นเพียงผู้ปฏิบัติตามนโยบายเท่านั้นผู้บริหารโรงเรียนมีสภาพการปฏิบัติน้อย 6) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนมีสภาพการปฏิบัติปานกลาง คือ ประสานงาน โครงการระหว่างโรงเรียนกับชุมชนส่วนชุมชนร่วมดำเนินงาน โครงการสภาพการปฏิบัติน้อย นอกจากนี้การเปรียบเทียบสภาพการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนรัชมังกลาภิเษก จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า การบริหารจัดการ มีการจัดให้บุคลากรร่วมวางแผนจัดกิจกรรมการดำเนินงาน โครงการ จัดสรรงบประมาณประชาสัมพันธ์ โครงการและจัดทำสรุปรายงานผลการดำเนินงาน โครงการ ทุกภาคเรียน ทรัพยากรกายภาพ คุณภาพของดินมีความเหมาะสมในการดำเนินงาน โครงการ ทรัพยากรการเงิน มีงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงาน โครงการ แสวงหาเงินทุนสนับสนุนจากแหล่งอื่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น รายงานการตรวจสอบงบประมาณการใช้จ่ายในการดำเนินงาน โครงการอย่างสม่ำเสมอและจัดตั้งกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน และจำหน่ายผลผลิต ทรัพยากรสารสนเทศใช้ทรัพยากรหรือสิ่งที่มีเท่าที่มีอยู่อย่างยั่งยืนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ใช้วัสดุที่หาได้ง่ายในพื้นที่ ราคาประหยัดและมีคุณภาพ ถึงแม้ว่าจะเป็นเรื่องที่สามารถได้ประโยชน์ เราจะต้องได้รับประโยชน์สูงสุดเสมอและการมีส่วนร่วมของชุมชนมีการประชุมเพื่อชี้แจงโครงการให้ผู้ปกครองและชุมชนได้รับทราบ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนทรัพยากรมนุษย์ พบว่า ทุกข้อไม่มีความต่างกัน

ระพีพรรณ คณาฤทธิ์ (2554 : 70 - 77) ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงต่างกัน ต่อการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 3) เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารและครู รวมทั้งสิ้น 275 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปโดยใช้สถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการพรรณนาข้อมูล และใช้สถิติ t - test และ One - way ANOVA ในการเปรียบเทียบความแตกต่าง ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับของการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ขนาดของโรงเรียนต่างกันมีการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามขนาดของโรงเรียนเป็นรายคู่ พบว่า การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่กับโรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่กับโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดเล็ก ทุกคู่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 3) ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามประสบการณ์ พบว่า โรงเรียนที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

นภาพดา ว เกตุสุวรรณ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียงกับการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียงและการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียงกับการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับมาก

จากการศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่าปัจจุบันการพัฒนาประเทศโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ถือเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็น

ความสำคัญและได้กำหนดเป้าหมายในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เพื่อพัฒนาให้สถานศึกษาสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา ตลอดจนส่งเสริมการเรียนรู้และปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำเนินชีวิต ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยเห็นว่าการจัดการศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักการบริหารที่ดีมีความทันสมัยตลอดเวลา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการจัดการศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าว ซึ่งประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา 4) การจัดระบบบริหารสถานศึกษา 5) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน 6) การติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ในปีการศึกษา 2558 รวมทั้งสิ้น 1,437 คน แบ่งออกเป็น โรงเรียนขนาดเล็ก 297 คน โรงเรียนขนาดกลาง 485 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ 357 คน และ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ 298 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. 2558 : 12)

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ในปีการศึกษา 2558 การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นเกณฑ์ ซึ่งมีขั้นตอนในการสุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

1. รวบรวมรายชื่อสถานศึกษา และครูผู้สอนของสถานศึกษาแต่ละแห่งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17
2. กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่เป็นครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยใช้ตารางเทียบหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 607 - 610) ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 304 คน
3. ทำการสุ่มครูผู้สอนตามสัดส่วนขนาดกลุ่มตัวอย่าง ที่คำนวณได้จากข้อ 2
4. กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มแบบสัดส่วนในข้อ 3 ประกอบด้วย โรงเรียนขนาดเล็ก 63 คน โรงเรียนขนาดกลาง 103 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ 75 คน และ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ 63 คน ดังตาราง 2

ตาราง 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17

ขนาดของสถานศึกษา	ประชากร			กลุ่มตัวอย่าง		
	จันทบุรี	ตราด	รวม	จันทบุรี	ตราด	รวม
โรงเรียนขนาดเล็ก	175	122	297	37	26	63
โรงเรียนขนาดกลาง	322	163	485	68	35	103
โรงเรียนขนาดใหญ่	170	187	357	36	39	75
โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ	298	-	298	63	-	63
รวม	965	472	1,437	204	100	304

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 ระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา การจัดระบบบริหารสถานศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน และการติดตามและประเมินผล การจัดการศึกษา ซึ่งกำหนดคะแนนเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert, 1971 : 175 - 176 ; อ้างถึงใน ชูศรี วงศ์รัตน์. 2553 : 138) ดังนี้

- 5 หมายถึง การปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง การปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง การปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง การปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง การปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดของงานวิจัยและสร้างแบบสอบถาม หลังจากนั้น เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาดำเนินการตรวจสอบและแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
2. นำร่างแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item - Objective Congruence : IOC) ซึ่งได้ค่า IOC อยู่ในช่วงระหว่าง 0.60 - 1.00
3. ปรับปรุงแก้ไขร่างแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำแบบสอบถามเสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกครั้งหนึ่ง หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำแบบสอบถามนั้นมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม ซึ่งได้ค่าอยู่ในช่วงระหว่าง 0.35 - 0.94
4. วิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.98
5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงที่กำหนดเพื่อนำผลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต 17 เพื่อขอความร่วมมือในการทำวิจัย
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมสำเนาหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยส่งให้แก่สถานศึกษา เพื่อขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม
3. กำหนดวันในการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม
4. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยอธิบายจุดประสงค์ในการตอบแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่าง เมื่อกลุ่มตัวอย่างเต็มใจและให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามก็ให้ดำเนินการตอบแบบสอบถามจนเสร็จ แต่ถ้ากลุ่มตัวอย่างไม่เต็มใจ ผู้วิจัยก็จะขอ

ความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างอื่น ซึ่งอยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดเดียวกันจนครบ 304 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ
2. ทำการลงรหัสข้อมูลในคอมพิวเตอร์ และหาค่าสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
3. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยการหาค่าร้อยละและนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง
4. วิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 17 โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายด้านและรายข้อแล้วนำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการแปลความหมายเป็นช่วงคะแนน ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert, 1971 : 175 - 176 ; อ้างถึงใน ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553 : 138) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00	หมายถึง	การปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49	หมายถึง	การปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49	หมายถึง	การปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับ ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49	หมายถึง	การปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49	หมายถึง	การปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5. เปรียบเทียบการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามเพศ และประสบการณ์ในการทำงาน โดยการทดสอบค่าที (t-test)
6. เปรียบเทียบการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจะตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีการตรวจสอบความแตกต่างของเชฟเฟ้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน

1. ค่าร้อยละ (%)
2. ค่าเฉลี่ย (\bar{X})
3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ค่าความตรงของแบบสอบถามโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item - objective Congruence : IOC)
2. ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม
3. ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

1. การทดสอบค่าที (t-test) เพื่อหาความแตกต่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม
2. การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เพื่อหาความแตกต่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีการตรวจสอบความแตกต่างของเชฟเฟ

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 17 ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและ เสนอผลการวิเคราะห์ตามลำดับ ดังต่อไปนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

\bar{X}	แทน	ค่ามัธยิมเลขคณิต
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
p	แทน	ความน่าจะเป็นของค่าสถิติ
SS	แทน	ผลรวมคะแนนเบี่ยงเบนกำลังสอง (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยคะแนนเบี่ยงเบนกำลังสอง (Mean Square)
df	แทน	องศาแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากผ่านขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ทำการลงรหัสข้อมูล และประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรม สถิติสำเร็จรูปตามลำดับ การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 17

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 17 จำแนกตามเพศ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังตาราง 3

ตาราง 3 จำนวน และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา

รายการ	n = 304	
	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
หญิง	194	63.82
ชาย	110	36.18
รวม	304	100.00
2. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน		
ประสบการณ์มาก	158	51.97
ประสบการณ์น้อย	146	48.03
รวม	304	100.00
3. ขนาดของสถานศึกษา		
ขนาดเล็ก	63	20.72
ขนาดกลาง	103	33.88
ขนาดใหญ่	75	24.67
ขนาดใหญ่พิเศษ	63	20.73
รวม	304	100.00

จากตาราง 3 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 194 คน (ร้อยละ 63.82) เป็นผู้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมาก (ร้อยละ 51.97) และอยู่ในสถานศึกษา ขนาดกลาง (ร้อยละ 33.88) รองลงมาได้แก่ สถานศึกษา ขนาดใหญ่ ขนาดใหญ่พิเศษ และขนาดเล็ก ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ดังตาราง 4 - 10

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามหลัก
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17
โดยรวมและรายด้าน

การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา	n = 304		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. การพัฒนาหลักสูตร	4.43	0.64	มาก
2. การจัดการเรียนการสอน	4.11	0.53	มาก
3. การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายใน สถานศึกษา	3.91	0.54	มาก
4. การจัดระบบบริหารสถานศึกษา	3.61	0.48	มาก
5. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน	3.45	0.78	ปานกลาง
6. การติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา	3.98	0.45	มาก
รวม	3.91	0.35	มาก

จากตาราง 4 แสดงว่า การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวมอยู่ในระดับมาก
($\bar{X} = 3.91$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านการมีส่วนร่วม
ของผู้ปกครองและชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยแต่ละด้านจากมากไปหาน้อย
เป็นดังนี้ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X} = 4.43$) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.11$)
ด้านการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ($\bar{X} = 3.98$) ด้านการจัดบรรยากาศและ
สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.91$) ด้านการจัดระบบบริหารสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.61$)
ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ($\bar{X} = 3.45$)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 ด้านการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตร	n = 304		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
1. สถานศึกษามีการบูรณาการเนื้อหาสาระของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษา	4.50	0.63	มากที่สุด
2. สถานศึกษามีการปรับปรุงวิสัยทัศน์ เป้าหมายของสถานศึกษาตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.59	0.64	มากที่สุด
3. สถานศึกษานำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับปรุงในหลักสูตรสถานศึกษา	4.46	0.64	มาก
4. สถานศึกษามีการปรับปรุงมาตรฐานการเรียนรู้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.63	0.63	มากที่สุด
5. กลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มจัดทำสาระการเรียนรู้บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.63	0.60	มากที่สุด
6. สถานศึกษามีหน่วยการเรียนรู้บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.27	1.01	มาก
7. ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.37	0.86	มาก
8. สถานศึกษากำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน “อยู่อย่างพอเพียง”	4.08	1.33	มาก
9. สถานศึกษาปรับปรุงมาตรฐานการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในแต่ละระดับในกลุ่มสาระการเรียนรู้	4.36	0.92	มาก
รวม	4.43	0.64	มาก

จากตาราง 5 แสดงว่า การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านการพัฒนาหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดและระดับมาก ซึ่งเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากที่สุด 3 ลำดับแรกได้แก่ สถานศึกษามีการปรับปรุงมาตรฐานการเรียนรู้สอดคล้อง กับวิสัยทัศน์ เป้าหมายตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 4.63$) กลุ่มสาระ การเรียนรู้ทุกกลุ่มจัดทำสาระการเรียนรู้บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 4.63$) และสถานศึกษามีการปรับปรุงวิสัยทัศน์ เป้าหมายของสถานศึกษาตามแนวทาง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 4.59$) และเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากระดับมาก 3 ลำดับแรก ได้แก่ สถานศึกษานำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงมาปรับปรุงในหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.46$) ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 4.37$) และสถานศึกษาปรับปรุงมาตรฐานการเรียนรู้ โดยบูรณาการแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในแต่ละระดับในกลุ่มสาระ การเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.36$)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านการจัด การเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอน	n = 304		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
1. การเรียนการสอนมีการบูรณาการเนื้อหาสาระของ เศรษฐกิจพอเพียง	4.24	1.01	มาก
2. กิจกรรมการเรียนรู้เน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด วิเคราะห์ การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การแก้ปัญหา	4.35	0.58	มาก
3. กระบวนการเรียนรู้เน้นการทดลอง (การสอน ด้วยโครงงาน)	4.42	0.63	มาก
4. กระบวนการเรียนรู้เน้นการปฏิบัติจริงทั้งในสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา	4.21	0.58	มาก

ตาราง 6 (ต่อ)

การจัดการเรียนการสอน	n = 304		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
5. ครูมีแผนแบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (3 ห่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติ)	4.41	0.71	มาก
6. การจัดการเรียนรู้สอดคล้องคุณธรรมวินัย ความรับผิดชอบ	4.44	0.64	มาก
7. นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างมีส่วนร่วม	3.97	1.09	มาก
8. นักเรียนสามารถวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ ที่อยู่รอบตัว อย่างเป็นเหตุเป็นผล รอบคอบ	4.10	0.87	มาก
9. สถานศึกษาเปิดสอนวิชาที่ว่าด้วยเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง	3.70	1.47	มาก
10. สถานศึกษาเปิดสอนวิชาที่ว่าด้วยเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง	4.05	1.01	มาก
11. สื่อการเรียนรู้มีการบูรณาการตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	3.88	1.09	มาก
12. กิจกรรมการเรียนรู้มุ่งส่งเสริมและปลูกฝังนักเรียน ให้มีภูมิคุ้มกันที่ดี	3.52	1.00	มาก
รวม	4.11	0.53	มาก

จากตาราง 6 แสดงว่า การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ การจัดการเรียนรู้สอดคล้องคุณธรรมวินัย ความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.44$) กระบวนการเรียนรู้เน้นการทดลอง (การสอนด้วยโครงการ) ($\bar{X} = 4.42$) ครูมีแผนแบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (3 ห่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติ) ($\bar{X} = 4.41$) ส่วนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ กิจกรรมการเรียนรู้มุ่งส่งเสริมและปลูกฝังนักเรียนให้มีภูมิคุ้มกันที่ดี ($\bar{X} = 3.52$)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 17 ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา

การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา	n = 304		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
1. สถานศึกษาจัดอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมที่เน้นความร่มรื่นเหมาะสมเป็นแหล่งเรียนรู้	4.04	0.95	มาก
2. สถานศึกษาส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม	4.05	0.99	มาก
3. สถานศึกษาส่งเสริมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมสถาปัตยกรรมของท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย	4.19	0.80	มาก
4. สถานศึกษากำหนดระเบียบ ข้อบังคับที่ส่งเสริมความมีระเบียบวินัย เคารพธรรมเนียมปฏิบัติของส่วนรวม	4.16	0.81	มาก
5. สถานศึกษาส่งเสริมบรรยากาศด้านคุณธรรม เช่น ร่วมกิจกรรมทางศาสนา	4.04	0.92	มาก
6. สถานศึกษาส่งเสริมการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจาก แหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอก	3.93	1.10	มาก
7. สถานศึกษามีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น นิทรรศการ ฯลฯ	4.03	0.94	มาก
8. สถานศึกษาจัดอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมที่เน้นประโยชน์ของการใช้สอย	3.21	0.64	ปานกลาง
9. สถานศึกษาส่งเสริมการปฏิบัติตนของครู และบุคลากรในสถานศึกษาให้ใช้ชีวิตแบบพอเพียง	3.30	0.61	ปานกลาง
10. สถานศึกษาจัด โครงการและกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.12	0.78	มาก
รวม	3.91	0.54	มาก

จากตาราง 7 แสดงว่า การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม ภายในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่ อยู่ในระดับมาก และปานกลาง ซึ่งค่าเฉลี่ยในระดับมาก 3 ลำดับแรก ได้แก่ สถานศึกษาส่งเสริม การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมของท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย ($\bar{X} = 4.19$) สถานศึกษา กำหนดระเบียบ ข้อบังคับที่ส่งเสริมความมีระเบียบวินัย เคารพธรรมเนียมปฏิบัติของส่วนรวม ($\bar{X} = 4.16$) สถานศึกษาจัด โครงการและกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 4.12$) ส่วนค่าเฉลี่ยในระดับปานกลางมี 2 รายการ ได้แก่ สถานศึกษา ส่งเสริมการปฏิบัติตนของครู และบุคลากรในสถานศึกษาให้ใช้ชีวิตแบบพอเพียง ($\bar{X} = 3.30$) และ สถานศึกษาจัดอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมที่เน้นประโยชน์ของการใช้สอย ($\bar{X} = 3.21$)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านการจัดระบบบริหารสถานศึกษา

การจัดระบบบริหารสถานศึกษา	n = 304		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
1. สถานศึกษามีการปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการ ให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	3.74	0.84	มาก
2. สถานศึกษามีการพัฒนาโครงสร้างและกระบวนการบริหาร จัดการสอดคล้องกับการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	3.64	0.85	มาก
3. สถานศึกษามีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	3.98	0.83	มาก
4. สถานศึกษายึดหลักความพอประมาณ มาใช้ในการบริหารงาน	3.68	0.65	มาก
5. สถานศึกษายึดหลักความมีเหตุผลมาใช้ในการบริหารงาน	3.48	0.81	ปานกลาง
6. สถานศึกษายึดหลักความมีภูมิคุ้มกันมาใช้ในการบริหารงาน	3.68	1.10	มาก

ตาราง 8 (ต่อ)

การจัดระบบบริหารสถานศึกษา	n = 304		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
7. สถานศึกษามีการกำหนดนโยบาย/แผนงานที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	3.78	0.93	มาก
8. สถานศึกษามีโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	3.67	0.71	มาก
9. สถานศึกษามีการปรับปรุงเพิ่มเติมหรือจัดทำแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.66	0.68	มาก
10. สถานศึกษามีแผนปฏิบัติงานของสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.65	0.69	มาก
11. สถานศึกษามีการดำเนินการตามแผนกลยุทธ์อย่างเป็นระบบ	3.44	0.83	ปานกลาง
12. สถานศึกษามีกิจกรรมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.43	0.84	ปานกลาง
13. สถานศึกษาส่งเสริมบุคลากรให้มีคุณธรรมในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.19	0.92	ปานกลาง
14. สถานศึกษาจัดระบบการนิเทศการศึกษากายในเพื่อติดตามประเมินผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง	3.50	0.89	มาก
15. สถานศึกษามีการพัฒนากระบวนการบริหารที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.53	0.96	มาก
16. สถานศึกษามีการจัดการกระบวนการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.70	1.03	มาก
17. สถานศึกษามีการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน	3.62	1.01	มาก
รวม	3.61	0.48	มาก

จากตาราง 8 แสดงว่า การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 17 ด้านการจัดระบบบริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก และระดับปานกลาง ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยในระดับมาก 3 ลำดับแรก ได้แก่ สถานศึกษามีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ($\bar{X} = 3.98$) สถานศึกษามีการกำหนดนโยบาย/แผนงานที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.78$) สถานศึกษามีการปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.74$) ส่วนค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง 3 ลำดับแรก ได้แก่ สถานศึกษายึดหลักความมีเหตุผลมาใช้ในการบริหารงาน ($\bar{X} = 3.48$) สถานศึกษามีการดำเนินการตามแผนกลยุทธ์อย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 3.44$) และสถานศึกษามีกิจกรรมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.43$)

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 17 ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

	n = 304		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
1. ผู้บริหารมีการกระจายอำนาจในการตัดสินใจให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	3.32	0.83	ปานกลาง
2. ผู้ปกครองและชุมชน มีโอกาสในการร่วมกำหนดแนวนโยบาย และการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.34	0.99	ปานกลาง
3. สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียน ผู้ปกครอง เสนอข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.22	0.96	ปานกลาง
4. ผู้ปกครองร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.45	0.92	ปานกลาง

ตาราง 9 (ต่อ)

	n = 304		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
5. ผู้ปกครองร่วมจัดสภาพบรรยากาศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.55	1.07	มาก
6. ผู้ปกครองมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.28	1.13	ปานกลาง
7. สถานศึกษามีการจัดประชุมผู้ปกครองเครือข่ายเพื่อระดมความคิดเห็นให้ทราบถึงปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.79	1.06	มาก
8. การให้บริการสถานที่แก่ชุมชนเพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.64	1.03	มาก
รวม	3.45	0.78	ปานกลาง

จากตาราง 9 แสดงว่า การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น 3 รายการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ สถานศึกษามีการจัดประชุมผู้ปกครองเครือข่ายเพื่อระดมความคิดเห็นให้ทราบถึงปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.79$) การให้บริการสถานที่แก่ชุมชนเพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.64$) และผู้ปกครองร่วมจัดสภาพบรรยากาศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.55$) และเมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง 3 ลำดับแรกได้แก่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.45$) ผู้ปกครองและชุมชน มีโอกาสในการร่วมกำหนดนโยบาย และการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.34$) และผู้บริหารมีการกระจายอำนาจในการตัดสินใจให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 3.32$)

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา

การติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา	n = 304		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
1. สถานศึกษามีการติดตามและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เช่น ผลการปฏิบัติงาน กิจกรรม ฯลฯ	3.71	1.11	มาก
2. สถานศึกษามีการประเมินความเหมาะสมของการดำเนินการในกิจกรรมการเรียนรู้	3.60	1.01	มาก
3. สถานศึกษาจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง	3.25	0.89	ปานกลาง
4. สถานศึกษามีการประเมินผลการดำเนินงานในด้านการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง	3.55	1.08	มาก
5. สถานศึกษาติดตามและประเมินการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจ	4.08	1.33	มาก
6. สถานศึกษาติดตามและประเมินการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม	4.36	0.92	มาก
7. สถานศึกษามีการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน	4.24	1.01	มาก
8. สถานศึกษามีระบบการรายงานผลการดำเนินการเป็นระยะ ๆ	4.35	0.58	มาก
9. สถานศึกษามีการรายงานผลการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษาและต่อสาธารณชน	4.42	0.63	มาก
10. สถานศึกษามีการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาที่น้อมนำแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง	4.21	0.58	มาก
รวม	3.98	0.45	มาก

จากตาราง 10 แสดงว่า การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านการติดตามและประเมินผล การจัดการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่ อยู่ในระดับมาก ยกเว้นข้อที่ว่าสถานศึกษาจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการ อย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.25$) อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยของระดับมาก 3 ลำดับแรก ได้แก่ สถานศึกษามีการรายงานผลการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษาและต่อสาธารณชน ($\bar{X} = 4.42$) สถานศึกษาติดตามและประเมินการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 4.36$) และสถานศึกษา มีระบบการรายงานผลการดำเนินการเป็นระยะ ๆ ($\bar{X} = 4.35$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเปรียบเทียบการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา ดังตาราง 11 - 18

ตาราง 11 ผลการเปรียบเทียบการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามเพศ

การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา	เพศชาย (n=110)		เพศหญิง (n=194)		t	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. การพัฒนาหลักสูตร	4.26	0.79	4.53	0.53	3.52	.00**
2. การจัดการเรียนการสอน	3.94	0.60	4.20	0.47	4.13	.00**
3. การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม ภายในสถานศึกษา	4.13	0.51	3.78	0.52	-5.64	.00**
4. การจัดระบบบริหารสถานศึกษา	3.56	0.50	3.64	0.46	1.41	.15
5. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน	3.38	0.78	3.49	0.78	1.08	.27
6. การติดตามและประเมินผลการจัด การศึกษา	3.89	0.55	4.03	0.38	2.63	.00**
รวม	3.86	.41	3.94	.31	1.98	.04*

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 11 แสดงว่า การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามเพศ โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา รวมทั้งการติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการจัดระบบบริหารสถานศึกษา และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 12 ผลการเปรียบเทียบการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวมและรายด้าน จำแนกตาม ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา	ประสบการณ์ มาก		ประสบการณ์ น้อย		t	p
	(n=158)		(n=146)			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. การพัฒนาหลักสูตร	4.53	0.52	4.33	0.74	2.62	.00**
2. การจัดการเรียนการสอน	4.20	0.47	4.01	0.58	3.17	.00**
3. การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา	3.66	0.48	4.18	0.48	-9.30	.00**
4. การจัดระบบบริหารสถานศึกษา	3.65	0.47	3.57	0.48	1.47	.14
5. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน	3.51	0.78	3.38	0.78	1.36	.17
6. การติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา	4.03	0.38	3.92	0.52	2.10	.03*
รวม	3.93	0.31	3.90	0.39	0.75	.45

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 12 แสดงว่า การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามประสบการณ์

ในการปฏิบัติงานโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับการจัดระบบบริหารสถานศึกษา และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 13 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา	SS	df	MS	F	p
1. การพัฒนาหลักสูตร					
ระหว่างกลุ่ม	12.43	3	4.14	10.77	.00**
ภายในกลุ่ม	115.52	300	0.39		
รวม	127.96	303			
2. การจัดการเรียนการสอน					
ระหว่างกลุ่ม	5.87	3	1.95	7.13	.00**
ภายในกลุ่ม	82.23	300	0.27		
รวม	88.10	303			
3. การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา					
ระหว่างกลุ่ม	20.33	3	6.77	28.64	.00**
ภายในกลุ่ม	70.96	300	0.24		
รวม	91.29	303			
4. การจัดระบบบริหารสถานศึกษา					
ระหว่างกลุ่ม	0.51	3	0.17	0.73	.52
ภายในกลุ่ม	69.41	300	0.23		
รวม	69.92	303			

ตาราง 13 (ต่อ)

การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา	SS	df	MS	F	p
5. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน					
ระหว่างกลุ่ม	2.18	3	0.73	1.18	.31
ภายในกลุ่ม	184.21	300	0.61		
รวม	186.39	303			
6. การติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา					
ระหว่างกลุ่ม	3.88	3	1.30	6.48	.00**
ภายในกลุ่ม	59.98	300	0.20		
รวม	63.86	303			
ภาพรวม					
ระหว่างกลุ่ม	1.65	3	0.55	4.54	.00**
ภายในกลุ่ม	36.43	300	0.12		
รวม	38.08	303			

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 13 แสดงว่า การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 17 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาและการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการจัดระบบบริหารสถานศึกษา และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนแตกต่างกันอย่างไรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 14 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามขนาดของ
สถานศึกษา โดยรวม

ขนาดของสถานศึกษา	\bar{X}	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่พิเศษ
		3.94	3.93	3.98	3.78
ขนาดเล็ก	3.94	-	0.01	-0.03	0.16*
ขนาดกลาง	3.93	-	-	-0.05	0.15*
ขนาดใหญ่	3.98	-	-	-	0.20*
ขนาดใหญ่พิเศษ	3.78	-	-	-	-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 14 แสดงว่า การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า
สถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สถานศึกษาขนาดกลางกับสถานศึกษา
ขนาดใหญ่พิเศษ และสถานศึกษาขนาดใหญ่กับสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ แตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีการจัดการศึกษา
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง น้อยกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

ตาราง 15 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านการพัฒนาหลักสูตร

ขนาดของสถานศึกษา	\bar{X}	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่พิเศษ
		4.58	4.50	4.54	4.04
ขนาดเล็ก	4.58	-	0.07	0.03	0.53*
ขนาดกลาง	4.50	-	-	-0.04	0.46*
ขนาดใหญ่	4.54	-	-	-	0.50*
ขนาดใหญ่พิเศษ	4.04	-	-	-	-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 15 แสดงว่า การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านการพัฒนาหลักสูตร พบว่า สถานศึกษา ขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สถานศึกษาขนาดกลางกับสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ และสถานศึกษาขนาดใหญ่กับสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง น้อยกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

ตาราง 16 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านการจัดการเรียน การสอน

ขนาดของสถานศึกษา	\bar{X}	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่พิเศษ
ขนาดเล็ก	4.17	-	-0.05	0.05	0.32*
ขนาดกลาง	4.22	-	-	0.11	0.37*
ขนาดใหญ่	4.11	-	-	-	0.26*
ขนาดใหญ่พิเศษ	3.85	-	-	-	-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 16 แสดงว่า การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า สถานศึกษา ขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สถานศึกษาขนาดกลางกับสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ และสถานศึกษาขนาดใหญ่กับสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง น้อยกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

ตาราง 17 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านการจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา

ขนาดของสถานศึกษา	\bar{X}	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่พิเศษ
ขนาดเล็ก	3.82	-	0.21*	-0.42*	-0.25*
ขนาดกลาง	3.61	-	-	-0.64*	-0.47*
ขนาดใหญ่	4.25	-	-	-	0.16
ขนาดใหญ่พิเศษ	4.08	-	-	-	-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 17 แสดงว่า การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านการจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษานขนาดเล็กกับสถานศึกษานขนาดกลาง สถานศึกษานขนาดเล็กกับสถานศึกษานขนาดใหญ่ สถานศึกษานขนาดเล็กกับสถานศึกษานขนาดใหญ่พิเศษ สถานศึกษานขนาดกลางกับสถานศึกษานขนาดใหญ่ และสถานศึกษานขนาดกลางกับสถานศึกษานขนาดใหญ่พิเศษ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสถานศึกษานขนาดเล็ก มีการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มากกว่าสถานศึกษานขนาดกลาง แต่สถานศึกษานขนาดเล็ก มีการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง น้อยกว่าสถานศึกษานขนาดใหญ่และขนาดใหญพิเศษ ส่วนสถานศึกษานขนาดกลางมีการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง น้อยกว่าสถานศึกษานขนาดใหญ่และขนาดใหญพิเศษ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 18 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา

ขนาดของสถานศึกษา	\bar{X}	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่พิเศษ
ขนาดเล็ก	4.03	-	-0.01	-0.00	0.27*
ขนาดกลาง	4.04	-	-	0.00	0.28*
ขนาดใหญ่	4.04	-	-	-	0.27*
ขนาดใหญ่พิเศษ	3.76	-	-	-	-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 18 แสดงว่า การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สถานศึกษาขนาดกลางกับสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ และสถานศึกษาขนาดใหญ่กับสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงน้อยกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปผล อภิปรายผล และเสนอแนะ ผลการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17
2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ในปีการศึกษา 2558 รวมทั้งสิ้น 1,437 คน แบ่งออกเป็น โรงเรียนขนาดเล็ก 297 คน โรงเรียนขนาดกลาง 485 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ 357 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ 298 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. 2558 : 12)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ในปีการศึกษา 2558 รวมทั้งสิ้น 304 คน โดยใช้ตารางเทียบหากกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 607 - 610) การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นเกณฑ์ กลุ่มตัวอย่างดังกล่าว ประกอบด้วย โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 63 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 103 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 75 คน และ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 63 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 ระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา การจัดระบบบริหารสถานศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน การติดตามและประเมินผล การจัดการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 เพื่อขอความร่วมมือในการทำวิจัย
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมสำเนาหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยส่งให้แก่สถานศึกษา เพื่อขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม
3. กำหนดวันในการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม
4. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง จนครบ 304 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ
2. ทำการลงรหัสข้อมูลในคอมพิวเตอร์ และหาค่าสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
3. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยการหาค่าร้อยละและนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง
4. วิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายด้านและรายข้อแล้วนำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการแปลความหมาย
5. เปรียบเทียบการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจะตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีการตรวจสอบความแตกต่างของเชฟเฟ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 194 คน (ร้อยละ 63.82) ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมาก (ร้อยละ 51.97) และอยู่ในสถานศึกษาขนาดกลาง (ร้อยละ 33.88)

2. การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา ด้านการจัดระบบบริหารสถานศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

3. ผลการเปรียบเทียบการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามเพศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการเปรียบเทียบการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5. ผลการเปรียบเทียบ การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ดังต่อไปนี้

1. การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากกระทรวงศึกษาธิการ มีนโยบายเร่งรัดในการปฏิรูปการศึกษาให้เป็นรูปธรรมโดยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ประกอบกับมีการประสานกับทุกภาคส่วนในการใช้ทรัพยากรร่วมกันเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ โดยจัดทำหลักสูตร

และสาระการเรียนรู้ในห้องเรียน รวมทั้งบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนในทุก
 ระดับ นอกจากนี้ นโยบายด้านการศึกษาของนายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้เน้น
 การจัดการศึกษาเพื่อสร้างคุณภาพคน โดยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา
 โดยเฉพาะการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนการสร้างอาชีพ จึงได้กำหนด
 แนวทางการพัฒนาระบบการศึกษาและการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างคนไทย สังคมไทยให้เข้มแข็ง
 โดยการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเข้ามาเป็นแนวปฏิบัติ
 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2558 : 14 - 15) สอดคล้องกับงานวิจัยของสมดี พวงภักดี (2550 : 91)
 ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการดำเนินงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามการรับรู้ของผู้บริหารและ
 ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุวครธานี ผลการศึกษาพบว่า
 สภาพการดำเนินงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูผู้สอน
 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุวครธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก
 เช่นเดียวกับงานวิจัยของ รัชดา ทองสุข (2552 : 112 - 113) ได้ศึกษาการรับรู้การบริหารจัดการ
 สถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 พบว่า การรับรู้การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลัก
 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านกรมีส่วนร่วมของ
 ผู้ปกครองและชุมชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางเพียงด้านเดียวอาจเป็นเพราะผู้บริหารมีการ
 กระจายอำนาจไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องน้อยเกินไป ผู้ปกครองและชุมชนไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ
 การจัดกิจกรรมของโรงเรียน ด้วยภาระหน้าที่ในการประกอบอาชีพ อีกทั้งความไม่เข้าใจถึงบทบาท
 ความสำคัญต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนตามแนวทางปรัชญาของ
 เศรษฐกิจพอเพียง ส่วนใหญ่ผู้ปกครองเข้าใจว่าการจัดการเรียนการสอน การกำหนดนโยบาย
 การศึกษา การพัฒนาหลักสูตร กระทั่งการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาตามแนวทาง
 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหน้าที่ของทางโรงเรียนเพียงอย่างเดียวจึงไม่ได้ให้ความสำคัญ
 กับการจัดกิจกรรมของโรงเรียนมากนัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชพันธ์ นิลพัฒน์
 (ออนไลน์. 2558) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาตามแนวทาง
 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านสะพานหัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษ
 นครศรีธรรมราช เขต 4 พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามแนวทาง
 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านสะพานหัน อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผู้ที่มีส่วนร่วม
 ในการจัดการศึกษาน้อยที่สุดคือ ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และกลุ่มบุคลากรองค์การ
 บริหารส่วนตำบล

2. การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามเพศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจสืบเนื่องมาจากในสังคมไทย โดยเฉพาะข้าราชการครูส่วนใหญ่จะมีเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อีกทั้งเพศหญิงเป็นบุคคลที่มีจิตใจอ่อนโยน ละเอียรอบคอบ มัธยัสถ์ รับผิดชอบ คอยดูแลเอาใจใส่ผู้อื่นเป็นอย่างดีเหมาะสมกับอาชีพครูและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชนไทย ขณะที่เพศชายชอบความสนุกสนาน ทำท่าย พบปะสังสรรค์กับเพื่อนฝูง นิยมการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย จึงทำให้เพศหญิงแตกต่างจากเพศชายอย่างชัดเจน (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2549 : 10) และสอดคล้องกับงานวิจัยของมงคล อินทร โขติ (2552 : 191) ได้ศึกษาการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ โรงเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า การเปรียบเทียบระดับความสำเร็จในการบริหารโรงเรียน โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจำแนกตามเพศ พบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3. การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูผู้สอนไม่ว่าจะมีประสบการณ์มากหรือน้อย ต่างก็มุ่งมั่นในการพัฒนาสถานศึกษาโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิดความมั่นคงในชีวิตและเสถียรภาพทางสังคม อีกทั้งการบริหารสถานศึกษาจะประสบผลสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างราบรื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมงคล อินทร โขติ (2552 : 191 - 192) ได้ศึกษาการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ โรงเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม กรุงเทพมหานคร เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ระพีพรรณ คณาฤทธิ์ (2554 : 79 - 80) ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่า โรงเรียนที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงต่ำกว่า 5 ปี และ โรงเรียนที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่า 5 ปีขึ้นไป มีการบริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ มีสภาพบริบทที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีจำนวนบุคลากรและนักเรียนน้อย ทำให้ผู้บริหารสามารถปรับเปลี่ยนโครงสร้างและ

รูปแบบการทำงานได้คล่องตัว กอปรกับสถานศึกษาขนาดเล็กส่วนใหญ่มักตั้งอยู่ในพื้นที่ชนบท ใกล้ชิดกับธรรมชาติ และประยุกต์ใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้เป็นอย่างดี (สุวิทย์ ยอดสละ. 2558 : 8) อีกทั้งโรงเรียนขนาดเล็กเป็นสังคมชนบท จึงได้รับความช่วยเหลือจาก ผู้ปกครองและชุมชนเป็นอย่างดี มีสภาพแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญา ท้องถิ่นที่เหมาะสม และที่สำคัญมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เด็กรู้จักพึ่งตนเองซึ่งแตกต่างจาก โรงเรียนใหญ่ ส่วนมากตั้งอยู่ในเขตชุมชนเมือง มีเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนเพื่อการศึกษาต่อ ในระดับอุดมศึกษา ในส่วนของการพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เป็นเพียงการประยุกต์ความรู้มาใช้ ซึ่งการปฏิบัติค่อนข้างยาก และมีความซับซ้อนมากกว่า จึงส่งให้ การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา แตกต่างกัน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2550 : 15) สอดคล้องกับงานวิจัยของสมดี พวงภักดี (2550 : 94) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานตาม ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูผู้สอนใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับงานวิจัยของระพีพรรณ คณาฤทธิ์ (2554 : 76 - 77) ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ โรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่า ขนาดของโรงเรียนต่างกันมีการบริหาร สถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. สถานศึกษาควรเปิด โอกาสให้ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า และผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องได้ร่วมกันเสนอข้อคิดเห็นในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนตามเนื้อหาสาระที่กำหนดในหลักสูตร ควบคู่ไปกับการฝึกปฏิบัติงานภายใต้สถานการณ์จริง
2. สถานศึกษาควรส่งเสริมครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้เข้าใจ ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งมีการนำผลการพัฒนาผู้เรียนมาใช้ ในการจัดกิจกรรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. สถานศึกษาปรับปรุงและพัฒนาอาคารสถานที่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผู้บริหารสถานศึกษานับว่ามีความสำคัญต่อความอยู่รอดขององค์กรซึ่งจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และคุณธรรมในการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้น จึงควรศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนนโยบายต่าง ๆ เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนที่หลากหลาย

2. การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น หลักสูตรของสถานศึกษา กระบวนการจัดการเรียนการสอน ภาวะผู้นำของผู้บริหาร สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ฯลฯ ดังนั้น จึงควรศึกษาว่าปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. ควรศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นการเสริมพลังให้แก่ชุมชนต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและเรียนรู้ตลอดชีวิต

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550 ก). ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา (2551 - 2554). กรุงเทพฯ : กระทรวงฯ.
- _____. (2550 ข). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : กระทรวงฯ.
- _____. (2553). แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2555 ก). ตัวอย่างหน่วยการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. กรุงเทพฯ : กระทรวงฯ.
- _____. (2555 ข). แนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : กระทรวงฯ.
- _____. (2555 ค). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555 - 2559. กรุงเทพฯ : กระทรวงฯ.
- _____. (2556). แผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ 2557 ของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงฯ.
- _____. (2557). แผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ 2558 ของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงฯ.
- _____. (2558). ปฏิรูปการศึกษาเพื่ออนาคตประเทศ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน นโยบายด้านการศึกษาของนายกรัฐมนตรี (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา). กรุงเทพฯ : 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- _____. (2559). ปฏิรูปการศึกษาเพื่ออนาคตประเทศไทย มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน นโยบายด้านการศึกษาของนายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา. กรุงเทพฯ : 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (11 - 18 มกราคม 2550). “หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ทำอย่างไรให้สัมฤทธิ์ผล,” การศึกษารายวัน. 7 (315) : 340
- เกษม วัฒนชัย. (2551). เส้นทางสู่ความพอเพียง. กรุงเทพฯ : 21 เซ็นจูรี.
- จันทร์ทิพย์ เจียมพงษ์. (2553). การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชมงคลนิเทศ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ศรีสะเกษ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.

- จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2551). **คำปรารภในคำฟ้องสอน ประมวลพระบรมราโชวาท และพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพระดาบส.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2553). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย**. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ตรีศุล พงษ์พันธุ์. (2552). **การดำเนินการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). เพชรบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- ทิพวัลย์ คำคง. (2551). **การจัดการศึกษาที่จะสะท้อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาโรงเรียนสัมมาศึกษาสันตือโศก**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ค. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นภาดาว เกตุสุวรรณ. (2555). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พอเพียงกับการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาพอเพียงในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 4**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (เทคโนโลยีการบริหาร การศึกษา). ปทุมธานี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ปรัชญา เวสารัชช์. (2550). **ชุดฝึกอบรมผู้บริหาร : ประมวลสาระ**. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- ปรียานุช ธรรมเปีย. (2555). **วิกฤตเศรษฐกิจ 2540 กับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ : โครงการสนับสนุนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาและเยาวชน สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.
- ปรียานุช พิบูลสารวุธ. (2550). **การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.
- ผดุงชัย ภูพัฒน์. (2553). **แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : www.teched.mmutp.ac.th. 27 เมษายน 2559.
- “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553,” (14 สิงหาคม 2542). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก หน้า 3 - 4.
- พัชชนันท์ นิลพัฒน์. (2558). **การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาตามแนวทาง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านสะพานหัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : km.pnst4.go.th/index.php?name=research&file=readresearch&id=2. 20 พฤษภาคม 2559.

- พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์. (2550). **เศรษฐกิจพอเพียงหมายถึงอะไร**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
วนิดาการพิมพ์.
- เพ็ญภา ชีรทองดี. (2553). **การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการ
ของสถานศึกษา** สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
(การบริหารการศึกษา). ราชบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- มงคล อินทรโชติ. (2552). **การบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน** สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทมมหานคร เขต 3.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2553). **คู่มือการจัดระบบการเรียน
การสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ : เทียนวัฒนาพริ้นท์ติ้ง.
- ระพีพรรณ คณาฤทธิ์. (2554). **การบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
(เทคโนโลยีการบริหารการศึกษา). ปทุมธานี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลธัญบุรี.
- รัชดา ทองสุข. (2552). **การรับรู้การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ของผู้บริหารสถานศึกษา** สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
และเขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- วิชัย ต้นศิริ. (2549). **อุดมการณ์ทางการศึกษา ทฤษฎีและภาคปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีวรรณ มีคุณ. (2554). **การจัดการศึกษาโดยครอบครัว**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา :
www.thailearn.org. 27 เมษายน 2559.
- สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2556 ก). **คู่มือกลางเกี่ยวกับการขับเคลื่อนปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้ให้มีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม**. กรุงเทพฯ :
สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- _____. (2556 ข). **ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง** สู่ทศวรรษหน้า.
กรุงเทพฯ : สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

- สมดี พวงภักดี. (2550). สภาพการดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). อุดรธานี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. (2558). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558. จันทบุรี : กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). คำอธิบายและระดับการพัฒนาคุณภาพ การศึกษามาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). นานาคำถามเกี่ยวกับ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ดอกเบญจ.
- _____. (2555). สรุปสาระสำคัญ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 - 2559. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- สุนัย เศรษฐบุญสร้าง. (2550). แนวทางปฏิบัติ 7 ขั้น สู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2549). สรุปการบรรยายพิเศษ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง. (เอกสารประกอบการบรรยาย). กรุงเทพฯ : มูลนิธิชัยพัฒนา.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2549). จุดเปลี่ยนประเทศไทยเศรษฐกิจพอเพียงในกระแสโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ : สยาม เอ็ม แอนด์ บี พลัปปลิสซิ่ง.
- สุวิทย์ ยอดสละ. (กันยายน - ธันวาคม 2558). “การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กแนวใหม่ : ทางรอด หรือทางเลือก,” การบริหารและพัฒนา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 3 (3) : 10.
- อภิชัย พันธเสน. (2550). โครงการสังเคราะห์งานวิจัย ข้อเขียน บทความเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (January 1970). “Determining Sample Size for Research Activities,” *Educational and Psychological Measurement*. 30 (3) : 607 - 610.
- Oaas T. (2013). *Application of Consciousness-Based Education in Thailand to Create Sufficiency Economy : Theory, Documentation, and Future Directions*. Dissertation Ph.D. (Educational Administration). Indiana : Indiana Maharishi University.

Suthiporn Sajjanroj. (2012). **Teaching Sufficiency Economy Philosophy in A Primary School in Bangkok : A Micro - Ethnographic Case Study.** Dissertation Ph.D. (Curriculum and Instruction). Indiana : Indiana Maharishi University.

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ดร.นริศ สวัสดิ์ อาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
2. นายดำรง ศรีอร่าม ผู้อำนวยการ โรงเรียนมัธยมวัดเขาสุกิม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17
3. นางบังอร ควระประสงค์ศึกษานิเทศก์ กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลฯ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17
4. นางกชกร มีมกระโทก ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนศรียานุสรณ์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17
5. นางสาวิมล บัวบาน ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนศิษย์คุณวิทย์วิทยา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๑๓/ ว๑๕๓

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐

๗ ตุลาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดเขาสุทิม
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางสาวเพชรประภาร์ ชุมสาย นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๗” โดยมี ดร.ธนิช คุณเมธิกุล เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ธีรศักดิ์ อินทรมาตย์ เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณารับเชิญ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์พองพันธ์ สุทธิวัฒน์)

รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๓๙๓๑ ๙๑๑๑ ต่อ ๑๑๓๘

โทรสาร ๐-๓๙๔๗-๑๐๖๑

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๑๓/ ว๑๕๓

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐

๗ ตุลาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๗

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางสาวเพชรประภาร์ ชุมสาย นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๗” โดยมี ดร.ธนิช คุณเมธิกุล เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ธีรศักดิ์ อินทรมาตย์ เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เห็นว่า นางบังอร คุ้มประสงค์ มีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์ให้ นางบังอร คุ้มประสงค์ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณารับเชิญ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์พองพันธ์ สุทธิวัฒน์)

รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๓๙๓๑ ๙๑๑๑ ต่อ ๑๑๓๘

โทรสาร ๐-๓๙๔๗-๑๐๖๑

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๑๓/ ๖๑๕๓

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐

๗ ตุลาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนศรียานุสรณ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางสาวเพชรประภารัตน์ ชุ่มสาย นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๗” โดยมี ดร.ธนิก คุณเมธิกุล เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ธีรศักดิ์ อินทรมาตย์ เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เห็นว่า นางกชกร มีมกระโทก มีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์ให้ นางกชกร มีมกระโทก เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณารับเชิญ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์พอพันธ์ สุทธิวัฒน์)

รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๓๙๓๑ ๙๑๑๑ ต่อ ๑๑๓๘

โทรสาร ๐-๓๙๔๗-๑๐๖๑

สิ่งนี้ถือชื่อของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๑๗/ว๑๕๓

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐

๗ ตุลาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนคิซมณภูมิวิทยา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางสาวเพชรประภารัตน์ ชุมสาย นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๗” โดยมี ดร.ธนิช คุณเมธิกุล เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ธีรศักดิ์ อินทรมาตย์ เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เห็นว่า นางสาววิมล บัวบาน มีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์ให้ นางสาววิมล บัวบาน เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณารับเชิญ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์พงษ์ สุธิวิฒนะ)

รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๓๙๓๑ ๙๑๑๑ ต่อ ๑๑๓๘

โทรสาร ๐-๓๙๔๗-๑๐๖๑

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๑๓/ ว๑๕๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐

๗ ตุลาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความร่วมมือในการทำวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ชุด

ด้วยนางสาวเพชรประภารัตน์ ชุมสาย นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๗” โดยมี ดร.ธนิช คุณเมธิกุล เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ธีรศักดิ์ อินทรมาตย์ เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในการนี้นักศึกษาขอแนบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูผู้สอนในสถานศึกษา เพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์พอพันธ์ สุทธิวิธนะ)

รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๓๙๓๑ ๙๑๑๑ ต่อ ๑๑๓๘

โทรสาร ๐-๓๙๔๗-๑๐๖๑

ราชภัฏรำไพพรรณี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๑๓/ว๑๕๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐

๗ ตุลาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความร่วมมือในการทำวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ชุด

ด้วยนางสาวเพชรประภากร ชุ่มสาย นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๗” โดยมี ดร.ธนิช คุณเมธิกุล เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ธีรศักดิ์ อินทรมาตย์ เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จึงจำเป็นต้องเก็บแบบสอบถามเพื่อการวิจัยกับครูผู้สอน ในสถานศึกษา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์พอพันธ์ สุทธิวิธนะ)

รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๓๙๓๑ ๙๑๑๑ ต่อ ๑๑๓๘

โทรสาร ๐-๓๙๔๗-๑๐๖๑

สภาสังฆมนตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ศาสตราจารย์ ดร.วีระพล วัฒนวิวัฒน์
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

หน้า ๓

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ
การปฏิบัติหน้าที่ของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา

3. ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการวิจัยต่อไป โดยจะนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการ
การปฏิบัติหน้าที่ของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา

- 1. หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา
- 2. หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา
- 3. หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา
- 4. หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา
- 5. หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา

โดยจะนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการวิจัยต่อไป

2. โปรดอ่านชื่อของงานวิจัยในรูปของชื่อของงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับ
การปฏิบัติหน้าที่ของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา

- 1. ชื่อของงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับ
การปฏิบัติหน้าที่ของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา
- 2. ชื่อของงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับ
การปฏิบัติหน้าที่ของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา

ออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับ
การปฏิบัติหน้าที่ของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา

คำชี้แจง

เรื่อง การจัดการศึกษาของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา
ศึกษาเกี่ยวกับ
การปฏิบัติหน้าที่ของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา

แบบสอบถามวิจัย

□□□ หมายเลข

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาเติมค่าลงในช่องว่าง และทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุด

1. เพศ

() หญิง

() ชาย

2. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ปี

3. ขนาดของสถานศึกษา

() โรงเรียนขนาดเล็ก

() โรงเรียนขนาดกลาง

() โรงเรียนขนาดใหญ่

() โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตอนที่ 2 ระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่แสดงถึงระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษา
 ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ตามสภาพที่เป็นจริง

ข้อ	รายการ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
การพัฒนาหลักสูตร						
1.	สถานศึกษามีการบูรณาการเนื้อหาสาระของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษา					
2.	สถานศึกษามีการปรับปรุง วัสดุทัศน เป้าหมายของสถานศึกษาตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
3.	สถานศึกษานำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับปรุงในหลักสูตรสถานศึกษา					
4.	สถานศึกษามีการปรับปรุงมาตรฐานการเรียนรู้สอดคล้องกับวัสดุทัศน เป้าหมายตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
5.	กลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มจัดทำสาระการเรียนรู้บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
6.	สถานศึกษามีหน่วยการเรียนรู้บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
7.	ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
8.	สถานศึกษากำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน “อยู่อย่างพอเพียง”					
9.	สถานศึกษาปรับปรุงมาตรฐานการเรียนรู้ โดยบูรณาการแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในแต่ละระดับในกลุ่มสาระการเรียนรู้					

ข้อ	รายการ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
การจัดการเรียนการสอน						
10.	การเรียนการสอนมีการบูรณาการเนื้อหาสาระของเศรษฐกิจพอเพียง					
11.	กิจกรรมการเรียนรู้เน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การแก้ปัญหา					
12.	กระบวนการเรียนรู้เน้นการทดลอง (การสอนด้วยโครงงาน)					
13.	กระบวนการเรียนรู้เน้นการปฏิบัติจริงทั้งในสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา					
14.	ครูมีแผนแบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (3 ห่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติ)					
15.	การจัดการเรียนรู้สอดคล้องคุณธรรม วินัย ความรับผิดชอบ					
16.	นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างมีส่วนร่วม					
17.	กิจกรรมการเรียนรู้มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัยในการใช้จ่าย การประหยัด และการอดออม					
18.	นักเรียนสามารถวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว อย่างเป็นเหตุเป็นผล รอบคอบ					
19.	สถานศึกษาเปิดสอนวิชาที่ว่าด้วยเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง					
20.	สื่อการเรียนรู้มีการบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
21.	กิจกรรมการเรียนรู้มุ่งส่งเสริมและปลูกฝังนักเรียนให้มีภูมิคุ้มกันที่ดี					
การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา						
22.	สถานศึกษาจัดอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมที่เน้นความร่วมมือเหมาะสมเป็นแหล่งเรียนรู้					
23.	สถานศึกษาส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม					

ข้อ	รายการ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
24.	สถานศึกษาส่งเสริมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมของท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย					
25.	สถานศึกษากำหนดระเบียบ ข้อบังคับที่ส่งเสริมความมี ระเบียบวินัย เคารพธรรมเนียมปฏิบัติของส่วนรวม					
26.	สถานศึกษาส่งเสริมบรรยากาศด้านคุณธรรม เช่น ร่วมกิจกรรมทางศาสนา					
27.	สถานศึกษาส่งเสริมการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จากแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอก					
28.	สถานศึกษามีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง เช่น นิทรรศการ ฯลฯ					
29.	สถานศึกษาจัดอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมที่เน้น ประโยชน์ของการใช้สอย					
30.	สถานศึกษาส่งเสริมการปฏิบัติตนของครู และบุคลากร ในสถานศึกษาให้ใช้ชีวิตแบบพอเพียง					
31.	สถานศึกษาจัด โครงการและกิจกรรมส่งเสริมการดำเนิน ชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
การจัดระบบบริหารสถานศึกษา						
32.	สถานศึกษามีการปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการ ให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาตามแนวทาง เศรษฐกิจพอเพียง					
33.	สถานศึกษามีการพัฒนาโครงสร้างและกระบวนการ บริหารจัดการสอดคล้องกับการจัดการศึกษาตามแนวทาง เศรษฐกิจพอเพียง					
34.	สถานศึกษามีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล					
35.	สถานศึกษายึดหลักความพอประมาณ มาใช้ในการ บริหารงาน					
36.	สถานศึกษายึดหลักความมีเหตุผลมาใช้ในการบริหารงาน					

ข้อ	รายการ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
37.	สถานศึกษายึดหลักความมีภูมิคุ้มกันมาใช้ในการบริหารงาน					
38.	สถานศึกษามีการกำหนดนโยบาย/แผนงานที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง					
39.	สถานศึกษามีโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง					
40.	สถานศึกษามีการปรับปรุงเพิ่มเติมหรือจัดทำแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
41.	สถานศึกษามีแผนปฏิบัติงานของสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
42.	สถานศึกษามีการดำเนินการตามแผนกลยุทธ์อย่างเป็นระบบ					
43.	สถานศึกษามีกิจกรรมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
44.	สถานศึกษาส่งเสริมบุคลากรให้มีคุณธรรมในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
45.	สถานศึกษาจัดระบบการนิเทศการศึกษาภายในเพื่อติดตามประเมินผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง					
46.	สถานศึกษามีการพัฒนาระบบการบริหารที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
47.	สถานศึกษามีการจัดการกระบวนการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
48.	สถานศึกษามีการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน					

ข้อ	รายการ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน						
49.	ผู้บริหารมีการกระจายอำนาจในการตัดสินใจให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง					
50.	ผู้ปกครองและชุมชน มีโอกาสในการร่วมกำหนดแนวนโยบาย และการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
51.	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูและผู้เรียน ผู้ปกครองเสนอข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
52.	ผู้ปกครองร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
53.	ผู้ปกครองร่วมจัดสภาพบรรยากาศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
54.	ผู้ปกครองมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
55.	สถานศึกษามีการจัดประชุมผู้ปกครองเครือข่ายเพื่อระดมความคิดเห็นให้ทราบถึงปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
56.	การให้บริการสถานที่แก่ชุมชนเพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
การติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา						
57.	สถานศึกษามีการติดตามและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เช่น ผลการปฏิบัติงาน กิจกรรม ฯลฯ					
58.	สถานศึกษามีการประเมินความเหมาะสมของการดำเนินการในกิจกรรมการเรียนรู้					

ข้อ	รายการ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
59.	สถานศึกษาจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง					
60.	สถานศึกษามีการประเมินผลการดำเนินงานในด้านการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง					
61.	สถานศึกษาติดตามและประเมินการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจ					
62.	สถานศึกษาติดตามและประเมินการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม					
63.	สถานศึกษามีการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน					
64.	สถานศึกษามีระบบการรายงานผลการดำเนินการเป็นระยะ ๆ					
65.	สถานศึกษามีการรายงานผลการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษาและต่อสาธารณชน					
66.	สถานศึกษามีการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาที่น้อมนำแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง					

ขอขอบพระคุณอย่างสูง

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก ง
คำดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 19 ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 17

รายการ	คนที่/คะแนน					รวม	ค่า IOC	สรุป
	1	2	3	4	5			
การพัฒนาหลักสูตร								
1. สถานศึกษามีการบูรณาการเนื้อหาสาระของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
2. สถานศึกษามีการปรับปรุง วิสัยทัศน์ เป้าหมายของสถานศึกษาตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
3. สถานศึกษานำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาปรับปรุงในหลักสูตรสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
4. สถานศึกษามีการปรับปรุงมาตรฐานการเรียนรู้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
5. กลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มจัดทำ สาระการเรียนรู้บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
6. สถานศึกษามีหน่วยการเรียนรู้บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
7. ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม

ตาราง 19 (ต่อ)

รายการ	คนที่/คะแนน					รวม	ค่า IOC	สรุป
	1	2	3	4	5			
8. สถานศึกษากำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน “อยู่อย่างพอเพียง”	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม
9. สถานศึกษาปรับปรุงมาตรฐานการเรียนรู้ โดยบูรณาการแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในแต่ละระดับในกลุ่มสาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
การจัดการเรียนการสอน								
10. การเรียนการสอนมีการบูรณาการเนื้อหาสาระของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
11. กิจกรรมการเรียนรู้เน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด วิเคราะห์ การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การแก้ปัญหา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
12. กระบวนการเรียนรู้เน้นการทดลอง (การสอนด้วยโครงงาน)	0	0	+1	+1	+1	3	0.60	เหมาะสม
13. กระบวนการเรียนรู้เน้นการปฏิบัติจริง ทั้งในสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
14. ครูมีแผนแบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (3 ห่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติ)	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
15. การจัดการเรียนรู้สอดแทรกคุณธรรมวินัย ความรับผิดชอบ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
16. นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างมีส่วนร่วม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม

ตาราง 19 (ต่อ)

รวม	คนที่/คะแนน					รวม	ค่า IOC	สรุป
	1	2	3	4	5			
17. กิจกรรมการเรียนรู้มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัยในการใช้จ่าย การประหยัด และการอดออม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
18. นักเรียนสามารถวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ ที่อยู่รอบตัวอย่างเป็นเหตุเป็นผล รอบคอบ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
19. สถานศึกษาเปิดสอนวิชาที่ว่าด้วยเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
20. สื่อการเรียนรู้มีการบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
21. กิจกรรมการเรียนรู้มุ่งส่งเสริมและปลูกฝังนักเรียนให้มีภูมิคุ้มกันที่ดี	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา								
22. สถานศึกษาจัดอาคารสถานที่ และสิ่งแวดลอมที่เน้นความร่วมมือที่เหมาะสมเป็นแหล่งเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
23. สถานศึกษาส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม
24. สถานศึกษาส่งเสริมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมสถาปัตยกรรมของท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
25. สถานศึกษากำหนดระเบียบ ข้อบังคับ ที่ส่งเสริมความมีระเบียบวินัย เคารพธรรมเนียมปฏิบัติของส่วนรวม	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม
26. สถานศึกษาส่งเสริมบรรยากาศด้านคุณธรรม เช่น ร่วมกิจกรรมทางศาสนา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม

ตาราง 19 (ต่อ)

รายการ	คนที่/คะแนน					รวม	ค่า IOC	สรุป
	1	2	3	4	5			
27. สถานศึกษาส่งเสริมการแสวงหา ความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ ภายในและภายนอก	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม
28. สถานศึกษามีการเผยแพร่ความรู้ เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น นิทรรศการ ฯลฯ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
29. สถานศึกษาจัดอาคารสถานที่ และ สิ่งแวดล้อมที่เน้นประโยชน์ของ การใช้สอย	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม
30. สถานศึกษาส่งเสริมการปฏิบัติตน ของครู และบุคลากรในสถานศึกษา ให้ใช้ชีวิตแบบพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
31. สถานศึกษาจัด โครงการและกิจกรรม ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแนว ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
การจัดระบบบริหารสถานศึกษา								
32. สถานศึกษามีการปรับปรุงกระบวนการ บริหารจัดการให้สอดคล้องกับการจัด การศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจ พอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
33. สถานศึกษามีการพัฒนาโครงสร้างและ กระบวนการบริหารจัดการสอดคล้อง กับการจัดการศึกษาตามแนวทาง เศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
34. สถานศึกษามีการบริหารงาน ตามหลักธรรมาภิบาล	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม

ตาราง 19 (ต่อ)

รายการ	คนที่/คะแนน					รวม	ค่า IOC	สรุป
	1	2	3	4	5			
35. สถานศึกษายึดหลักความพอประมาณ มาใช้ในการบริหารงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
36. สถานศึกษายึดหลักความมีเหตุผล มาใช้ในการบริหารงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
37. สถานศึกษายึดหลักความมีภูมิคุ้มกัน มาใช้ในการบริหารงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
38. สถานศึกษามีการกำหนดนโยบาย/ แผนงานที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
39. สถานศึกษามีโครงการและกิจกรรม ที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาตาม แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
40. สถานศึกษามีการปรับปรุงเพิ่มเติมหรือ จัดทำแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
41. สถานศึกษามีแผนปฏิบัติงานของ สถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
42. สถานศึกษามีการดำเนินการตามแผน กลยุทธ์อย่างเป็นระบบ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
43. สถานศึกษามีกิจกรรมพัฒนาบุคลากร ให้มีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
44. สถานศึกษาส่งเสริมบุคลากรให้มี คุณธรรมในการดำเนินชีวิตตามแนว ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม

ตาราง 19 (ต่อ)

รวม	คนที่/คะแนน					รวม	ค่า IOC	สรุป
	1	2	3	4	5			
45.	สถานศึกษาจัดระบบการนิเทศการ ศึกษาภายใน เพื่อติดตามประเมินผล การจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อย่างต่อเนื่อง							
	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
46.	สถานศึกษามีการพัฒนากระบวนการ บริหารที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง							
	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
47.	สถานศึกษามีการจัดการกระบวนการ เรียนการสอนให้เอื้อต่อการจัดการ ศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง							
	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
48.	สถานศึกษามีการบริหารจัดการและ ใช้ทรัพยากรเพื่อให้เกิดประโยชน์สูง สุดแก่ผู้เรียน							
	+1	0	+1	+1	0	3	0.60	เหมาะสม
การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน								
49.	ผู้บริหารมีการกระจายอำนาจในการ ตัดสินใจให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง							
	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม
50.	ผู้ปกครองและชุมชน มีโอกาสในการ ร่วมกำหนดแนวนโยบาย และการ วางแผนพัฒนาสถานศึกษาตาม แนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง							
	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
51.	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูและ ผู้เรียน ผู้ปกครองเสนอข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในกระบวนการพัฒนา หลักสูตรที่สอดคล้องกับปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง							
	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม

ตาราง 19 (ต่อ)

รวม	คนที่/คะแนน					รวม	ค่า IOC	สรุป
	1	2	3	4	5			
52.	ผู้ปกครองร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					5	1.00	เหมาะสม
53.	ผู้ปกครองร่วมจัดสภาพบรรยากาศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					5	1.00	เหมาะสม
54.	ผู้ปกครองมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					5	1.00	เหมาะสม
55.	สถานศึกษามีการจัดประชุมผู้ปกครองเครือข่ายเพื่อระดมความคิดเห็นให้ทราบถึงปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					5	1.00	เหมาะสม
56.	การให้บริการสถานที่แก่ชุมชนเพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					5	1.00	เหมาะสม
การติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา								
57.	สถานศึกษามีการติดตามและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เช่น ผลการปฏิบัติงานกิจกรรม ฯลฯ					5	1.00	เหมาะสม
58.	สถานศึกษามีการประเมินความเหมาะสมของการดำเนินการในกิจกรรมการเรียนรู้					4	0.80	เหมาะสม

ตาราง 19 (ต่อ)

รวม	คนที่/คะแนน					รวม	ค่า IOC	สรุป					
	1	2	3	4	5								
59.	สถานศึกษาจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง					+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม
60.	สถานศึกษามีการประเมินผลการดำเนินงานในด้านการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง					+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
61.	สถานศึกษาติดตามและประเมินการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
62.	สถานศึกษาติดตามและประเมินการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม					+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม
63.	สถานศึกษามีการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน					+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม
64.	สถานศึกษามีระบบการรายงานผลการดำเนินการเป็นระยะ ๆ					+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	เหมาะสม
65.	สถานศึกษามีการรายงานผลการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษาและต่อสาธารณชน					+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม
66.	สถานศึกษามีการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาที่น้อมนำแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง					+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	เหมาะสม

จากตาราง 19 แสดงว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 อยู่ในช่วงระหว่าง 0.60 - 1.00

ภาคผนวก จ
คำอธิบายจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 20 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 17

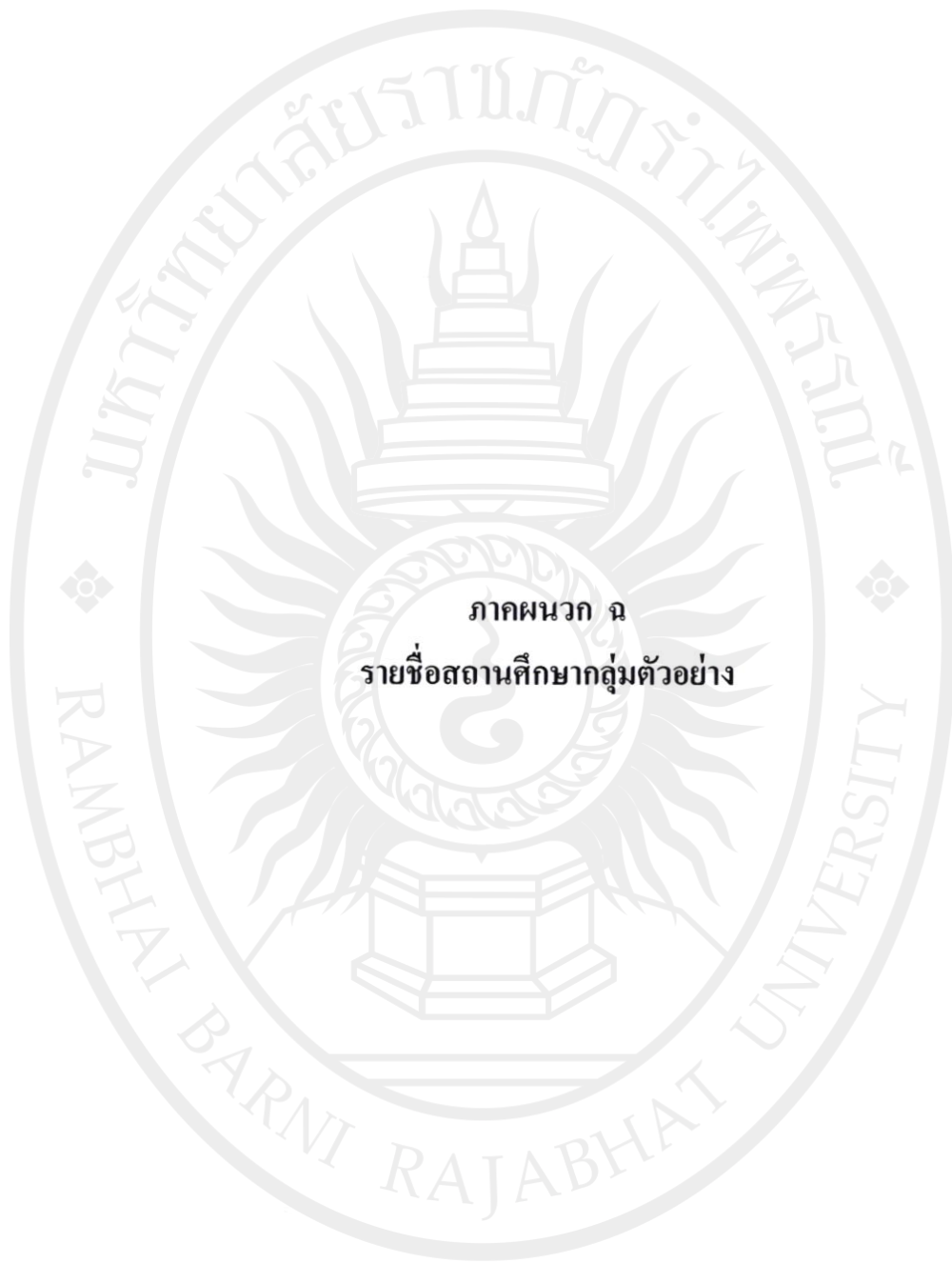
ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ
การพัฒนาหลักสูตร		การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา	
1.	0.95	22.	0.86
2.	0.95	23.	0.88
3.	0.86	24.	0.89
4.	0.88	25.	0.69
5.	0.89	26.	0.59
6.	0.69	27.	0.88
7.	0.59	28.	0.58
8.	0.88	29.	0.85
9.	0.58	30.	0.72
นโยบายขององค์กร		การจัดระบบบริหารสถานศึกษา	
10.	0.85	31.	0.81
11.	0.72	32.	0.74
12.	0.81	33.	0.65
13.	0.74	34.	0.85
14.	0.65	35.	0.61
15.	0.85	36.	0.58
16.	0.61	37.	0.80
17.	0.58	38.	0.72
18.	0.80	39.	0.81
19.	0.61	40.	0.74
20.	0.95	41.	0.65
21.	0.95		

ตาราง 20 (ต่อ)

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ
42.	0.85	การติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา	
43.	0.61	57.	0.61
44.	0.86	58.	0.58
45.	0.88	59.	0.80
46.	0.89	60.	0.35
47.	0.69	61.	0.86
48.	0.59	62.	0.88
การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน		63.	0.89
49.	0.88	64.	0.69
50.	0.58	65.	0.59
51.	0.85	66.	0.59
52.	0.73		
53.	0.81		
54.	0.74		
55.	0.65		
56.	0.85		

จากตาราง 20 แสดงว่า แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำนวน 66 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.35 ถึง 0.95 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก ฉ
รายชื่อสถานศึกษากลุ่มตัวอย่าง

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 21 รายชื่อสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17

ขนาดของสถานศึกษา	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
โรงเรียนขนาดเล็ก		
โรงเรียนบางกะจะ	13	3
โรงเรียนมัธยมวัดเขาสุทิม	13	3
โรงเรียนศรีรัตนราษฎร์ประชานุเคราะห์	15	3
โรงเรียนสะพานเหล็กวิทยาคม	12	3
โรงเรียนมัธยมท่าแคลง	13	3
โรงเรียนดกพรหมพิทยากร	15	3
โรงเรียนบ่อพิทยากร	10	2
โรงเรียนมะขามสรรเสริญ	30	6
โรงเรียนเครือข่ายวิทยา	14	3
โรงเรียนหนองตากงพิทยากร	25	5
โรงเรียนคลองพลูวิทยา	15	3
โรงเรียนวัดคลองสน	18	4
โรงเรียนศิริเวสรัตนเพียรอุปถัมภ์	12	3
โรงเรียนเขาน้อยวิทยาคม	11	2
โรงเรียนอ่าวใหญ่พิทยากร	10	2
โรงเรียนเนินทรายวิทยาคม	9	2
โรงเรียนสะตอวิทยาคม รัชมังคลาภิเษก	11	2
โรงเรียนประณีตวิทยาคม	10	2
โรงเรียนหนองบอนวิทยาคม	13	3
โรงเรียนแหลมงอบวิทยาคม	18	4
โรงเรียนเกาะกูดวิทยาคม	10	2
รวม	297	63
โรงเรียนขนาดกลาง		
โรงเรียนแก่งหางแมวพิทยากร	29	6
โรงเรียนนายายอามพิทยาคม	41	9
โรงเรียนขลุงรัชดาภิเษก	57	12

ตาราง 21 (ต่อ)

อำเภอในสังกัด สพม. 17	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
โรงเรียนโป่งน้ำร้อนวิทยาคม	27	6
โรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคม	49	10
โรงเรียนสอยดาววิทยา	51	11
โรงเรียนทุ่งขนานวิทยา	29	6
โรงเรียนคิชฌกุฎวิทยา	39	8
โรงเรียนตราดสรรเสริญวิทยาคม	36	8
โรงเรียนคลองใหญ่วิทยาคม	36	8
โรงเรียนเขาสมิงวิทยาคม	57	12
โรงเรียนบ่อไร่วิทยาคม	34	7
รวม	485	103
โรงเรียนขนาดใหญ่		
โรงเรียนท่าใหม่พูลสวัสดิ์	70	15
โรงเรียนเบญจมานุสรณ์	100	21
โรงเรียนตราดตระการคุณ	100	21
โรงเรียนสตรีประเสริฐศิลป์	87	18
รวม	357	75
โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ		
โรงเรียนเบญจมราชูทิศ	141	30
โรงเรียนศรียานุสรณ์	157	33
รวม	298	63
รวม สพม. 17	1,437	304

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ - ชื่อสกุล	นางสาวเพชรประภากร ชุมสาย
วัน เดือน ปีเกิด	9 กันยายน 2529
สถานที่เกิด	อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 20/8 หมู่ที่ 2 ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครูผู้สอน
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนศรียานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2545	มัธยมศึกษาปีที่ 3 วิทยาลัยนาฏศิลป์จันทบุรี จังหวัดจันทบุรี
พ.ศ. 2548	มัธยมศึกษาปีที่ 6 วิทยาลัยนาฏศิลป์จันทบุรี จังหวัดจันทบุรี
พ.ศ. 2553	ครุศาสตรบัณฑิต ค.บ. (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
พ.ศ. 2559	ครุศาสตรมหาบัณฑิต ค.ม. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี